

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ПЛАТФОРМА
ФОРУМУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА

УКРАЇНА В КООРДИНАТАХ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА 2017-2020

Експертна оцінка Спільного робочого документу
«Східне Партнерство – 20 очікуваних досягнень до 2020 р.:
фокусуєчись на головних пріоритетах та реальних результатах»

УКРАЇНА В КООРДИНАТАХ СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА 2017-2020 РР.

Експертна оцінка Спільного робочого документу
«Східне Партнерство – 20 очікуваних досягнень до 2020 р.:
фокусуючись на головних пріоритетах
та реальних результатах»

*Дослідження виконане експертами Української національної платформи
Форуму громадянського суспільства Східного Партнерства
(Загальна редакція Г. Максака та О.Машталер)*

*Експертна оцінка була здійснена за підтримки проекту «Громадська синергія»,
що фінансується Європейським Союзом та
виконується Міжнародним фондом «Відродження»*

Ця експертна оцінка підготовлена за сприяння Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» в рамках проекту «Громадська синергія» під егідою Української національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного Партнерства. Зміст цієї публікації є виключною відповідальністю авторського колективу і не обов'язково відображає точку зору Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження».

УКРАЇНЬКА НАЦІОНАЛЬНА ПЛАТФОРМА ФОРУМУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА

Українська національна платформа – це мережа, що об'єднує більше 200 громадських організацій і відстоює інтереси українського суспільства в рамках ініціативи Східного Партнерства. Платформа діє в рамках Форуму громадянського суспільства Східного Партнерства – багатонаціонального об'єднання організацій громадянського суспільства з країн Східного Партнерства, країн-членів ЄС, європейських та міжнародних мереж.

Платформа має на меті активне інформування громадян України, представників громадянського суспільства, політиків, державних службовців та підприємців про ініціативу Східного Партнерства ЄС, а також моніторинг і експертизу ключових політик у розрізі модернізаційного потенціалу реформ, пов'язаних із процесами європейської інтеграції. Ціллю Національної платформи є посилення інституційної спроможності громадських організацій впливати на порядок денний реформ та міжнародну політику України.

Українська національна платформа, як і Форум громадянського суспільства, працює в рамках 5 робочих груп, що відображають офіційні тематичні платформи Східного Партнерства:

1. Демократія, права людини, належне урядування та стабільність
2. Економічна інтеграція і узгодження з політикою ЄС
3. Довкілля, зміни клімату та енергетична безпека
4. Контакти між людьми
5. Соціально-трудова політика та соціальний діалог

«ГРОМАДСЬКА СИНЕРГІЯ»

Проект «Громадська синергія» спрямований на посилення участі громадськості у впровадженні євроінтеграційних реформ в Україні шляхом розбудови інституційної спроможності та посилення діяльності Української сторони Платформи громадянського суспільства Україна - ЄС та Української національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного Партнерства. Проект фінансується Європейським Союзом і Міжнародним фондом «Відродження» та реалізується Європейською програмною ініціативою МФВ.

ЗМІСТ

Передмова (Максак Геннадій).....	4
Методологія проведення експертної оцінки.....	5
Узагальнені результати дослідження.....	6
«ГОРИЗОНТАЛЬНІ» ДОСЯГНЕННЯ (МІЖСЕКТОРАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ)	
1. Структурована взаємодія з громадянським суспільством (Тищенко Юлія).....	9
2. Гендерна рівність та недопущення дискримінації (Іваніна Тетяна, Савельєва Юлія).....	12
3. Стратегічні комунікації, плюралізм та незалежність медіа (Кулаков Андрій).....	15
ПРІОРИТЕТ I «ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА РИНКОВІ МОЖЛИВОСТІ»	
4. Малий та середній бізнес і регуляторне середовище (Жих Віктор).....	18
5. Прогалини у доступі до фінансів та фінансової інфраструктури (Вдовенко Юрій).....	22
6. Нові можливості на ринку праці на місцевому та регіональному рівнях (Вдовенко Юрій).....	24
7. Гармонізація цифрових ринків (Корявець Максим).....	27
8. Імплементация Поглибленої і всеосяжної зони вільної торгівлі (Мовчан Вероніка).....	32
ПРІОРИТЕТ II «ПОСИЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙ ТА НАЛЕЖНОГО ВРЯДУВАННЯ»	
9. Верховенство права та антикорупційні механізми (Таран Віктор).....	39
10. Реалізація ключових реформ у сфері судочинства (Куйбіда Роман).....	42
11. Проведення реформи державного управління (Купрій Володимир).....	46
12. Безпека (Мартинюк Віталій).....	50
ПРІОРИТЕТ III «ВЗАЄМОПОВ'ЯЗАНІСТЬ, ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ, ДОВКІЛЛЯ ТА ЗМІНА КЛІМАТУ»	
13. Розширення головних мереж TEN-T (Коссе Ірина).....	56
14. Енергопостачання (Чубик Андрій).....	59
15. Енергоефективність, використання відновлювальної енергії, а також зменшення викидів парникового газу (Назаренко Денис).....	62
16. Довкілля та адаптація до зміни клімату (Голубовська-Онісімова Ганна).....	65
ПРІОРИТЕТ IV «МОБІЛЬНІСТЬ ТА КОНТАКТИ МІЖ ЛЮДЬМИ»	
17. Лібералізація візового режиму та партнерства у сфері мобільності (Сушко Ірина).....	70
18. Молодь, освіта, розвиток навичок і культура (Симонова Марія, Мінкін Ярослав, Кульчицький Іван).....	72
19. Європейська школа Східного Партнерства (Симонова Марія).....	79
20. Дослідження та інновації (Кульчицький Іван).....	81
ДОДАТКИ	
I. Скорочення термінів.....	85
II. Інформація про авторів.....	86

ПЕРЕДМОВА

Східне Партнерство (СхП) як політика Європейського Союзу щодо побудови відносин із сусідніми країнами в регіоні Східної Європи та Південного Кавказу пройшла низку значних трансформацій з моменту, коли вона була започаткована на Саміті СхП в Празі у 2009 році. Втім, за всіма цими змінами відчувався брак повноти розуміння між ЄС та країнами-партнерами, недостатня політична воля та сфокусованість на вирішенні найбільших проблем в сусідніх з Євросоюзом країнах, значна присутність Росії як третього неформального, але надто впливового учасника відносин в регіоні. Перегляд Європейської політики сусідства в 2015 році, частиною якої є Східне Партнерство, стало, в тому числі, пошуком в Європейському Союзі нових інституційних та програмних шляхів формування відносин з третіми країнами.

Спільний робочий документ «Східне Партнерство - 20 очікуваних досягнень до 2020 року: фокусує на головних пріоритетах та реальних результатах», що був розроблений ЄС у грудні 2016 року та оновлений у червні 2017 р., пропонує чергову спробу задати вектори розвитку, які б опирались на реальний прогрес реформ та демократичні перетворення в країнах-партнерах за підтримки Європейського Союзу. Цінність цієї середньострокової програми полягає в тому, що досягнення (deliverables), передбачені документом, побудовані на 4-х пріоритетах, які були проголошені в Декларації Ризького саміту СхП два роки тому. Це вказує на зусилля європейських інституцій забезпечити сталість стратегічних напрямків Східного Партнерства при поглибленні та конкретизації форм допомоги та, відповідно, очікувань.

Експерти Української національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного Партнерства (УНП ФГС СхП) за підтримки проекту «Громадська синергія» ретельно проаналізували досягнення Спільного робочого документу крізь призму інтересів українського суспільства та держави. Кожне з 20-ти досягнень було опрацьовано з точки зору реальності отримання Україною проміжних результатів до Саміту Східного Партнерства в листопаді 2017 року, а також амбітності та досяжності кінцевих цілей до 2020 року.

Виходячи з проведеної експертизи, членами УНП вказані наявні та потенційні перепони на шляху наближення до поставлених цілей, запропоновано уточнення до формулювань проміжних результатів до саміту 2017 р. та цілей 2020 року. Також були визначені додаткові досягнення в рамках політики Східного Партнерства, які не були включені до документу, хоча мають важливе значення як для України, так і для інших країн-партнерів.

УНП ФГС СхП орієнтується на генерування максимальної практичної цінності документу як спільного плану дій до 2020 року, де європейські інституції, з одного боку, поряд з державними та недержавними акторами в країнах СхП та ЄС, з іншого, готові до формування простору економічного розвитку та стабільності.

Символічно, що це дослідження саме по собі є виконанням цілей Спільного робочого документу, оскільки покликане збільшити роль Форуму громадянського суспільства Східного Партнерства та його національних платформ у процесі прийняття рішень.

Сподіваємося, що наші пропозиції та рекомендації дозволять надати Східному Партнерству більше доданої вартості та амбітності, допоможуть зробити наше суспільство та державу більш стійкими до зовнішніх загроз і труднощів внутрішніх демократичних трансформацій.

Геннадій Максак,

*Координатор Української національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного Партнерства,
Голова Ради зовнішньої політики «Українська призма»*

МЕТОДОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТНОЇ ОЦІНКИ

Робочий документ щодо 20-ти очікуваних досягнень до 2020 року спрямований на отримання конкретних результатів політики Східного Партнерства за напрямками 4-х пріоритетів Декларації Саміту СхП у Ризі в 2015 році, беручи до уваги вже наявні домовленості та форми співпраці ЄС та країн-партнерів. Він зорієнтований на вибрані ключові напрямки діяльності і представляє собою практичний інструмент імплементації політики Східного Партнерства, фокусуючись на конкретних позитивних змінах.

Структура документу дозволяє використовувати ці 20 очікуваних досягнень як дорожню карту для реалізації завдань Східного Партнерства на період до 2020 року, беручи до уваги взяті зобов'язання сторін, а також використовувати документ для моніторингу досягнутого прогресу. Саме тому ми взяли його за певну точку відліку для формування українського порядку денного в рамках політики Східного Партнерства на середньострокову перспективу.

Текст дослідження структурований відповідно до змістовного наповнення та порядку презентації 4-х пріоритетів і 20-ти досягнень у Спільному робочому документі. Беручи до уваги комплексність подачі інформації в кожному з 20-ти досягнень, кожен рядок таблиці, що містить один чи декілька проміжних результатів, які заплановано отримати до Саміту СхП в листопаді 2017 року, а також цілі, що мають бути досягнуті до 2020 року, був проаналізований окремо.

Проміжний результат, якого планується досягнути до Саміту СхП 2017 року
Спосіб виконання
Головні залучені структури
Ціль, яка має бути досягнута до 2020 року

Таблиця 1. Табличний формат подання інформації про досягнення СхП у Спільному робочому документі «Східне Партнерство – 20 очікуваних досягнень до 2020 р.» («*Eastern Partnership – 20 Deliverables for 2020: focusing on key priorities and tangible results*», https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/swd_2017_300_f1_joint_staff_working_paper_en_v5_p1_940530.pdf)

Виходячи із запропонованої розробниками форми подачі інформації (табл.1), було проведено експертизу кожного з 20-ти досягнень Східного Партнерства за наступними критеріями:

- 1) Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:** Експерти зазначали, наскільки реалістичним для України є досягнення вказаних результатів, зважаючи на внутрішні та зовнішні обставини, хід реформ та імплементаційні плани.
- 2) Досяжність та амбітність цілей СхП до 2020 року:** Беручи до уваги той факт, що більшість цілей прописані в документі безвідносно до окремих держав-партнерів Східного Партнерства, в цьому блоці ми намагалися дати відповідь, чи є ці цілі амбітними, зважаючи на специфіку і рівень відносин України з Європейським Союзом та іншими країнами СхП, хід імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, Порядку денного асоціації, прогресу в реформуванні країни.
- 3) Пропозиції щодо коригування чи уточнення результатів та цілей:** Експерти запропонували своє бачення, в який спосіб доповнити чи переформулювати проміжні результати чи окремі цілі до 2020 року в рамках кожного з очікуваних досягнень з метою більш повного врахування інтересів українського суспільства та держави, посилення амбітності документу.
- 4) Додаткові досягнення СхП:** У разі, якщо досягнення, які зазначені в документі, не відображають важливих сфер співпраці за окремими тематичними напрямками, експерти вказували і аргументували необхідність їх включення до тексту робочого документу.

УЗАГАЛЬНЕНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

При збереженні дворічного політичного циклу СхП - від саміту до саміту - Європейський Союз зробив чергову спробу посилити прогнозованість політики та, відповідно, орієнтованість на отримання конкретних результатів в рамках багатостороннього та двостороннього форматів. Спільний робочий документ «Східне Партнерство - 20 досягнень до 2020 року: фокусуючись на головних пріоритетах та реальних результатах», що вперше був оприлюднений 15 грудня 2016 року, мав повернути політику Східного Партнерства до логіки орієнтації на конкретні досягнення та виконання зобов'язань - як Європейським Союзом, так і країнами-партнерами.

Оновлений документ від 9 червня 2017 року містить розділ щодо **побудови багатосторонньої інституційної архітектури Східного Партнерства**. Ці пропозиції побудовані на дискусіях і неофіційних документах, підготовлених країнами ЄС.

Втім, нова архітектура не передбачає окремих майданчиків для зустрічей держав Східного Партнерства, які імплементують Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Подібний формат зустрічей може далі сприяти розвитку принципу «більше за більше», наприклад, дозволяючи розпочати роботу над дослідженням потенціалу створення спільного економічного простору, спільної участі у цивільних місіях Спільної політики безпеки та оборони і т.д.

Зважаючи на той факт, що платформи мають нести певне політичне спрямування тем, що опрацьовуються на рівні панелей та експертних робочих груп, видається применшеною вага питань безпеки в порівнянні з іншими сферами співпраці. Окрема міжурядова платформа з безпеки могла б додати політичної ваги цьому питанню та структурувати діяльність, яка наразі вже виходить за суто питання Спільної політики безпеки та оборони.

«ГОРИЗОНТАЛЬНІ» ДОСЯГНЕННЯ (МІЖСЕКТОРАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ)

Надзвичайно позитивним фактом є включення **структурованої взаємодії із ширшим колом організацій громадянського суспільства** до «горизонтальних» досягнень Східного Партнерства (міжсекторального характеру). Втім, європейські партнери мають звернути особливу увагу на значну потребу в інституційному розвитку організацій, який би сприяв поліпшенню їх експертного потенціалу в окремих секторах.

Посилення діалогу між стейкхолдерами за рахунок підтримки Форуму громадянського суспільства СхП та його національних платформ є вкрай актуальною задачею. Однак кінцева ціль до 2020 року видається досить нечіткою та не вказує, у який спосіб відбудеться посилення участі Форуму як у реалізації політики Східного партнерства, так і у просуванні порядку денного реформ та демократії у відповідних країнах-партнерах.

В контексті політики **гендеру та недопущення дискримінації** для української влади пріоритетну увагу представляють такі кроки, як прийняття Державної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року, а також невідкладна ратифікація Стамбульської конвенції Ради Європи в Україні. На додаткову увагу заслуговує просвітницька діяльність з питань дискримінації, а також зміцнення діяльності структур, відповідальних за забезпечення рівності, та постійний моніторинг антидискримінаційного законодавства.

Символічно, що саме розділ зі **стратегічних комунікацій** виявився найменш придатним до операціоналізації, зважаючи на відсутність чіткості та кількісних індикаторів. Метою боротьби з дезінформацією та підвищення довіри до Євросоюзу має стати чітке розуміння громадянами країн СхП процесів в ЄС та мотивів тих чи інших рішень в ЄС, що особливо важливо в українських реаліях. Така інформація має стати одним з тематичних блоків майбутньої Концепції інформування громадськості щодо європейської інтеграції.

Викликає особливе занепокоєння, що Спільний робочий документ не вбачає загрози і не пропонує відповідей в напрямку протидії російській дезінформації в самих країнах ЄС, де основний акцент припадає на дискредитацію країн СхП, зображення їх як загрози для європейських цінностей. Підвищення довіри до наших країн, українського шляху реформ та інтеграційних прагнень має стати також однією з цілей до 2020 року.

ПРІОРИТЕТ I: ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА РИНКОВІ МОЖЛИВОСТІ зазнав найбільшої кількості змін та коректив під час доопрацювання та перегляду досягнень Спільного робочого документу в червні 2017 року.

В контексті **регуляторного середовища та розвитку МСБ** Україна має можливості досягти поставлених проміжних результатів та цілей 2020 року, беручи до уваги презентований на початку 2017 року проект Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року. Втім, цей проект документу потребує значного доопрацювання та доповнення з урахуванням пропозицій від громадських об'єднань МСБ. Амбітною ціллю для України є досягнення значного зростання робочих місць як наслідок роботи кредитних ліній для МСБ. Додатково розробникам документу слід звернути увагу на підвищення рівня участі МСБ у державних закупівлях.

До саміту 2017 року в Україні цілком реалістично визначити **недоліки у доступі до фінансових ресурсів та інфраструктури**. Український внутрішній порядок денний дещо випереджає запропоновані цілі, що робить їх недостатньо амбітними для нашої країни. Амбітною ціллю до 2020 року, за виконання якої Україна може позмагатись, може бути модернізація, консолідація і розвиток біржової, розрахункової та клірингової інфраструктури ринків капіталу, забезпечення доступу до діяльності кредитних організацій, впровадження інноваційних платіжних продуктів.

Досягнення щодо **нових можливостей на ринку праці на місцевому та регіональному рівнях** потребує уточнення щодо проміжних результатів та цілей 2020 року. До прикладу, зазначена ціль до 2020 року для 6-ти країн в рамках Ініціативи *M4EG* (Мери за економічне зростання) може бути досягнута Україною виключно. Згадка в документі розробки та схвалення місцевого портфелю проектів не дає повного уявлення про статус та зміст запланованої активності. Прогресивним кроком могло б стати фінансування проектних ініціатив з Європейського фонду регіонального розвитку.

В напрямку **гармонізації цифрових ринків** амбітною ціллю до 2020 року, зокрема, для України, має стати повне скасування додаткової оплати за роумінг та встановлення вартості за дзвінки в роумінгу на рівні національної роздрібною ціни. Додатковим досягненням СхП може бути створення цифрової екосистеми з розбудови електронного врядування.

В контексті кібербезпеки середньострокові завдання до 2020 року мають бути посилені важливими цілями, як-то проведення незалежної експертизи відповідності національного законодавства у регіоні СхП європейським нормам щодо захисту персональних даних у мережі Інтернет, а також розробка дорожніх карт для уніфікації законодавства з питань захисту цифрових мереж.

Зважаючи на відсутність кількісних показників у визначенні проміжних результатів та цілей до 2020 року, Україна може виконати всі пов'язані з **імплементацією ПВЗВТ** завдання. Більшість проміжних результатів до Саміту СхП у Брюсселі вже досягнуті, оскільки в них йдеться про «позитивні тенденції», «прогрес у наближенні» чи «зростаючу кількість».

Серед проміжних результатів до 2017 року лише щодо накопичення загального обсягу прямих іноземних інвестицій (ПІІ) та створення програми УЕО (уповноважених економічних операторів) в Україні можна висловити певні сумніви щодо досяжності.

Покращення внутрішнього бізнес-середовища в країнах ПВЗВТ, зокрема, питання конкуренції та захисту прав інтелектуальної власності має постійно знаходитись в полі зору.

ПРІОРИТЕТ II: ПОСИЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙ ТА НАЛЕЖНОГО ВРЯДУВАННЯ

Посилення механізмів верховенства права та боротьби з корупцією в Україні вже має певну інституційну основу. В контексті досягнення цілей 2020 року основний виклик для України - це забезпечення безперебійного та незалежного функціонування вказаних систем та інституцій. Задля досягнення максимальних результатів до 2020 року в сфері верховенства права та боротьби з корупцією, до Спільного робочого документу варто додати ціль щодо створення незалежного антикорупційного суду.

Реформи у сфері правосуддя на рівні проміжних результатів до 2017 року є частково досяжними в Україні, в той час як цілі до 2020 є інколи важкими до реалізації. Найбільшими ризиками для досягнення цілей є поширеність неформальних, зокрема корупційних, практик і впливів, які тяжко викоринити без значного оновлення суддівського і прокурорського корпусів. Важливо забезпечити реформування прокуратури, включаючи зміни до Конституції щодо деполітизації механізму призначення Генерального прокурора.

За досягненням **здійснення реформи державного управління** відповідно до Принципів державного управління в Україні реалізовано більшість проміжних результатів до 2017 року. Стратегія реформування державного управління, новий Закон України «Про державну службу», Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування» відповідають принципам державного управління, розробленими *SIGMA*. Водночас, Україна потребує підвищення стратегічної спроможності Кабінету Міністрів України та удосконалення методології формування державної політики з урахуванням Принципів державного управління.

Крім того, пропонується до 2020 року ухвалення в Україні відповідного закону, який би створював належну правову рамку для запровадження публічних консультацій в процесі формування та реалізації державної політики з урахуванням відповідних європейських стандартів.

В контексті **безпеки** доцільно було б налагодити регулярні багатосторонні консультації на рівні рад національної безпеки ЄС та СхП з питань протидії сучасним, у т.ч. гібридним, загрозам та реформування національних секторів безпеки задля підвищення здатності їм протистояти. Дотримуючись логіки підходів ЄС до сектору безпеки

у регіоні СхП, доцільно до цілей до 2020 року додати впровадження багатостороннього механізму захисту критично важливої інфраструктури в країнах-партнерах у транскордонному або регіональному сегментах.

ПРІОРИТЕТ III: ВЗАЄМОПОВ'ЯЗАНІСТЬ, ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ, ДОВКІЛЛЯ ТА ЗМІНА КЛІМАТУ

Прогрес у розширенні головних мереж ТЕН-Т може бути переважно досягнутий на рівні проміжних результатів та цілей до 2020 року. Україна вже визначила найбільш пріоритетні для себе інфраструктурні проекти, однак основною проблемою залишається відповідність проектів вимогам щодо попереднього схвалення проекту банком, що надаватиме фінансові кошти. Можливим рішенням може бути внесення змін в законодавство про державно-приватне партнерство з метою стимулювання надходження приватних інвестицій.

В контексті приєднання до Угоди про єдиний авіаційний простір, ціллю до 2020 року для України має стати підписання Угоди та створення умов для її повноцінного застосування.

Досягнення в енергопостачанні для України пов'язані зі схваленими проектами стратегічної важливості з різним потенціалом для практичної реалізації. Проте варто зазначити, що запропонований порядок співпраці до 2020 року не ґрунтується на оцінці реальних загроз безпеці енергопостачання ні до ЄС, ні до країн-учасників програми «Східне Партнерство». Ключовою загрозою для всіх без винятку сторін є і буде залишатися РФ.

Удосконалення енергетичної ефективності та використання відновлювальної енергії, а також зменшення викидів парникового газу запропоновано в Спільному робочому документі, на жаль, не так амбіційно, як того потребують країни Східного Партнерства. Запропоновано лише 5 цілей, з яких 3 фактично стосуються викидів парникових газів, і тільки дві опосередковано сфокусовані на енергоефективності. Загалом, найбільша результативність у скороченні споживання енергії для України може бути отримана від належної і швидкої імплементації Директив 2012/27/ЄС (про енергетичну ефективність) та 2010/31/ЄС (про енергетичні характеристики будівель). Тому зазначення прискорення виконання зазначених директив країнами СхП, в тому числі Україною, як цілей до 2020 року додало б ваги та амбітності.

В рамках досягнення, що стосується **довкілля та адаптації до зміни клімату**, під час розробки планів дій відповідно до положень Міністерської декларації про співробітництво та зміну клімату необхідно пріоритетувати тематику реформи екологічного врядування. Тут ключовим проміжним результатом має стати Огляд стану екологічного врядування в 6-ти країнах СхП, що буде містити аналіз та рекомендації для вдосконалення. Як наслідок, до 2020 року ціллю може стати підготовка і виконання регіональних та національних планів досягнення належного екологічного врядування на основі висновків та рекомендацій Огляду.

ПРІОРИТЕТ IV: МОБІЛЬНІСТЬ ТА КОНТАКТИ МІЖ ЛЮДЬМИ

Візова лібералізація та партнерства з мобільності як проміжний результат до Саміту в 2017 році Україною успішно досягнуті. Водночас запровадження безвізового режиму має супроводжуватись в Україні незворотною реформ, особливо в сфері антикорупції. Додатковою ціллю до 2020 року може бути створення ефективної системи постлібералізаційного моніторингу, в тому числі, із залученням можливостей ФГС СхП.

Молодь, освіта, розвиток навичок та культура як досягнення на рівні цілей 2020 року не завжди демонструють чіткі кількісні показники, що не дає змогу оцінити амбітність цих планів. Для України перспективним видається створення національних центрів та порталів *EURAXESS*, в задачі яких входить надання інформації про поточні пропозиції грантів і стипендій, а також всі необхідні поради для науковців, які виїжджають за кордон.

Зважаючи на те, що Україна бере участь в програмі «Креативна Європа», очікуваною ціллю може бути розширення мережі в країнах СхП та підтримка проектів, що ініційовані саме організаціями з країн-партнерів.

Інтеграція систем досліджень та інновацій СхП та ЄС має опиратись на чіткі індикатори. Для України це може бути розроблення Стратегії розвитку системи науково-технічної та інноваційної діяльності, а також досягнення до 2020 року розподілу 25% усіх наявних державних коштів на дослідження через конкурентне проектне фінансування.

Програмування політики Східного Партнерства до 2020 року

На рівні інституцій ЄС доцільно запровадити щорічне зведення інформації щодо досягнення цілей, зазначених у Спільному робочому документі за прикладом попередніх щорічних звітів щодо прогресу в імплементації Східного Партнерства, які готувались європейською стороною до 2015 року.

На рівні країн-партнерів доцільно розробити відповідні плани імплементації 20-ти досягнень до 2020 року. В Україні Урядовий офіс з питань європейської та євроатлантичної інтеграції може готувати спільний звіт щодо реалізації Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію України з ЄС на 2014-2017 рр., Порядку денного асоціації та 20-ти досягнень до 2020 року. Звичайно, перед цим має бути проведена попередня робота з визначення цілей документу, які доповнюють поточні зобов'язання України та ЄС.

«ГОРИЗОНТАЛЬНІ» ДОСЯГНЕННЯ (МІЖСЕКТОРАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ)

1

СТРУКТУРОВАНА ВЗАЄМОДІЯ ІЗ ШИРШИМ КОЛОМ ОРГАНІЗАЦІЙ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Тищенко Юлія, ГО «Український незалежний центр політичних досліджень», Робоча група №1 УНП ФГС СхП

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Наявні принаймні 6 крупних схем фінансування на країну (1 для кожної країни СхП) з метою розбудови ресурсної спроможності ОГС, а також підтримки технічного експертного досвіду у ключових секторах.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Підсилені менеджерські якості та технічні знання ОГС для конструктивної співпраці з органами влади на найнижчому, місцевому та національному рівнях.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Проміжний результат до 2017 року видається реалістичним для України. Водночас проекти технічної допомоги від донорських організацій для НУО значною мірою направлені на проектну діяльність. Допомога не поширюється на інституційну підтримку організацій в плані підвищення їхньої організаційної спроможності.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Ціль щодо підсилення менеджерських якостей та технічних знань ОГС реалістична за умови підтримки організаційної спроможності стейкхолдерів та створення можливостей для експертного розвитку. Ця ціль є надзвичайно важливою з точки зору підтримки сталого розвитку НУО, водночас потрібно шукати й різні можливості для ресурсної підтримки такої сталості на регіональному рівні, сприяти ухваленню рішень, які б дозволяли фінансувати незалежні НУО з боку держави, при цьому зберігаючи незалежність їхньої діяльності.

📝 Коментарі та пропозиції:

Для розвитку спроможності НУО та підтримки технічної експертизи в ключових секторах було б доцільно системно розвивати організаційну спроможність НУО, системи політик та внутрішньої регламентації, що може стати однією із наскрізних складових проектів допомоги, прозорості, підзвітності, підтримувати експертну діяльність паралельно з розвитком організації. На регіональному рівні задля підвищення спроможності органів місцевого самоврядування потрібно розвивати прозорі механізми співпраці з НУО на організаційному рівні, сприяти спроможності регіональної влади в підготовці та адмініструванні відповідних проектів-ініціатив шляхом навчання у написанні та реалізації проектів, запровадженні прозорих політик контролю над імплементацією з боку незалежних наглядових рад. Актуально запроваджувати розвиток державних фондів для підтримки ініціатив НУО.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	1-ша група стипендіатів - представників громадянського суспільства покращила свої вміння продукувати фактологічний аналіз політики. Також визначено першу групу молодих лідерів, разом з приймаючими організаціями, що надаватимуть технічну підтримку.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Надано 80 стипендій представникам громадянського суспільства, підтримано 300 молодих лідерів.

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Ціль реалістична, однак нечітко сформульована відповідно до кількісних показників. Незрозуміло, яким чином буде підтримано 300 молодих лідерів, а надано 80 стипендій представникам громадянського суспільства.

Коментарі та пропозиції:

Було б доцільно уточнити шляхи підтримки лідерів – міні-проекти та ініціативи, сфери підтримки діяльності, умови підтримки діяльності лідерів, в чому полягає розвиток спроможності (для прикладу, 80 стипендій надано на навчання експертизі, розвитку дослідницьких проектів). Приміром, механізм Еразмус+ передбачає навчання в рамках здобуття ступеню магістра. Також доцільно зазначити, чи планується розширювати ці сфери у випадку реалізації цілей.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Розробити інструментарій моніторингу громадського простору в рамках Східного Сусідства ЄС.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Отримати змістовну інформацію щодо прогресу залученості громадських організацій в країнах Східного Партнерства.

Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Повне досягнення проміжного результату не виглядає реалістичним. Розробка моніторингу, його інструментарію потребує вироблення спільних підходів до різних сфер, опрацювання та узгодження індикаторів, чіткої ідентифікації сторін. В свою чергу, можлива діяльність з підготовки відповідних завдань, індикаторів, обговорення та узгодження їх під час Саміту СхП, чітке визначення сторін із врахування відповідних планів країн.

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Досягнення цієї мети до 2020 року є реалістичним. Є час домовитись про підходи та індикатори, розробити інструментарій для моніторингу і здійснити сам моніторинг, а також протестувати дані з урахуванням змін у планах країн СхП і форматах їхньої співпраці з ЄС у рамках Європейської політики сусідства, якщо такі зміни матимуть місце.

Коментарі та пропозиції:

Реалізація відповідного пріоритету виглядає доцільною, з огляду на запровадження в попередні роки принципу «більше за більше». Відповідно, теоретичний вплив політики всередині країн на стан громадського простору може бути визначений для формування політики в цілому. Впровадження такого інструментарію дозволить виявити сильні та слабкі сторони інструментів в окремих країнах для розвитку і підвищення спроможності громадського простору, організацій громадянського суспільства, потенційно впливатиме на розвиток співпраці ОГС з владою, налагодження моніторингу та контролю за діяльністю влади, сприятиме більш аргументованій комунікації сторін.

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Покращено діалог між різними зацікавленими сторонами (стейкхолдерами) шляхом продовження підтримки Форуму громадянського суспільства СхП та його національних платформ. <i>[Наразі відбувається інституціалізація діалогу між органами влади – громадянським суспільством та ЄС, зокрема, через використання структур Форуму громадянського суспільства Східного Партнерства]</i></p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Добре функціонуючий та постійний діалог з питань політики між різноманітними зацікавленими сторонами за допомогою Форуму громадянського суспільства Східного Партнерства та його національних платформ.</p>

Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Досягнення проміжного результату виглядає реалістичним. Реалізація цього результату залежить від підвищення спроможності національних платформ щодо експертизи, системної роботи, ефективного менеджменту, партнерства з зацікавленими сторонами, а також від спеціальних проектів підтримки аналітичної діяльності НУО, підтримки спільних проектів НУО з іншими зацікавленими сторонами.

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

До 2020 року ціль виглядає реалістичною, але нечіткою з точки зору формування діалогу між різноманітними зацікавленими сторонами за допомогою Форуму громадянського суспільства Східного Партнерства та його національних платформ.

Коментарі та пропозиції:

Доцільно відкоригувати цілі до 2020 року. По-перше, необхідно вказати, що Форум бере участь у формуванні багаторічних та річних планів діяльності Східного Партнерства, а також має право участі у засіданнях міністрів закордонних справ ЄС та СхП (*EaP Ministerial*), неформальних діалогах (*Informal Dialogue*), засіданнях старших посадових осіб (*SOM*), де обговорюється планування, координація, реалізація та оцінка політики СхП. По-друге, діяльність ФГС та національних платформ налаштована відповідно до 4-х пріоритетів Спільного робочого документу; комплексна система моніторингу виконання 20 досягнень теж на них базується. По-третє, сформовано набір щорічних аналітичних та моніторингових продуктів Форуму, його робочих груп та національних платформ, які використовуються європейськими інституціями та національними урядами в циклі політики СхП та європейської інтеграції. По-четверте, всі 6 національних платформ мають отримати фінансування на адміністративну та операційну діяльність, розробити стратегії діяльності до 2020 року. Українська національна платформа може стати гарним прикладом, беручи до уваги діяльність в рамках реалізації проекту ЄС «Громадська синергія». Одним з періодичних фахових продуктів кожної з платформ має стати щорічний моніторинг виконання країнами-партнерами 20-ти досягнень до 2020 року.

2

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ ТА НЕДОПУЩЕННЯ ДИСКРИМІНАЦІЇ

Іваніна Тетяна, ГО «Бюро гендерних стратегій і бюджетування», Робоча група №1 УНП ФГС СхП

Савельєва Юлія, ВГО «Жіночий консорціум України», Робоча група №1 УНП ФГС СхП

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Проведено гендерний аналіз в рамках Гендерного плану дій щонайменше в 4-х країнах-партнерах.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Гендерна політика є важливим аспектом державних політик; документи державної політики містять дані з розбивкою за гендерною ознакою у кожному документі. Покращено доступність більш деталізованих за гендерною ознакою статистичних даних. Впроваджено План дій з гендерних питань.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Відповідно до Гендерного плану дій, гендерний аналіз буде проводитися систематично у будь-якій сфері зовнішньої діяльності ЄС, а саме - у проектах та двосторонніх і регіональних програмах. Вся звітність за такими видами діяльності буде містити всю наявну гендерно-розподілену статистику. У разі необхідності будуть докладатись спільні зусилля задля отримання таких даних. Отже, з кінця 2016 року в апікаційних формах конкурсів проектів від ЄС дійсно була включена вимога щодо гендерного аналізу з посиланням на Гендерний план дій. Але станом на 2017 р. відстежити вплив цього нововведення не видається можливим, оскільки результати оголошених в цей проміжок часу конкурсів поки що відсутні. Водночас варто відзначити, що ще до 2016 р. гендерний аналіз проектної діяльності, що отримувала міжнародну підтримку в Україні, періодично проводився на замовлення, зокрема, з боку програми «ООН-Жінки».

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

За умови прийняття Державної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року у встановлені терміни поставлені завдання можуть бути досяжними. Наразі затверджено лише концепцію цієї програми. Головні виклики – відсутність практики застосування гендерного аналізу під час розробки та моніторингу державних політик. Враховуючи це, а також, за умови збереження сучасних тенденцій, описаних вище, сформульовані цілі до 2020 року можна оцінити як достатньо амбітні.

📝 Коментарі та пропозиції:

На додаток до існуючого Гендерного плану дій мала б підсилювати можливість досягнення цілі забезпечення гендерної рівності і недопущення дискримінації Угода про асоціацію між Україною і ЄС, у Розділі V якої йдеться про забезпечення недискримінації та гендерної рівності (зокрема, глава 21 «Співробітництво у галузі зайнятості, соціальної політики та рівних можливостей» та додаток XL до цієї глави). Але належної уваги цьому аспекту Угоди нині не надається.

Стосовно доступності деталізованих за гендерною ознакою статистичних даних, то це забезпечується Державною службою статистики України. Проте окремий розділ з цих питань на офіційному сайті відсутній. А статистичний збірник «Жінки та чоловіки в Україні», що містить систему показників, які характеризують становище жінок та чоловіків в Україні (в цілому по країні та регіонах), публікується лише 1 раз на 2 роки. Останній випуск, розміщений на сайті Державної служби статистики України, датований 2014 р.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Прогрес у впровадженні існуючого антидискримінаційного законодавства та створення структур, що забезпечують рівність, або їхні еквіваленти щонайменше у трьох країнах-партнерах.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	<p>У решті країн-партнерів схвалено та ефективно впроваджується антидискримінаційне законодавство.</p> <p>Прогрес у гармонізації відповідного законодавства.</p> <p>Всі країни СхП повинні ратифікувати Стамбульську конвенцію Ради Європи.</p> <p>У всіх країнах прийняте законодавство щодо гендерно-обумовленого насильства/домашнього насильства, наявні ефективні механізми його впровадження.</p> <p>Відслідковується діяльність створених з метою забезпечення рівності структур та ведеться моніторинг антидискримінаційного законодавства.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Станом на 2009 р. в Україні було вибудовано структуру національного механізму забезпечення гендерної рівності. Наразі цей механізм, що включає представництво у Верховній Раді України, Кабінеті Міністрів України, на рівні міністерств та на обласному рівні, має обмежений людський та фінансовий ресурси, здійснювана діяльність не носить системного та наскрізного характеру.

Моніторинг антидискримінаційного законодавства періодично здійснюється Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, а також, за ініціативою громадських організацій - групою фахових експертів. Отже, завдання є реалістичними, оскільки в Конституції та антидискримінаційному законодавстві України наявні необхідні положення, діє Стратегія діяльності у сфері запобігання та протидії дискримінації на 2014-2017 рр. Головними викликами є визнана правозахисниками слабкість законодавства, недієвий механізм відновлення порушеного права та притягнення до відповідальності за його порушення, а також судова практика щодо правозастосування.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Сформульовані цілі можна оцінити як достатньо амбітні, оскільки поширеною є дискримінація, порушення прав людини та безпідставне зволікання з вирішенням проблеми гендерно-обумовленого (зокрема, домашнього) насильства. В цьому контексті варто відзначити, що у листопаді 2016 р. проект Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» прийнято за основу, а законопроект про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами відправлено на доопрацювання.

📝 Коментарі та пропозиції:

Окремим викликом є відкладення ратифікації Стамбульської конвенції Ради Європи в Україні. Серед зауважень та рекомендацій депутатського корпусу Верховної Ради України до тексту конвенції - вилучити слова «гендер» та «сексуальна орієнтація».

Виходячи з вищезазначеного, необхідними цілями для України є:

- ▶ невідкладна ратифікація Стамбульської конвенції Ради Європи;
- ▶ просвітницька діяльність з питань дискримінації – з метою її ідентифікації та належного реагування як з боку населення, так і з боку держави;
- ▶ зміцнення діяльності структур, відповідальних за забезпечення рівності, а також постійний моніторинг антидискримінаційного законодавства.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Молоді жінки становлять цільову групу у рамках конкурсів <i>EU4Youth</i> («ЄС для молоді») (50% усіх цільових груп). [<i>EU4Youth</i> почне реалізовуватися з 2017 року]
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Молоді жінки становлять цільову групу у рамках конкурсів <i>EU4Youth</i> (75% усіх цільових груп).

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Проект *EU4Youth*, який спрямовано на вирішення питань зайнятості молоді, лідерства та підприємництва, лише робить окремий акцент щодо молодих жінок як цільової групи, проте у рамках конкурсів цей аспект не простежено. Крім того, враховуючи, що означений проект розпочав свою роботу в Україні в 2017 р., наразі ще складно оцінити його результативність. Водночас, оголошений у 2017 р. конкурс *EU4Youth* не містив окремого пріоритету щодо гендерної рівності, лише включав положення щодо того, що дії, спрямовані на забезпечення зайнятості жінок/молоді, будуть розглянуті як додаткова перевага. Остаточні висновки можна буде зробити після завершення процесу відбору успішних проектів та їх реалізації.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Поставлена ціль є доволі амбітною для України, оскільки доступ жінок до участі у конкурсах (50-75% усіх цільових груп) не актуалізований як проблемний, в той час як можливості жінок в Україні приблизно на чверть нижчі, ніж у чоловіків.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Допомогти подолати гендерний розрив у доступі до фінансів; принаймні 50% цільових місцевих банків, що отримують фінансування програми «Жінки в бізнесі», покращують організаційну спроможність підприємств малого та середнього бізнесу, очолюваних жінками. Щонайменше 90% жіночих підприємств малого та середнього бізнесу проходять курси розвитку підприємницьких навичок, і принаймні 40% підприємств, які отримують допомогу, розширили штат працівників; щонайменше 50% збільшили оборот продукції.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Внесок ЄС в програму «Жінки в бізнесі» становить щонайменше \$55 мільйонів субкредитування від місцевих банків для підприємств, очолюваних жінками.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

В Україні працює проект «Група підтримки малого бізнесу» в рамках програми «Жінки в бізнесі». Попередні експертні оцінки свідчать про наявність успішних прикладів за напрямками проміжних результатів. Тому досяжність можна оцінити як ймовірно високу.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Сформульовані цілі до 2020 року важко оцінити з точки зору досяжності, оскільки відсутня кількісна та якісна офіційна інформація щодо результатів програми «Жінки в бізнесі». Втім, така ціль є доволі амбітною для України, оскільки гендерні диспропорції представництва жінок у бізнесі суттєво виражені – жінки володіють лише 22% бізнесу, керують лише 6% великого бізнесу.

+ Додаткові цілі СхП:

Як ціль до 2020 року може бути також вказано забезпечення ефективного контролю та удосконалення законодавчих механізмів для виконання «Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року». Розширення прав і можливостей жінок бути залученими до миротворчості є одним з найголовніших сучасних викликів, а тому є актуальним для України та інших країн СхП. Також як окрему ціль можна запропонувати втілення рекомендацій Міжнародного форуму «Партнерство парламенту, уряду та громадянського суспільства – для виконання Національного плану дій «Жінки, мир, безпека» (що відбувся 15 вересня 2016 року у м. Києві).

3

СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ

Кулаков Андрій, ГО «Інтерньюз-Україна», Робоча група №1 УНП ФГС СхП

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Посилена та краще скоординована позитивна комунікація конкретних переваг співпраці ЄС/країн СхП.</p> <p>Більше комунікаційних заходів та чітко візуалізованих тематичних ініціатив з метою поліпшення поінформованості про ЄС і його культуру, а також програми ЄС.</p> <p>Більш диверсифіковане використання каналів комунікації; налагоджено контакт з більш різноманітними аудиторіями з різних регіонів, в тому числі з російськомовними.</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Більш послідовні візуалізація (брендування), донесення меседжів, забезпечення присутності в публічному просторі та інформаційно-просвітницька діяльність.</p> <p>Більша кількість людей у країнах СхП асоціює ЄС з позитивними змінами та конкретними вигодами для країн та громадян. Кількість медіа-фахівців, які проходять професійні тренінги, залишилася на тому ж рівні /зросла.</p> <p>Підсилена спроможність отримувачів допомоги ЄС (бенефіціаріїв) та структур, що реалізують підтримку ЄС з метою сприяння та активної підтримки налагодження комунікації та публічної дипломатії у регіоні.</p> <p>Кількість медійних організацій, що надають простір/ефірний час для тем щодо ЄС, зросла.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Запропоновані результати представлені не дуже чітко, оскільки не вказано конкретні кількісні показники, яких треба досягти. Хоча є практична складність у встановленні таких показників: вони мають базуватися на комплексному та глибокому соціологічному дослідженні, як на початку планування, так і на проміжних та фінальних стадіях проведення комунікацій у заданий період.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Загалом зазначені цілі досяжні. Інституційно й процедурно в Україні багато робиться в цьому напрямі. Кожен проект ЄС в Україні має свою комунікаційну складову. Існує спеціальна підтримка комунікаційних компонентів проектів ЄС в Україні, в рамках якої надається допомога проектам у різному вигляді (публічні заходи, медіа-документи, підвищення комунікаційної компетенції). Всі проекти, які виконуються за підтримки ЄС, мають чітко дотримуватись відповідних правил візуалізації. У випадку перегляду, редакції та привернення більшої уваги до виконання цих правил, що передбачено сформульованими цілями, це дасть позитивний ефект. Крім того, вже реалізуються або планується запуск спеціальних комунікаційних проектів і програм, спрямованих на покращення іміджу ЄС та промоції європейських цінностей і стандартів для різних цільових аудиторій. Подібні проекти та інформаційні кампанії фінансуються не лише ЄС, але й іншими донорськими інституціями, наприклад,

USAID, MATRA тощо, що може дати кумулятивний та синергетичний ефект. До цього додається і позитивний вплив від комунікації реформ як процесу наближення до європейських стандартів.

Коментарі та пропозиції:

Конкретнішими показниками могли би бути: рівень (незниження чи зростання) суспільної підтримки вступу до ЄС або подальшої євроінтеграції України та інших країн Східного Партнерства, рівень комунікаційних спроможностей агенцій, які виконують проекти ЄС.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Втілено стратегію проведення кампанії на трьох рівнях: (I) загальна кампанія «сильніші разом»; (II) горизонтальні, тематичні кампанії відповідно до регіональних програм; та (III) національні кампанії у кожній з країн СхП, що відображають пріоритети СхП та пов'язані, зокрема, із Самітом СхП та ключовими 20-ма очікуваними досягненнями. Проведення щорічних досліджень та фокус-груп у кожній країні СхП.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Більше людей вважають ЄС надійним/таким, що заслуговує на довіру/зрозумілим партнером.

Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Цей результат має більш чітке формулювання, проте йому так само бракує кількісних орієнтирів. В завданні зазначений конкретний механізм виміру – щорічні соціологічні опитування та фокус-групи, що значно допоможе відстежувати виконання завдання та досягнення цілей.

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Якісне визначення цілі доволі розпливчате. Такі означення ЄС як «надійний/такий, що заслуговує на довіру/зрозумілий партнер» імпліцитно передбачають, що респонденти мають порівняти надійність ЄС з іншими геополітичними гравцями (такими як Росія, США). Таке порівняння може мати негативний ефект, оскільки кроки ЄС та геополітичний контекст достатньо змінні, а вплив Росії та антизахідні настрої в деяких країнах Східного Партнерства достатньо високі. Натомість можна запропонувати такі характеристики ЄС: «носії технологій та прогресу», «примат законності й прав людини», «рушій цивілізаційного прориву», «країни високих стандартів життя» тощо.

Коментарі та пропозиції:

В документі слід прописати, що виконання цілі буде покладатися на всі комунікаційні проекти, програми, складові проектів в кожній країні. При цьому проект *OPEN Neighborhood (EU Neighbours East)* має виконувати більше координуючу та спрямовуючу роль для структуризації всіх комунікацій.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Посилення підтримки незалежних засобів масової інформації та професійної журналістики в регіоні Східного Партнерства.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Більш незалежні та професійно сильніші засоби масової інформації, підвищення їх стійкості до упередженості та пропаганди. Збільшення джерел незалежної інформації. Кількість читачів тих ЗМІ, що отримали допомогу ЄС, зростає.

Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Досягнення проміжних результатів є реальним, зважаючи на відсутність чітких індикаторів вимірювання та низку діючих проектів підтримки незалежних засобів масової інформації та професійної журналістики в Україні.

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Досяжність цілі в такому формулюванні є високою. Однак невизначені індикатори вимірювання досягнення

цілі роблять її неамбітною. У цьому аспекті варто було би додати в першу чергу прийняття та імплементацію відповідних законів у країнах регіону.

Коментарі та пропозиції:

Можна зробити висновок, що визначені цілі значною мірою орієнтуються на створення російськомовного новинного продукту для регіону СхП. Проте ця орієнтація сприятиме більшому просуванню ідеології «руського мира» через мовну ідентифікацію. Російська мова стає дедалі менше вживаною в регіоні, і, відповідно, цю тенденцію слід підтримувати в медійному просторі. Сприяти цьому може створення потужних національномовних медіа з цікавим привабливим і професійно виробленим контентом. Крім того, особливу увагу варто було би звернути на становлення системи справжнього суспільного мовлення в країнах СхП. Також для аспекту незалежності ЗМІ варто було би додати фокус на прозорості медіа-власності і антимонопольний вимір. Економічна складова незалежності ЗМІ вкрай важлива, тому варто було би зосередити увагу і на незалежній системі вимірювання аудиторій і накладів.

Також варто додати й ініціювання спільних медіа-проектів країн СхП з метою адекватного висвітлення подій та різних політик всередині цих країн, а також для формування спільної ідентичності СхП як такого.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Посилено зусилля по боротьбі з дезінформацією.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Суспільна підтримка ЄС у всіх країнах СхП зростає або залишається на тому ж рівні. Покращилась здатність протистояти дезінформації.

Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

В поточному викладі проміжний результат можна вважати досягнутим, оскільки він не потребує підтвердження у вимірюваний спосіб. В Україні створені відповідні інституційні та правові передумови для посилення інформаційної безпеки, які поліпшили стан українського інформаційного простору. Стійкість до російської дезінформації посилена не в останню чергу завдяки громадським та волонтерським ініціативам (*StopFake*, *InfoResist*).

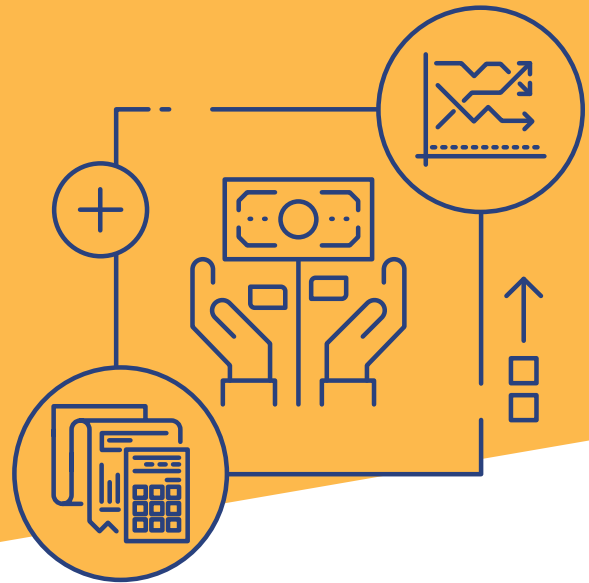
Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

У запропонованій цілі так само кількісно не визначений орієнтир збільшення громадської підтримки ЄС.

Коментарі та пропозиції:

Метою боротьби з дезінформацією має стати чітке розуміння громадянами країн Східного Партнерства процесів в ЄС та мотивів тих чи інших рішень в ЄС. Видається доцільнішим зменшувати частку російськомовного новинного продукту для цілого регіону (де частина російськомовного населення природньо зменшується), і орієнтуватися на роботу з національними мовами. До активностей варто додати програми з медіа-грамотності для різних цільових аудиторій, а також становлення й підтримку суспільних медіа в країнах регіону. Зусиль таких гравців, як *EEAS East Stratcom Task Force* (Робоча група з питань стратегічних комунікацій ЄСЗД) та *European Endowment for Democracy* (Європейський фонд за демократію), попри всю їхню позитивну роль, недостатньо для виконання цього завдання. Варто було би активізувати синергію різноманітних донорських інституцій, і, можливо, надати *EEAS East Stratcom Task Force* більшої ресурсної бази, а для відповідних Представництв ЄС в країнах Східного Партнерства передбачити спеціальні програми для боротьби з дезінформацією.

ПРІОРИТЕТ I: ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА РИНКОВІ МОЖЛИВОСТІ

4

МАЛИЙ ТА СЕРЕДНІЙ БІЗНЕС І РЕГУЛЯТОРНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

Жих Віктор, ГО «Всеукраїнське об'єднання підприємців малого та середнього бізнесу «Фортеця», Робоча група №2 УНП ФГС СхП

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Щонайменше 1 000 підприємств МСБ отримали фінансову підтримку у рамках програми <i>EU4Business</i> («ЄС для бізнесу») - до кінця 2015 р.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Щонайменше 10 000 додаткових підприємств МСБ скористаються підтримкою з боку ЄС (80% з них - у країнах ПВЗВТ) з кінця 2016 р. Створено та/або стабільно функціонують щонайменше 60 000 робочих місць з кінця 2016 року.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

З метою консультування та фінансової допомоги МСБ України ініціативою *EU4Business* з другої половини 2016 року створено мережу з 15-ти центрів підтримки бізнесу в Україні з загальним бюджетом у 40 млн євро, з яких 12 млн спрямовані на безпосереднє кредитування. Однак поки що кредитування не розпочате. Тому досягнення проміжного результату до Саміту СхП 2017 залежить від того, як швидко ця робота розпочнеться.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Відсутність законодавчих перешкод у наданні фінансової підтримки суб'єктам МСБ України робить можливим досягнення поставленої мети щодо кількості отримувачів допомоги. Але створення відповідної кількості робочих місць залежить також від відповідних економічних реформ та дерегуляції, а також відповідності інструментів фінансової допомоги, які будуть застосовуватися, можливостей цільової аудиторії отримувачів.

📝 Коментарі та пропозиції:

Найбільш амбітною та проблемною ціллю для України є досягнення значного зростання робочих місць, як наслідок роботи кредитних ліній *EU4Business* для МСБ. Виконання цих планів значною мірою залежить від стратегії надання допомоги та її відповідності умовам функціонування та структурі МСБ в Україні, особливо в питаннях орієнтованого на експорт підприємництва. Це потребує аналізу та, можливо, запровадження додаткових фінансових інструментів і підходів чи коригування існуючих.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Щонайменше ще в одній країні схвалено стратегії та плани дій/дорожні карти щодо підтримки МСБ. <i>[Зараз стратегії підтримки МСБ діють вже у трьох країнах]</i>
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Країни СхП до 2019 року мають підвищити показники згідно з Актом з малого бізнесу ОЕСР на 10% щодо регуляторної бази, операційного середовища та підтримки МСБ (порівняно з 2015 роком).

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

24 травня 2017 р. Кабінет Міністрів України затвердив «Стратегію розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року». Таким чином, проміжний результат можна вважати досягнутим.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Поставлені до 2020 р. цілі є вкрай актуальними та амбітними для України. Водночас, їх досяжність значною мірою залежить від того, наскільки реалізація стратегії буде відповідати реальній ситуації з функціонуванням МСБ в Україні. Насамперед це стосується напрямків розвитку спрощеної системи оподаткування, які у стратегії відсутні, а також напрямків реформування загальної системи оподаткування.

📝 Коментарі та пропозиції:

Досягнення зазначених цілей до 2020 року потребує дотримання Урядом зазначених у стратегії напрямків дій, зокрема, шляхом розробки та затвердження відповідної законодавчої бази і забезпечення фінансування.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Урядам комуніковані пріоритети для приватного сектору з метою покращення бізнес-середовища та проведення відповідних економічних реформ: на бізнес-форумі <i>East Invest</i> («Схід-Інвест») напередодні бізнес-форуму Східного Партнерства прийнято декларацію.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	У всьому регіоні СхП інституціалізовано діалог між приватним та державним секторами (ППД- публічно-приватний діалог) за допомогою належних механізмів (наприклад, створено керівну раду платформи ППД/ консультативний форум, узгоджені правила ППД).

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

21 червня 2017 р. у Києві пройшла Щорічна конференція *East Invest 2*, під час якої була прийнята декларація, в якій визначені пріоритети для приватного сектору з метою покращення бізнес-середовища та проведення необхідних економічних реформ.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Інституціалізація діалогу є важливою та амбітною метою для України, досяжність якої потребує реформування системи комунікації між приватним та державним сектором, яка на сьогодні реалізується через систему Рад підприємців. Це, в першу чергу, потрібно задля гарантування представництва МСБ у радах (особливо на регіональному рівні). Необхідність такого реформування зазначена і у Стратегії розвитку МСП.

📝 Коментарі та пропозиції:

Є сенс доповнити головну ціль посиланням на інструмент Рад підприємців та обов'язковість наявності представництва МСБ у радах. Також до зазначених структур є необхідність додати громадські організації МСБ та бізнес-асоціації, що особливо важливо на регіональному рівні.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	<p>Поліпшені послуги підтримки для комерційних підприємств шляхом:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ посилення мережі щонайменше 100 організацій, які займаються підтримкою бізнесу; ▶ надання навчально-консультативних послуг (менеджмент, бізнес, бухгалтерський облік, експорт).
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	<p>150 клієнт-орієнтованих організацій підтримки бізнесу покращили надання послуг з розвитку бізнесу членам МСБ, зокрема, стосовно вимог ПВЗВТ, а також вимог глобального ринку.</p> <p>Покращились/збільшилась кількість програм допомоги національних органів влади для МСБ (в кожній країні СхП створено відповідне агентство, яке займається питаннями МСБ).</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

З травня 2016 р. Україна приєдналася до програми *COSME*, а 22 лютого 2017 р. ратифікувала угоду про участь в програмі. Найбільшою підпрограмою *COSME* є Європейська мережа підприємств *EEN*, до якої входить понад 600 організацій з підтримки та розвитку бізнесу. Також задля покращення комунікації щодо доступу до фінансових ресурсів та послуг для МСБ ініціативою *EU4Business* з другої половини 2016 року створено мережу з 15 центрів підтримки бізнесу, більшість з яких функціонує у співпраці з регіональними ТПП України. Таким чином, досяжність проміжного результату є реалістичною.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Досяжність цілей до 2020 р. є реалістичним та важливим завданням для України, однак результативність діяльності з підтримки МСБ значною мірою залежить від розгалуженості мереж підтримки у регіональному вимірі. На сьогодні підпрограма *EEN* має в Україні усього 8 партнерів, з яких лише один є регіональним. З 15-ти центрів *EU4Business* регіональними є 14 (і 1 – у Києві), що значно менше кількості областей в Україні, не кажучи вже про територіально-адміністративні одиниці нижчих рівнів. Тому амбітність цілі вимагає розширення присутності у регіонах.

📝 Коментарі та пропозиції:

Є сенс конкретизувати головну ціль стосовно наявності центрів підтримки у кожній області та місті з чисельністю населення принаймні 100 тисяч осіб. Розширення мереж клієнт-орієнтованих організацій з підтримки МСБ у регіональному вимірі потребує залучення таких структур, як громадські організації МСБ та бізнес-асоціації.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	<p>Організація виїзного презентаційного туру (<i>roadshows</i>) на тему інвестицій в рамках ініціативи <i>EU4Business</i> (програма <i>East Invest</i>).</p> <p>6 виїзних турів в 2016 році, які об'єднали 134 підприємств МСБ та 6 таких турів в 2017 р. за участю більш ніж 120 підприємств МСБ.</p> <p>Організація щонайменше двох бізнес-форумів в червні 2017 року, в кожному з яких беруть участь більш ніж 200 представників малого та середнього бізнесу.</p>
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Створення нових регіонально-економічних дипломатичних засад/рамкового регулювання з метою зростання торгівлі та збільшення інвестицій в регіоні Східного Партнерства та між країнами СхП.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

У рамках програми *East Invest*, координатором якої в Україні є ТПП України, у 2016 – першій половині 2017 року проведено 9 виїзних турів (*roadshows*) у 8-ми країнах СхП, у яких взяло участь понад 80 представників МСБ з України. 21 червня 2017 р. у Києві пройшла підсумкова конференція *East Invest-2*. Таким чином, проміжні результати можна вважати досягнутими.

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Темпи виконання умов проміжних результатів дозволяють вважати досягнення встановленої цілі до 2020 р. реалістичним. Амбітність досягнення цілі впливає з домінуючої ролі прямих зв'язків у межах регіональних структур економічної дипломатії на рівні МСБ задля розвитку торгівлі та взаємних інвестицій.

Коментарі та пропозиції:

Подальше функціонування програми *East Invest* є важливим чинником розвитку та співпраці МСБ країн СхП і значно впливає на досягнення суміжних цілей розвитку МСБ, особливо, сприяє зростанню кількості робочих місць. Тому пропонується продовження функціонування програми принаймні до 2020 року - або як самостійного проекту, або у рамках програми *EU4Business*.

Додаткові цілі СхП:

Важливим досягненням в контексті МСБ та регуляторного середовища повинно бути підвищення рівня участі МСБ у державних закупівлях. Ціллю, що має бути досягнута до 2020 року, є зростання принаймні на 30% частки МСБ у державних закупівлях країн-учасниць Східного Партнерства (у порівнянні з 2016 роком), а завданням на найближчий час є впровадження системи електронних закупівель принаймні ще в одній країні Східного Партнерства.

На сьогодні принаймні у двох країнах Східного Партнерства – Грузії та Україні - вже функціонують відкриті системи державних закупівель з використанням спеціально розробленої електронної системи. Впровадження реформи державних закупівель за тим же ж принципом з цього року стартує у Молдові.

Реформування системи державних закупівель у країнах Східного Партнерства має дуже значний вплив як на ситуацію з економічними реформами (включаючи значні додаткові можливості розвитку МСБ), так і на регуляторне середовище, сприяє боротьбі з корупцією та розвитку здорової конкуренції.

5

ПРОГАЛИНИ У ДОСТУПІ ДО ФІНАНСІВ ТА ФІНАНСОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Вдовенко Юрій, ГО «Центр транскордонного співробітництва», Робоча група №2 УНП ФГС СхП

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Щонайменше у трьох країнах СхП визначено недоліки/прогалини у доступі до фінансових ресурсів з огляду на відсутність інфраструктури фінансового сектору.</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Щонайменше у трьох країнах СхП розпочали діяти пілотні програми, в рамках яких розроблено комплексний підхід до реалізації ринкових реформ.</p> <p>У трьох країнах розроблено ефективні кредитні реєстри, які забезпечують глибше висвітлення та ефективніший інформаційний потік між фінансовими посередниками – з метою полегшення умов отримання кредиту під заставу.</p> <p>Підтримано створення та розвиток альтернативних джерел фінансування для підприємств МСБ. Вони мають містити: інструменти, що сприяють інвестиціям (наприклад, лізинг, факторинг), а також інструменти, що посилюють експорт (наприклад, механізми гарантування експорту, схеми страхування), а також акціонерне фінансування.</p>

✓ **Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:**

До Саміту СхП 2017 року цілком реалістично визначити недоліки/прогалини у доступі до фінансових ресурсів. У випадку України основні проблеми інфраструктури фінансового сектору пов'язані з фондовим ринком, системою страхування та недержавного пенсійного забезпечення. Викликом є належна координація виконання даного завдання, що вимагає тісної співпраці Національного банку, Міністерства фінансів і Міністерства економічного розвитку і торгівлі. Базою для такого аналізу має слугувати Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року, але завдання ускладнено тим, що наразі відсутні звіти щодо її виконання.

🔄 **Досяжність та амбітність цілей 2020 року:**

Для України очікувані досягнення до 2020 року є недостатньо амбітними. Внутрішній порядок денний передбачає значно ширше коло завдань за даним напрямком і не обмежується лише питаннями розробки кредитних реєстрів та створенням альтернативних джерел фінансування для підприємств МСБ. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року включає 45 актів законодавства ЄС у сфері фінансових послуг, які передбачено імплементувати відповідно до Угоди про асоціацію. У Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року, що була прийнята 24 травня 2017 р., блок «Забезпечення доступу до фінансів» містить 10 завдань, а блок «Забезпечення доступу до зовнішніх ринків» - 8. Запропоновані у документі цілі мають бути розширені з урахуванням інтересів України.

📝 **Коментарі та пропозиції:**

Перелік цілей до 2020 року, які стосуються й інших країн-членів СхП, варто конкретизувати щодо МСБ: «Розроблені та впроваджені спеціальні схеми кредитування і фінансування, використовуються механізми страхування експортних кредитів та інвестицій в рамках державної підтримки експорту, створено незалежний фонд гарантування кредитів».

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Збільшення фінансової підтримки підприємствам МСБ, наданої в національній валюті, у т. ч. шляхом проведення дослідження з аналізу рішень комбінованого фінансування для зменшення валютного ризику та визначення найкращих практик.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Щонайменше ¼ фінансової підтримки ЄС для підприємств МСБ надається через фінансування у національній валюті, починаючи з кінця 2016 року.

Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

До Саміту Східного Партнерства 2017 року досягнути збільшення фінансової підтримки МСБ, наданої у національній валюті, видається проблематичним. Натомість проведення відповідного дослідження є назрілим та відповідає нагальним потребам удосконалення діючої системи підтримки МСБ. Проведення дослідження у зазначені терміни є цілком здійсненним та досяжним.

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Переорієнтація фінансової підтримки, яка надається з боку ЄС підприємствам МСБ, у бік зростання ролі національної валюти є цілком досяжною ціллю до 2020 року, що дозволить більш гнучко забезпечувати запити МСБ у країнах СхП та знизити валютні ризики. Разом з тим, показник в ¼ виглядає не надто амбітним та може бути принаймні подвоєним, з тим, щоб на кінець 2020 року така частка становила не менше ½. При цьому за точку контрольного відліку більш логічно було б визначити кінець 2017 року.

Коментарі та пропозиції:

При встановленні цілей щодо удосконалення системи надання фінансової підтримки підприємствам МСБ з боку ЄС доцільно було б не обмежуватись лише питаннями переходу до фінансування у національній валюті. Відповідна система загалом потребує перегляду з метою спрощення використання її можливостей якомога більшою кількістю представників сектору МСБ. Найімовірніше, це потребуватиме окремого дослідження та додаткових консультацій.

Додаткові цілі СхП:

Перелік цілей, які заплановано досягнути до 2020 р., пропонується доповнити пунктом: «Щонайменше в одній країні здійснено модернізацію, консолідацію і розвиток біржової, розрахункової та клірингової інфраструктури ринків капіталу, забезпечено доступ до діяльності кредитних організацій, впроваджені інноваційні платіжні продукти, забезпечено розвиток електронних платежів та їх інфраструктури, здійснюється діяльність установ з електронними грошима, імплементовані основні положення стандартів ISO20022 та ISO13616 (IBAN)».

6

НОВІ МОЖЛИВОСТІ НА РИНКУ ПРАЦІ НА МІСЦЕВОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ

Вдовенко Юрій, ГО «Центр транскордонного співробітництва», Робоча група №2 УНП ФГС СхП

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Нову ініціативу <i>M4EG (Mayors for Economic Growth, «Мери за економічне зростання»)</i> запущено; щонайменше 10 органів місцевої влади країн СхП зобов'язалися подати план місцевого економічного розвитку та обрані для грантової демонстрації проектів.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Щонайменше 30 органів місцевої влади країн СхП виконують план місцевого економічного розвитку; щонайменше 10 міських демонстраційних проектів стартували.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

В Україні існує достатньо можливостей, аби досягти встановлених результатів в рамках цього завдання. Хоча очікувані проміжні результати є цілком реалістичними, їх досягнення вимагатиме задіяння значного інтелектуального ресурсу. Це, в свою чергу, потребуватиме докладення додаткових зусиль у сфері підвищення спроможності органів регіональної та місцевої влади.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Цілі до 2020 року є достатньо амбітними та такими, що відповідають потребам України. Актуальність цієї ініціативи обумовлена децентралізаційними процесами в Україні та посилюється вже оголошеним конкурсом проектів з бюджетом 9,5 млн євро (4,5 млн євро для України). Очікувані цілі є актуальними і для інших країн-членів СхП.

📝 Коментарі та пропозиції:

Встановлені в рамках ініціативи *M4EG* кількісні показники могли б бути реалізовані виключно зусиллями України, тому варто піднімати перед ЄС питання збільшення кількості залучених органів місцевої влади та демонстраційних проектів принаймні вдвічі.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Розроблено та схвалено місцевий портфель проектів щонайменше в одній країні СхП за допомогою стратегічної програми мультисекторального регіонального розвитку.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Там, де це є доречним, здійснюється процес децентралізації, як це зазначено у відповідній стратегії реформи державного управління. Там, де це є доречним, впроваджуються проекти регіонального розвитку (принаймні у трьох країнах СхП) за допомогою портфелю проектів і/або фонду регіонального розвитку. Регіональні/місцеві зацікавлені сторони беруть участь у плануванні та виконанні відповідного місцевого портфелю проектів у щонайменше 3-х країнах.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Завдання розробки і затвердження місцевого портфелю проектів є реалістичним і повною мірою відповідає процесам, які відбуваються на поточному етапі реформування регіональної політики та місцевого самоврядування в Україні.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Очікувані цілі є амбітними, проте цей пункт потребує уточнення з боку ЄС, оскільки визначені цілі не надають достатнього розуміння суті та статусу такого портфелю проектів. Окремо потрібне уточнення – чи йдеться про фонди країн СхП, чи доступ до ресурсів Європейського фонду регіонального розвитку, що могло б стати революційним чинником у розвитку регіонів країн СхП.

📝 Коментарі та пропозиції:

Для України важливо у цьому пункті додатково передбачити ціль, яка є надзвичайно актуальною – підвищення потенціалу органів влади та інших основних зацікавлених сторін щодо розробки і впровадження ефективної політики регіонального розвитку, зміцнення конкурентоспроможності регіонів, поліпшення територіальної соціально-економічної згуртованості.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Щонайменше одна країна СхП взяла на себе зобов'язання розробити стратегію розумної спеціалізації регіонів для досліджень та інновацій з метою збільшення конкурентоздатності у регіоні.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Щонайменше у двох країнах розроблено стратегії розумної спеціалізації, які визначають ключові пріоритети для економічної модернізації.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Виконання завдання є реалістичним і Україна спроможна забезпечити розробку стратегій розумної спеціалізації регіонів у встановлені терміни. Оскільки зазначений проміжний результат стосується позиції стратегічного рівня, основні виклики в контексті реалістичності пов'язані не стільки з отриманням результатів, скільки з безпосередньою появою нових можливостей на ринку праці на місцевому та регіональному рівнях після розробки таких стратегій.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Завдання розробки стратегій розумної спеціалізації регіонів, які визначають ключові пріоритети для економічної модернізації є амбітним, оскільки Україна наразі не приєднана до відповідної європейської платформи. Тому питання приєднання України до *S3Platform* потребує оперативного вирішення для того, щоб забезпечити вихід на якісно новий рівень стратегічного планування на регіональному та місцевому рівні до 2020 року.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	У трьох країнах СхП наявні стратегії сільськогосподарського розвитку. Продовжується зростання участі фермерів у бізнес-орієнтованих групах/кооперативах.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Щонайменше 15 000 фермерів є членами бізнес-орієнтованих фермерських груп/кооперативів; з метою сприяння кращого доступу до ринків створено щонайменше 1000 бізнес-орієнтованих фермерських груп. Прогрес в імплементації стратегій сільськогосподарського розвитку.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Досягнення проміжного результату для України є реалістичним, враховуючи дію Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, а також розроблений проект Єдиної комплексної стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 рр. Головним викликом є функціонування в Україні моделі розвитку сектору, відмінної від тієї, що передбачена цілями СхП. Це, зокрема, пов'язано з питанням стимулювання фермерів до запровадження європейських моделей кооперації.

 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Ціль є амбітною, беручи до уваги той факт, що згадані стратегічні документи не містять цільових показників (щодо фермерів, фермерських груп, кооперативів), які б узгоджувались з очікуваними досягненнями. Тут існує потреба коригування зазначених відчизняних стратегій. Актуальність цілі для України пов'язана з важливістю аграрного сектору для розвитку економіки на даному етапі, а також з необхідністю трансформації теперішньої моделі з метою її наближення до європейських засад. Задекларована ціль щодо прогресу в імplementації стратегій потребуватиме визначення чітких маркерів для встановлення факту досягнення такого прогресу та його оцінки.

7

ГАРМОНІЗАЦІЯ ЦИФРОВИХ РИНКІВ

Корявець Максим, ГО «Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень», Робоча група №2 УНП ФГС СхП

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Зобов’язання країнами СхП створити незалежний національний регуляторний орган для електронних комунікацій (якщо такого досі не створено).</p> <p>Країни-партнери проголосили зобов’язання координувати діяльність щодо частот між собою та ЄС.</p> <p>Проведено дослідження технічної здійсненності щодо впровадження гармонізованого підходу до ціноутворення та зниження тарифів на роумінг у країнах-партнерах (запропоновано опції та механізми вимірювання); зобов’язання країн-партнерів працювати над спільним міжнародним роумінговим простором серед них (включаючи роботу над роумінговою угодою).</p> <p>Зобов’язання країн-партнерів розробити національні стратегії розвитку широкосмугового доступу (якщо поки відсутні) та впровадити відповідні вимоги ЄС в національне законодавство і кращі практики, що сприяють розвитку широкосмугового доступу.</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>У щонайменше 5-ти країнах СхП існують незалежні регуляторні органи у сфері електронних комунікацій.</p> <p>Розроблено узгоджені національні стратегії щодо частот між країнами-партнерами та ЄС.</p> <p>Гармонізовано ціноутворення на роумінг та знижено тарифи на роумінг серед країн-партнерів. Проводяться дискусії щодо роумінгу з ЄС.</p> <p>Розгорнуто національні стратегії розвитку широкосмугового доступу усіма країнами-партнерами відповідно до подібних стратегій ЄС.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Цілком реалістично виконати тільки частину поставлених завдань у встановлені терміни. Зобов’язання України створити незалежний регуляторний орган для електронних комунікацій прямо підтверджується проектом Закону України №3549-1 «Про електронні комунікації», але процес прийняття цього документу відкладено через ряд політичних та технічних причин.

Наразі в Україні вже розпочато дослідження щодо гармонізації встановлення цін на міжнародний роумінг та зниження тарифів на роумінг серед країн Східного Партнерства на базі даних операторів. Тому існує вірогідність виконання відповідного проміжного результату до кінця 2017 року. Проте все залежатиме від інтенсивності роботи відповідних органів влади.

Розробка повноцінної національної стратегії розвитку широкосмугового доступу є малоімовірною в рамках такого короткого проміжку часу - до Саміту СхП 2017 року.

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

В цілому, очікувані цілі до 2020 року сформульовані амбітно, проте мають бути конкретизовані та доповнені. Головними викликами на цьому шляху є необхідність максимального наближення національного законодавства України до європейського та слабка - порівняно з європейською - інфраструктура у сфері електронних комунікацій. Розроблені стратегічні документи у сфері частот та широкопasmового доступу не можуть вважатися амбітними результатами до кінця 2020 року. В свою чергу, гармонізація ціноутворення та зниження тарифів на роумінг є цілком досяжною ціллю в Україні до кінця 2020 року, оскільки з отриманням країною безвізового режиму гармонізація розцінок на телекомунікаційні послуги має стати наступним кроком для зближення України та ЄС.

Коментарі та пропозиції:

Серед цілей до 2020 року передбачити наступні: «повна гармонізація національного законодавства у сфері електронних комунікацій з Директивами 2002/19/ЄС, 2002/20/ЄС, 2002/21/ЄС, 2002/22/ЄС; розроблена система координації частот в Україні та регіоні СхП, яка відповідає загальним принципам ЄС». Для втілення у життя ідеї уніфікованих тарифів на роумінг в регіоні СхП мають бути розроблені та затверджені на рівні національних законодавств «плани щодо уніфікації та зниження вартості дзвінків між країнами Євросоюзу та СхП», які передбачатимуть повне скасування додаткової оплати за роумінг та встановлення вартості за дзвінки в роумінгу на рівні національної роздрібною ціни (саме це має стати амбітною ціллю до 2020 року для України). У Спільному робочому документі не згадується про розвиток інфраструктури для поширення широкопasmового доступу до мережі Інтернет і не встановлені відповідні цілі. Розробка та імплементація національних стратегій/планів розвитку широкопasmового доступу (*National Broadband Plans*) є вкрай важливими для подолання «цифрового» розриву між країнами СхП та ЄС, проте вже на даному етапі слід встановити очікувані до 2020 року досягнення саме щодо побудови «цифрової» інфраструктури (визначити необхідні обсяги будівництва телекомунікаційних мереж та необхідні капіталовкладення із визначенням механізму фінансування, визначитися зі шляхами імплементації моделей підвищення інвестиційної привабливості інфраструктури широкопasmових мереж і т.п.).

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Зобов'язання країн СхП затвердити <i>eIDAS</i> у частині довірчих послуг, регламент, загальні правила захисту даних та інші відповідні обов'язкові документи ЄС (<i>acquis</i>) - якщо ще не прийняті.</p> <p>Зобов'язання країн СхП розробити національні «комп'ютерні групи реагування на надзвичайні ситуації» - <i>CERTs12</i> (якщо досі не створені) відповідно до кращих практик ЄС.</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Наявні пілотні обопільно функціонуючі транскордонні системи електронного підпису та регіональна система надання транскордонних цифрових послуг для бізнесу між країнами-партнерами та ЄС.</p> <p>Мережа національних «комп'ютерних груп реагування на надзвичайні ситуації», сполучена з подібною групою в ЄС (<i>EU CERT</i>) - наявна у всіх країнах СхП.</p>

Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Виконати поставлені завдання у встановлені терміни реалістично, але за умови розробки у короткі терміни підзаконних нормативно-правових актів до розроблених (але ще й досі не прийнятих) законодавчих актів у сфері електронної ідентифікації та електронних транзакцій (наприклад, проект Закону України «Про електронні довірчі послуги»). Крім того, є необхідність інституційних перебудов/нововведень у системі органів державної влади, які стосуватимуться створення транскордонних систем електронного підпису та електронних послуг для бізнесу з метою забезпечення технічної здійсненності відповідних законодавчих змін. Закладення основ щодо створення платформи для обміну досвідом з ЄС у сфері кіберпитань є цілком можливим під час Саміту СхП 2017 року.

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Поставлені задачі та цілі до 2020 року є актуальними, сформульовані амбітно, проте мають бути деталізовані з урахуванням важливих передумов для їх виконання.

📝 Коментарі та пропозиції:

Доповнити цілі до 2020 року наступними: «приєднання та співпраця на постійній основі з проектом ЄС *STORK 2.0 (Secure idenTity acrOss boRders linKed 2.0)*; розробка, прийняття на законодавчому рівні та імплементація у країнах СхП дорожніх карт з удосконалення нормативно-правової бази для забезпечення сумісності цифрових підписів у транскордонному масштабі». В контексті кібербезпеки середньострокові завдання мають бути доповнені не менш важливими: «проведення незалежної експертизи відповідності національного законодавства у регіоні СхП європейським нормам для захисту персональних даних у мережі Інтернет; розробка дорожніх карт для уніфікації законодавства з питань захисту цифрових мереж».

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Завершено дослідження у сфері електронної торгівлі - розроблені регіональні рекомендації та національні дорожні карти для створення гармонізованих систем електронної торгівлі між країнами СхП відповідно до норм ЄС.</p> <p>Зобов'язання країн-партнерів затвердити стандарти ЄС (<i>acquis</i>) у сфері електронної комерції, електронного митного оформлення та електронної логістики.</p> <p>Завершено дослідження у сфері електронної логістики – проведено аналіз можливостей та розроблено рекомендації щодо впровадження цифрового транспортного коридору між Прибалтикою та Чорним морем.</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Нормативно-правова база, що регулює електронну комерцію, електронне митне оформлення та електронну логістику, гармонізована з відповідними нормативно-правовими актами ЄС.</p> <p>Наявна пілотна транскордонна система електронної торгівлі у країнах СхП.</p> <p>Розроблено та запущено пілотну систему для функціонування цифрового транспортного коридору між Балтійським і Чорним морями.</p>

✅ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Зобов'язання України затвердити стандарти ЄС у сфері електронної комерції частково втілено прийнятим Законом України № 675-19 «Про електронну комерцію». Водночас наразі не можна стверджувати про повне взяття зобов'язань Україною щодо гармонізації правової бази у відповідній сфері із законодавством ЄС, оскільки прийняття зазначеного закону ще не гарантує належного впровадження ключової інфраструктури та інформаційних послуг (створення таких передумов для повноцінного взяття зобов'язань є малоюмовірними за період до кінця 2017 року). Наразі невідомо про проведення комплексних досліджень в Україні у сфері електронної торгівлі та електронної логістики, тому розробка рекомендацій та національних дорожніх карт у цих сферах є малоюмовірною до кінця 2017 року.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Поставлені цілі сформульовані достатньо амбітно та є актуальними для України. В цьому контексті національне законодавство в першу чергу має бути гармонізоване з Директивою 2009/110/ЄС щодо електронних грошей та Директивами щодо платіжних послуг 2007/64/ЄС, 2015/2366. Не менш важливо створити законодавчі (для надання електронних послуг в рамках співробітництва електронних митниць України з ЄС) та інституційні (сформувати концепцію і популяризувати інститут центрів компетенцій з електронної логістики) передумови.

📝 Коментарі та пропозиції:

Для побудови транскордонної системи електронної торгівлі слід подолати виклики, пов'язані із впровадженням ключової інфраструктури та необхідних інформаційних послуг. Недостатню увагу приділено системі запобігання злочинам у сфері електронної торгівлі: на рівні кожної з країн регіону СхП має бути розроблена система по боротьбі з контрафактною продукцією та піратством, поєднана з аналогічною центральною системою ЄС *COPIS* (відповідно до Регламенту ЄС № 608/13), а також розроблена та впроваджена регіональна (для СхП) система для вирішення спорів в онлайн-режимі (з утворенням спеціальної веб-платформи).

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	<p>Зобов'язання усіх країн СхП розробити та впроваджувати національні стратегії щодо цифрових навичок відповідно до подібних стратегій ЄС. Це включає зобов'язання країн-партнерів створити національні коаліції за створення цифрових робочих місць (якщо такі коаліції відсутні) на основі коаліції ЄС за цифрові вміння та робочі місця.</p> <p>Щонайменше у двох країнах СхП створено національні коаліції за створення цифрових робочих місць на основі коаліції ЄС за цифрові вміння та робочі місця.</p>
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	<p>Усі країни-партнери сформулювали та впроваджують національні стратегії щодо цифрових вмінь – згідно з подібними стратегіями ЄС.</p> <p>У всіх країнах СхП створено національні коаліції за створення цифрових робочих місць на основі коаліції ЄС за цифрові вміння та робочі місця.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

В Україні досі не створено національної коаліції за створення цифрових робочих місць (на основі коаліції ЄС за цифрові вміння та робочі місця). Якщо цей процес і розпочнеться у 2017 році, то результат не матиме вагомого позитивного впливу на сферу цифрових знань, вмінь та робочих місць в Україні у найближчій перспективі.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Цілі до 2020 року в цій сфері сформульовані недостатньо амбітно і мають бути доповнені. Розробка національної стратегії та створення коаліцій можуть і не стати показником реальних досягнень у сфері цифрових вмінь в країні, тому поряд з цим мають бути поставлені більш конкретні цілі, досягнення яких приведе до позитивних зрушень.

📝 Коментарі та пропозиції:

В Україні за ініціативою уряду слід розробити та впроваджувати систему загальнодоступних онлайн- та офлайн-курсів з цифрової грамотності відповідно до Європейського фреймворку цифрових компетенцій (*DigiComp 2.0*). Крім того, з метою вимірювання результативності їх досягнення слід розробити методологію вимірювання та впровадження незалежної сертифікації рівня цифрових навичок відповідно до потреб ринку праці (бажано, спільну для країн СхП). Подібна методологія (також спільна для країн СхП) має бути розроблена і для оцінки виконання національних стратегій щодо цифрових вмінь.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	<p>Проведено дослідження екосистем для інновацій та стартапів у сфері ІКТ: здійснено оцінку потреб для всіх країн-партнерів; розроблено регіональні рекомендації та запропоновано національні дорожні карти для стимулювання розвитку екосистем у країнах-партнерах.</p> <p>Створення карти екосистеми цифрових інновацій країн СхП, яка визначає ролі усіх учасників процесу, у тому числі тих, хто займається науково-дослідницькою діяльністю у сфері ІКТ.</p> <p>Інформацію про всіх учасників процесу (зацікавлених сторін), надану країнами-партнерами, долучено до «Мереж європейських стартапів» та онлайн-платформ.</p>
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	<p>Добре структуровані екосистеми для досліджень, інновацій та стартапів у сфері ІКТ створені у всіх країнах СхП.</p> <p>Встановлено зв'язки між екосистемами країн-партнерів та подібними екосистемами ЄС, в т.ч. через інфраструктуру та сервіси <i>EaP Connect</i>.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Повноцінне належне виконання поставлених проміжних завдань не видається можливим до Саміту СхП 2017 року, оскільки потребує ґрунтовного дослідження з метою визначення та розуміння потенціалу існуючих в

Україні елементів/учасників екосистеми цифрових інновацій, досліджень та стартапів у сфері ІКТ. Наразі відсутня будь-яка інформація навіть про початок подібного дослідження в Україні, на виконання якого необхідний значний обсяг часу.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Виконання поставлених завдань до 2020 року у встановлені терміни сформульовані нечітко та занадто амбітно, враховуючи реальну поточну ситуацію у відповідних сферах країн СхП.

📝 Коментарі та пропозиції:

Для досягнення зазначених цілей необхідно провести ґрунтовне дослідження з метою визначення та розуміння потенціалу існуючих в Україні та країнах СхП екосистем цифрових інновацій. Іншим викликом стане перманентна потреба у фінансових та кадрових ресурсах для побудови екосистем. З метою створення умов для побудови добре структурованих екосистем інформаційно-комунікаційних технологій, досліджень та інновацій на державному рівні доцільно розробити національні програми підтримки розбудови та євроінтеграції інноваційних цифрових екосистем. Актуальним у найближчі три роки стало б започаткування ініціативи (програми) ЄС із розвитку та підтримки екосистем цифрових інновацій у регіоні СхП.

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Зобов'язання країн-партнерів щодо прийняття вимог (<i>acquis</i>) ЄС у сфері електронного здоров'я - <i>eHealth</i> (якщо не існує).</p> <p>Здійснено дослідження у сфері електронної охорони здоров'я (<i>eHealth</i>) – розроблені регіональні рекомендації та національні дорожні карти для гармонізації систем електронної охорони здоров'я серед країн-партнерів відповідно до норм ЄС.</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Гармонізовано законодавство у сфері електронної охорони здоров'я між країнами СхП та з ЄС.</p> <p>Пілотні транскордонні послуги <i>eHealth</i> (електронної охорони здоров'я) між країнами СхП та з ЄС.</p>

✅ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Наприкінці 2016 року Міністерством охорони здоров'я України спільно з державними і громадськими організаціями підписано Меморандум щодо співпраці у створенні системи *eHealth* в Україні, який, серед іншого, затверджує дорожню карту створення системи *eHealth*, що містить посилання на відповідне базове законодавство та кращі практики ЄС. Це створює передумови з боку України для розробки рекомендацій та створення дієвих дорожніх карт з гармонізації систем електронної охорони здоров'я серед країн СхП відповідно до норм ЄС.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Очікувані цілі до 2020 року сформульовані достатньо амбітно для України і при цьому є цілком досяжними з огляду на поточні тенденції. Головними викликами на шляху до їх виконання стануть необхідність в експертній підтримці у процесі розробки гармонізованої законодавчої бази та брак необхідного обсягу фінансових ресурсів.

📝 Коментарі та пропозиції:

Важливою та актуальною є повна технічна та технологічна гармонізація послуг *eHealth* з аналогічними у країнах Європи, для чого необхідно розробити до 2020 року проект плану дій в цьому напрямку, який би, серед іншого, визначав шляхи залучення міжнародної фінансової допомоги з реалізації поставлених цілей.

⊕ Додаткові цілі СхП:

З огляду на актуальність потреби у створенні електронного уряду та становлення електронної демократії уряди країн СхП мають також створити цифрову екосистему з розбудови електронного урядування, яка включатиме цілісну цифрову екосистему, що об'єднає в єдиному інформаційному просторі діяльність всіх сфер держави: інститутів влади, економіки, фінансів та соціальної сфери. Орієнтовним показником успішності для кожної з країн СхП в цьому випадку має стати питома вага органів центральної влади, інтегрованих до загальної електронної платформи (на рівні 100% до 2020 року).

8

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ПОГЛИБЛЕНОЇ І ВСЕОСЯЖНОЇ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ

Мовчан Вероніка, ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»,
Робоча група № 2 УНП ФГС СхП

Україна може виконати поставлені завдання до 2020 року, особливо, зважаючи на те, що цілі сформульовані не в кількісних, а в якісних показниках.

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Проміжні дані вказують на позитивну тенденцію у загальній міжрегіональній торгівлі (тобто, між країнами СхП).</p> <p>Між країнами СхП та членами ЄС розповсюджено фактичний аналіз щодо потенціалу розширення торгівлі та економічної інтеграції країн СхП з ЄС та в рамках Східного Партнерства.</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Продовження позитивної тенденції у загальній міжрегіональній торгівлі (тобто, між країнами СхП).</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Попередні дані свідчать про активізацію торгівлі між Україною та рештою країн СхП, що може вказувати досягнення проміжного результату. У 2016 році торгівля товарами між Україною та країнами СхП зросла на 5% порівняно з 2015 роком за рахунок активізації імпорту, який збільшився на 13%. За перші чотири місяці 2017 року експорт України в країни СхП зріс на 37%, імпорт – на 28%, що перевищує темпи приросту загальних експорту та імпорту країни. Поступово збільшується кількість досліджень, які пов'язані з оцінкою потенціалу розширення торгівлі та інтеграції з ЄС та в межах регіону.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Ціль до 2020 року є досяжною. Можна очікувати продовження зростання торгівлі між країнами Східного Партнерства. Зокрема, цьому сприятимуть запровадження пан-Євро-Середземноморських правил походження товарів між Україною, Грузією та Молдовою, що стимулюватиме створення нових виробничих ланцюгів. Для країн, які мають ПВЗВТ з ЄС, відбудеться зближення регуляторних практик. У березні 2017 року країни-члени ГУАМ (Грузія, Україна, Вірменія, Молдова) підписали Протокол між митними адміністраціями про взаємне визнання окремих результатів митних процедур щодо товарів та транспортних засобів, що сприятиме зниженню торговельних бар'єрів. Водночас існують виклики, пов'язані з можливим виникненням нових торговельних обмежень у торгівлі між країнами регіону, що робить мету достатньо амбітною.

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Проміжні дані, що демонструють зростання загального об'єму торгівлі між країнами СхП та ЄС, зокрема, між країнами-учасниками ПВЗВТ та ЄС.</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Продовження позитивного тренду зростання загального об'єму торгівлі між країнами СхП та ЄС, зокрема, між країнами-учасниками ПВЗВТ та ЄС.</p>

✔ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Як і у випадку експорту, проміжний результат вже досягнутий (торгівля товарами і послугами з ЄС зростає у 2016 році на 5,6% й продовжує зростати у 2017 році), і можна говорити про високу ймовірність подальшого розширення торгівлі за умови відновлення зростання реального ВВП України. На сьогодні ЄС є важливим джерелом інвестиційних товарів, а також постачальником товарів проміжного споживання, які потрібні, зокрема, й для виробництва товарів, орієнтованих на експорт в ЄС.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Зростання обсягів торгівлі з ЄС в цілому, тобто як експорту, так і імпорту - реалістична ціль. Її актуальність послаблюється частковим дублюванням з попередньою, хоча активізація торгівлі в цілому є важливим свідченням поглиблення економічних відносин між країнами.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Проміжні дані демонструють позитивний тренд у загальному експорті з країн-партнерів до ЄС, зокрема, з країн ПВЗВТ.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Посилення позитивних тенденцій у загальному експорті з країн-партнерів до ЄС, зокрема, з країн ПВЗВТ.

✔ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

За даними Держстату, у 2016 році експорт товарів в ЄС зріс на 3,7%, експорт послуг – на 0,8%. У 2017 році зростання експорту прискорилося (21,4% за перші чотири місяці року). У подальшому можна очікувати на вищі темпи приросту за умови відновлення економічного зростання в економіці в цілому.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Ця ціль цілком реалістична і є одним з ключових очікуваних результатів створення ПВЗВТ. Ціль також є актуальною, оскільки її досягнення стимулює економічне зростання.

📝 Коментарі та пропозиції:

Визначення цілі як зростання експорту без встановлення кількісних показників такого зростання робить її не надто амбітною, але, зважаючи на численні зовнішні фактори, на які не можна впливати, а також необхідність порівняння кількох економік, таке формулювання цілі здається виправданим.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Проміжні дані показують позитивну тенденцію щодо кількості компаній (особливо МСБ) з країн СхП, що здійснюють експорт до ЄС, зокрема, з країн ПВЗВТ.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Посилення позитивної тенденції щодо кількості компаній (особливо МСБ) з країн СхП, що здійснюють експорт до ЄС, зокрема, з країн ПВЗВТ.

✔ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Аналіз щодо застосування автономних торговельних преференцій і їх впливу на український експорт свідчить про збільшення кількості компаній, які виходили на ринок ЄС. Також про розширення кола експортерів свідчить розширення переліку українських компаній, яким ЄС надав дозвіл на експорт товарів тваринного походження. Отже, досягнення проміжного результату є реалістичним.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Це актуальна та достатньо амбітна ціль, оскільки зазвичай лише близько 10% всіх компаній країни займаються експортом, причому МСБ менш схильні до експорту, ніж великі компанії. Водночас попередні оцінки свідчать про позитивну динаміку.

📝 Коментарі та пропозиції:

Основною перешкодою для досягнення цілі може стати зростання рівня монополізації економіки. На заваді цьому має стати ефективніша політика конкуренції, що також є одним з важливих зобов'язань в рамках ПВЗВТ.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Зросла кількість структур з країн ПВЗВТ, які отримали право експортувати сільськогосподарську продукцію/харчові продукти до ЄС, після схвалення та початку імплементації країнами ПВЗВТ стратегій/ дорожніх карт щодо санітарних та фітосанітарних норм.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Подальше збільшення кількості компаній, які отримали від СФЗ органів ЄС дозвіл на експорт, оскільки виконали регуляторні вимоги та пройшли відповіді інспекції. Визнання з боку ЄС заходів з безпечності харчових продуктів для тих секторів/продуктів, що повністю відповідають вимогам (стандартам) ЄС та вимогам певних інспекційних структур у країнах ПВЗВТ, що забезпечують виконання цих стандартів – з метою розпочати процес визначення еквівалентності відповідних заходів (якщо дотримані всі умови).

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Проміжний результат – збільшення кількості товарів та компаній, яким ЄС дозволив вихід на весь ринок (мова йде про продукцію тваринництва) – може розглядатись як досягнутий. Протягом 2014-2016 років цей перелік постійно розширювався. Також, відповідно до зобов'язань в рамках ПВЗВТ, Україна затвердила план гармонізації законодавства у сфері СФЗ (це також є виконанням сьомої проміжної цілі Спільного робочого документу Східного Партнерства у сфері ПВЗВТ). Однак ці два результати безпосередньо не пов'язані, оскільки дозвіл на вихід окремих компаній на ринок ЄС став результатом реформаторських зусиль попередніх майже десяти років.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Ціль є дуже важливою, оскільки саме у сфері торгівлі харчовими продуктами найвищі торговельні бар'єри. Що стосується створення еквівалентних систем безпечності харчових товарів, тут ситуація складніша. Зобов'язання по гармонізації, передбачені Стратегією, є дуже складними як за змістом, так і за обсягом – очікується гармонізація з понад 250 нормативними актами ЄС. Отже, зважаючи на амбітність завдання, є висока ймовірність, що реалізація стратегії триватиме довше, ніж зараз планується. Водночас, для окремих продуктів така еквівалентність може бути досягнута до 2020 року.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Позитивна тенденція у накопиченні загального обсягу інвестицій та притоку прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в країні-партнери внаслідок покращення інвестиційного та бізнес-клімату.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Посилення притоку ПІІ та їх накопичення в країнах-партнерах завдяки успішним реформам, які створюють прозору, передбачувану ринкову економіку.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Притік прямих іноземних інвестицій в Україну залишається нестабільним, що не дозволяє говорити про досягнення проміжного результату. За даними НБУ, протягом 2016 року в Україну чисті надходження ПІІ збільшились та склали 3,3 млрд доларів США. Однак за результатами перших п'яти місяців 2017 року чистий притік ПІІ в країну різко сповільнився до 0,5 млрд доларів США, що було пов'язано із завершенням рекапіталізації банківської системи. Тим не менш, ЄС був та залишається основним іноземним інвестором в Україну.

Також, незважаючи на низку важливих реформ, оцінки бізнес-середовища залишаються досить низькими. Україна займає 80-те місце в рейтингу *Doing Business 2017*, залишаючись позаду решти країн-учасниць СхП.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Забезпечення стабільного високого притоку ПІІ залишається дуже актуальним та амбітним завданням для України. Важливим внеском у досягнення мети може стати приєднання до Регіональної Конвенції про пан-Євро-Середземноморські преференційні правила походження, що може стимулювати так звані *export-platform FDI* (ПІІ у виробництво, орієнтоване на експорт). На сьогодні Україна вже подала заявку на приєднання до Кон-

венції, але процедури приєднання ще не завершені, а також веде переговори про ЗВТ з кількома країнами, які є учасницями Конвенції, а саме, з Туреччиною та Ізраїлем.

Водночас, досягнення цієї цілі стане можливим, лише якщо економічні стимули, які створюються завдяки ПВЗВТ, будуть доповнюватись успішними реформами всередині країни. Це, насамперед, комплексна реформа судової системи, що дозволить ефективно захищати права власності в країні. Також надзвичайно важливою є боротьба з корупцією, яка зараз, з різною успішністю, відбувається за двома ключовими напрямками. Це, з одного боку, звуження можливостей для корупції через дерегуляцію, електронне врядування, відкриті реєстри, онлайн-закупівлі тощо, а з іншого – система антикорупційних інституцій, в якій досі не вистачає спеціалізованого антикорупційного суду.

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Схвалення та початок виконання дорожніх карт державних закупівель, з метою створення добре працюючої, конкурентної, підзвітної та прозорої системи державних закупівель у країнах ПВЗВТ.</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Зросла відкритість ринків (за принципом обопільності) у сфері державних закупівель згідно з послідовністю етапів, визначених ПВЗВТ.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

В цій сфері Україна досягла дуже значного прогресу, так що проміжний результат можна вважати досягнутим. Україною прийнято Дорожню карту реформування цієї сфери, ухвалено новий закон про публічні закупівлі, запроваджено обов’язкову систему онлайн-закупівель *ProZorro*.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Ціль є реалістичною, якщо розглядати етапи взаємного відкриття ринків відповідно до графіку, який зазначений в Угоді про асоціацію. Також ціль є актуальною, бо створює доступ до величезних ринків, які зазвичай закриті для зовнішньої конкуренції. Окрім того, ціль є достатньо амбітною.

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Подальший прогрес у гармонізації технічних регламентів та стандартів, а також пов’язаних з ними процедур оцінки відповідності з системою ЄС для забезпечення безпечності промислових товарів, що дозволить краще використати можливості тарифної лібералізації в рамках ПВЗВТ.</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Досягнення такого стану регуляторного зближення та розвитку інституційної спроможності (у тому числі що стосується ринкового нагляду) в пріоритетних секторах, який би дозволив розпочати переговори щодо Угоди про оцінку відповідності та прийнятності промислових товарів (<i>the Agreements on Conformity Assessment and Acceptance of Industrial Products, ACAA</i>).</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

В цій сфері Україна вже багато зробила, й, отже, проміжний результат можна вважати досягнутим. Було гармонізоване горизонтальне законодавство, а також досягнуто значного прогресу в гармонізації технічних регламентів. Також були скасовані застарілі стандарти ГОСТ та активно приймалися європейські стандарти, що збільшило відсоток гармонізації українських стандартів з міжнародними до 60%. Запрацювала нова інституція у сфері ринкового нагляду.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Ціль є достатньо амбітною, зважаючи за все ще значну потребу у розбудові та покращенні спроможності інституцій, які включені в систему забезпечення безпечності промислових товарів, а також в подальшій роботі над забезпеченням ідентичності технічних регламентів. Водночас ціль є реалістичною, оскільки Україна вже звернулась до ЄК з проханням оцінити досягнутий прогрес та визначитись щодо можливостей переговорів щодо АСАА.

Коментарі та пропозиції:

Для пришвидшення реформування сфери технічного регулювання Україні важливо отримати технічну допомогу ЄС, яка стосуватиметься як питань гармонізації законодавства, так і допомоги у підвищенні спроможності інституцій та розбудові фізичної інфраструктури.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Створення програми УЕО (уповноважених економічних операторів), зокрема, у країнах ПВЗВТ.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Імплементация сумісних програм УЕО (уповноважених економічних операторів) у країнах ПВЗВТ, що б дозволило подальше спрощення митних процедур у двосторонній торгівлі та можливий діалог щодо взаємного визнання програм УЕО.

Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Введення цього інституту передбачено чинним Митним кодексом України, але він так і не запрацював. Зараз на розгляді у Верховній Раді знаходиться законопроект, який удосконалює механізм роботи УЕО відповідно до правил та практик ЄС.

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Ймовірність того, що інститут запрацює принаймні після 2018 року, є дуже високою. Як і у попередньому випадку, актуальність цілі визначається можливістю знизити вартість перетину кордону, а отже, поживити торгівлю, підвищуючи шанси досягнення й інших цілей.

Коментарі та пропозиції:

Формально Україна має три роки (тобто, до кінця 2018 року) на виконання зобов'язання на введення інституту УЕО, але в інтересах бізнесу країни якомога скоріше розпочати роботу цього інституту для спрощення переміщення товарів через кордон.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Прогрес у наближенні/інкорпорації положень Конвенції 1987 року про єдиний режим транзиту.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Якщо доцільно - приєднання до Конвенції про єдиний режим транзиту, а отже, спрощення митних формальностей та транзитних формальностей у торгівлі між ЄС та країнами ПВЗВТ, а також між останніми.

Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Проміжний результат можна вважати досягнутим, оскільки наприкінці 2016 року законопроект про внесення змін до Митного кодексу щодо приведення транзитних процедур у відповідність до Конвенції про єдиний режим транзиту був поданий у Верховну Раду й перебуває на розгляді.

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Україна зараз дещо відстає від графіку, визначеного зобов'язаннями країни в рамках Угоди про асоціацію, оскільки нормативні зміни мали відбутись протягом року з початку застосування ПВЗВТ. Водночас ціль, поставлена Спільним робочим документом Східного Партнерства, ймовірно, виконана буде. Актуальність цілі пов'язана з очікуваним зниженням вартості перетину кордону, витрати на що зараз є вищими, ніж витрати на ввізні мита. Ціль є достатньо амбітною у поточному формулюванні й не потребує додаткового уточнення.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Прогрес у наближенні/інкорпорації положень Конвенції 1987 року про спрощення формальностей у торгівлі товарами.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Якщо доцільно - приєднання до Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами, а отже, спрощення застосування спільних транзитних процедур у торгівлі між ЄС та країнами ПВЗВТ, а також між останніми.

Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Як і у попередньому випадку з Конвенцією про єдиний режим транзиту, проміжну ціль можна вважати досягнутою, оскільки наприкінці 2016 року законопроект про внесення змін до Митного кодексу щодо приведення транзитних процедур у відповідність до Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами був поданий у Верховну Раду й перебуває на розгляді.

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Україна зараз дещо відстає від графіку, визначеного зобов'язаннями, оскільки нормативні зміни мали відбутись протягом року з початку застосування ПВЗВТ. Водночас ціль, поставлена Спільним робочим документом Східного партнерства, ймовірно, виконана буде. Ціль є актуальною та амбітною, оскільки вартість перетину кордону України зараз перевищує ввізні мита, які діють в країні. Можна очікувати, що спрощення митних формальностей стимулюватиме торгівлю з усіма партнерами України, у тому числі з ЄС та країнами СхП.

Додаткові цілі СхП:

Наразі цілі стосуються таких важливих аспектів відносин Україна-ЄС, як динаміка економічних зв'язків – ПІІ, експорт та імпорт, кількість підприємств, які отримали доступ на ринок товарів тваринного походження ЄС, а також окремих аспектів нормативного зближення – публічні закупівлі, стратегія гармонізації СФЗ, приєднання до конвенції про єдиний режим транзиту, впровадження УЕО. Видається доцільним додати частину, присвячену покращенню внутрішнього бізнес-середовища, а саме, питанням конкуренції та захисту прав інтелектуальної власності. Відповідними цілями можуть стати зниження рівня монополізації економіки для конкуренції та збільшення патентів або інших реєстрацій прав інтелектуальної власності, зростання експорту високотехнологічних продуктів чи інші індикатори активізації інноваційної активності в країні.

ПРІОРИТЕТ II

«ПОСИЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙ ТА НАЛЕЖНОГО ВРЯДУВАННЯ»

9

ПОСИЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА ТА БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ

Таран Віктор, ГО «Центр політичних студій та аналітики «Ейдос», Робоча група № 1 УНП ФГС СхП

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Прогрес на шляху створення ефективної системи майнових декларацій та конфлікту інтересів, зокрема, затвердження необхідного законодавства та інституційних рамок (в тому числі, механізмів перевірки та стримуючих санкцій у випадку подання неправдивих декларацій), а також запуск, публікація та верифікація публічних реєстрів декларацій та інтересів, у яких легко здійснювати пошук – щонайменше у трьох країнах.</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Щонайменше у чотирьох країнах СхП розроблено та введено у дію ефективні системи майнових декларацій та конфлікту інтересів принаймні для членів парламентів, політиків та високопоставлених чиновників.</p> <p>Ці системи включають:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Електронні публічні реєстри декларацій та інтересів, у яких легко здійснювати пошук; ▶ Ефективні механізми перевірки даних; ▶ Стримуючі санкції. <p>Здійснено кроки на шляху імплементації рекомендацій GRECO (<i>The Group of States against Corruption</i>, Група держав проти корупції) щодо запобігання корупції по відношенню до членів парламенту, суддів та прокурорів, які базуються на підсумках четвертого раунду оцінки GRECO.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

1 вересня 2016 року на виконання ЗУ «Про запобігання корупції» в Україні була запущена Система електронного декларування. Однак ключовим питанням було не просто формальне створення такої системи, а її безперебійне функціонування. На жаль, Національне агентство з питань запобігання корупції (новостворена антикорупційна інституція, відповідальна за функціонування системи) не справилося з поставленими завданнями. Робота системи досі залишається нестабільною - були випадки, коли доступ до публічної частини реєстру був

закритий по декілька днів. Окрім цього, недосконаліми також є внутрішні процедури та порядки роботи НАЗК. Тому можна сказати, що формально проміжного результату – запуску роботи реєстру електронних декларацій – досягнуто. Тепер основне завдання забезпечити його безперебійне функціонування.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Поставлені цілі є реалістичними та з великою ймовірністю будуть досягнуті в Україні.

📝 Коментарі та пропозиції:

Незважаючи на окреслені проблеми, запуск системи електронного декларування є безпрецедентною перемогою українського суспільства.

В контексті зручного пошуку статків та прав власності фізичних та юридичних осіб слід зазначити наступне: на сьогоднішній день відкритий для публічного доступу ЄДР юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, але не реалізована можливість пошуку за бенефіціаром. Тобто, не можна здійснити пошук за даними фізичної особи, в публічному доступі доступний тільки пошук за даними юридичних осіб. Тому актуальним було б окремо сфокусуватися на цьому питанні задля досягнення максимальних результатів до 2020 року.

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Дійсний прогрес на шляху створення незалежних спеціалізованих антикорупційних органів у щонайменше трьох країнах СхП.</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Незалежні спеціалізовані антикорупційні органи високого державного рівня повноцінно діють у щонайменше чотирьох країнах СхП.</p> <p>Фіксація історій розслідувань та судового розгляду масштабних корупційних справ.</p>

✅ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

В Україні було створено три інноваційні для України антикорупційні інституції – Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), Національне антикорупційне бюро (НАБУ) та Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП). НАЗК є за своєю суттю превентивним органом, основна мета якого полягає у запобіганні корупції і який не має повноважень притягнення до кримінальної відповідальності (тільки до адміністративної). На сьогоднішній день цей орган не справляється з поставленими завданнями – реєстр електронних декларацій працює з перебоями, ще не завершена жодна повна перевірка декларацій, не притягнуто до відповідальності жодного з топ-корупціонерів. НАБУ та САП, відповідно до думок, що переважають серед експертів та в суспільстві, є більш дієвими антикорупційними органами. Попри деякі непорозуміння між керівництвами двох структур наприкінці 2016 року, на сьогоднішній день спільна робота цих інституцій показує, мабуть, найбільш ефективні результати в сфері боротьби з корупцією.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Формально і фактично антикорупційні органи створені та функціонують. Мабуть, основне завдання до 2020 року - забезпечити їх незалежність. Саме в цій царині лежить амбітність цілі.

📝 Коментарі та пропозиції:

Фінальною крапкою у запуску антикорупційних інституцій в Україні має стати створення незалежного антикорупційного суду, адже сьогоднішня судова система поки що не дає змоги притягти до відповідальності топ-корупціонерів країни.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Ефективний прогрес в частині створення структур з повернення та керування статками у щонайменше трьох країнах СхП.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	<p>Вдосконалена нормативно-правова база, яка дозволяє ефективно конфісковувати та управляти статками, здобутих внаслідок злочинних діянь у всьому регіоні СхП.</p> <p>У всьому регіоні СхП діють повноцінні структури з повернення активів (статків) з напрацьованим досвідом щодо визначення, замороження, конфіскації та управління статками - необґрунтованими або здобутими у злочинний спосіб.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Упродовж 2016 року в Україні було прийнято низку законів, які дозволили в грудні цього ж року запустити роботу по формуванню Національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами, отриманих корупційним шляхом. Наразі обраний голова агентства та оголошений конкурс на формування штату (всього штат складатиме 130 осіб). Агентство з питань розшуку та управління активами буде шукати корупційне майно виключно за запитом правоохоронних органів — слідчого, прокурора і суду.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

За умов належного контролю та наявності відповідного фінансування зазначені цілі досяжні. В Державному бюджеті 2017 р. закладені витрати на нове агентство - 40 млн грн, проте на створення реєстру арештованого майна кошти поки не передбачені. Основне завдання на наступний період – забезпечити політичну незалежність цієї інституції, запуск повноцінної роботи агентства з фаховим штатом, затвердження ефективних внутрішніх процедур і порядків та створення реєстру арештованого майна.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	<p>Щонайменше у трьох країнах СхП ухвалене законодавство у сфері боротьби з відмиванням грошей відповідно до четвертої Директиви ЄС про боротьбу з відмиванням грошей.</p> <p>Державні реєстри бенефіціарних власників юридичних осіб та юридичних структур, розроблені принаймні однією країною-партнером.</p>
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	<p>Діють ефективні інструменти фінансових розслідувань, зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ централізовані реєстри банківських рахунків; ▶ посилені відділи фінансової розвідки і розслідування. <p>Державні реєстри бенефіціарних власників юридичних осіб та юридичних структур, розроблені принаймні трьома країнами СхП.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

На сьогоднішній день в Україні діє закон «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Також у грудні 2015 року була схвалена Стратегія розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року. Стратегія вже включає в себе заходи з імплементації в національне законодавство України Директиви ЄС 2015/849 Європейського Парламенту і Ради щодо запобігання відмивання грошей та боротьби з тероризмом.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Оскільки Україна перебуває на шляху євроінтеграції, немає сумніву, що вона буде долучатися до таких масштабних ініціатив з боку Європейського Союзу. Особливо враховуючи чисельні розслідування по відмиванню українських бюджетних коштів за кордоном, які розпочали Національне антикорупційне бюро України та Генеральна прокуратура. Тому поставлені цілі є реалістичними та - з великою ймовірністю - будуть досягнуті в Україні до 2020 року.

+ Додаткові цілі СхП:

Задля досягнення максимальних результатів до 2020 року в сфері верховенства права та боротьби з корупцією, до Спільного робочого документу СхП варто додати ціль щодо створення незалежного антикорупційного суду. Про необхідність його створення говорять не тільки громадські активісти, а й представники новостворених антикорупційних інституцій. Відповідний законопроект вже розроблений та переданий на розгляд до Верховної Ради України, але на сьогоднішній день немає політичної волі для його прийняття. Ця ціль є дуже амбітною та своєчасною для українського суспільства. Створення антикорупційного суду стане фінальною крапкою у створенні потужної системи боротьби з корупцією. При загальному єднанні та спільній позиції (в тому числі і західних партнерів України), ця ціль об'єктивно може бути досягнута до 2020 року.

10

РЕФОРМИ У СФЕРІ СУДОЧИНСТВА

Куйбіда Роман, ГО «Центр політико-правових реформ»,
Робоча група № 1 УНП ФГС СхП

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Щонайменше у двох країнах СхП створено механізм прозорого найму суддів на основі їхніх професійних якостей, який включає:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ незалежні органи, що призначають їх на посаду; ▶ обов'язкові письмові екзамени; ▶ тренінги/навчання на початкових етапах виконання обов'язків.
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Щонайменше у трьох країнах є задокументований досвід діяльності системи прозорого та такого, що базується на професійних якостях, процесу найму та кар'єрного зростання - з розбивкою даних за ознакою гендеру.</p> <p>Наявність щонайменше у трьох країнах зафіксованих документальних даних про професійну діяльність суддів та прокурорів протягом розвитку їхньої кар'єри.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Проміжні результати є частково досяжними. З 2016 р. законодавство передбачає конкурсні процедури для зайняття суддівських посад в усіх судах. Відбувається апробація нової моделі добору під час формування нового Верховного Суду і конкурсу до місцевих судів. Початкова підготовка буде організована після першого етапу конкурсу до місцевих судів. Фактична незалежність органів добору під сумнівом, незважаючи на формально прозорий порядок відбору членів до цих органів. Відсутня інформація про залученість місії *TAIEX (Technical Assistance and Information Exchange Instrument of the European Commission)* до оцінки процесу призначення суддів.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Цілі є досяжними та реалістичними. Прийняте необхідне законодавство і відбувається процес імплементації. Є необхідна інфраструктура (зокрема, Вища кваліфікаційна комісія суддів, Вища рада правосуддя, Національна школа суддів).

📝 Коментарі та пропозиції:

Для підтвердження досягнення проміжного результату необхідним є залучення місії *TAIEX* до оцінки процесу призначення суддів. Для реалізації цілей 2020 р. потрібна належна практика імплементації конституційних змін. Також потрібна і оцінка діяльності.

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Прогрес у схваленні ефективних дисциплінарних правил та етичних кодексів для суддів і прокурорів відповідно до стандартів ЄС.</p> <p>Ефективні механізми подання скарг, доступні для громадськості – схвалено щонайменше у трьох країнах СхП. Індикатором цих процесів стануть, окрім інших показників, кількість відкритих дисциплінарних проваджень та кількість покарань проти суддів і прокурорів, відповідно до стандартів ЄС.</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Документальний реєстр дисциплінарних проваджень, судових позовів та покарань відповідно до стандартів ЄС.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Було прийняте необхідне законодавство, що може свідчити про часткове досягнення проміжних результатів. З дисциплінарною скаргою може звернутися будь-яка особа. Для суддів дисциплінарними органами є дисциплінарні палати Вищої ради правосуддя, для прокурорів – Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів (розпочала роботу в червні 2017 р.). Апеляційною інстанцією для цих органів є Вища рада правосуддя, яка працює на основі закону, який набрав чинності у січні 2017 р. Відсутня будь-яка інформація про залученість місії *TAIEX* до оцінки дисциплінарних процедур.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Цілі досяжні, але надто амбітні. На жаль, практика застосування дисциплінарних процедур, зокрема й нових, поки не стала підтвердженням підзвітності суддів і прокурорів. У суспільстві дуже стійким є уявлення про кругову поруку в системі правосуддя. Подолати це за три роки – великий виклик.

📝 Коментарі та пропозиції:

Є ризик нездатності нової дисциплінарної системи, попри її формальну відповідність європейським стандартам, справлятися з величезною кількістю скарг. Також існує ризик, що механізм розгляду скарг здебільшого представниками скомпрометованої системи правосуддя (за формулою: більшість суддів, обраних суддями, у складі дисциплінарного органу) може утвердити кругову поруку в цій системі. Тому бажаними є перехідні моделі, які допускать участь у складі дисциплінарних органів іноземних суддів чи прокурорів і/або надаватимуть функції контролю за реалізацією дисциплінарних процедур представникам НУО. Також зменшенню кількості дисциплінарних скарг можуть сприяти оновлення суддівського і прокурорського корпусів за справедливими процедурами та інформаційні кампанії на підтримку їх авторитету. Для підтвердження досягнення результатів необхідним є залучення місії *TAIEX*.

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Прогрес у схваленні та імплементації необхідних структур, політик та практик з метою забезпечення дотримання принципу доступу правосуддя для усіх (у тому числі, жінок, дітей, найбільш вразливих верств населення).</p> <p>Ефективна правова допомога забезпечується щонайменше у двох країнах СхП: індикаторами при цьому служать державні кошти, виділені на надання правової допомоги та кількість справ, направлених до суду у випадках, коли надавалась правова допомога.</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Поліпшено доступ до правосуддя у щонайменше трьох країнах, зокрема, для жінок, дітей та представників найбільш вразливих верств населення, а також в усіх випадках, коли зачіпаються цивільні права або обов'язки, або мають бути висунуті кримінальні звинувачення. Цей прогрес буде оцінюватися за допомогою обсягу правової допомоги, наданої на душу населення, доступу громадськості до безкоштовної правової допомоги, механізмів інформування та особливих інструментів для вразливих верств населення.</p>

✓ **Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:**

В Україні за останні роки створена і ефективно функціонує розгалужена система безкоштовної правової допомоги, що може свідчити про певні досягнення на рівні проміжних результатів. Водночас спеціальні політики для забезпечення доступу до правосуддя для всіх, в тому числі жінок, дітей і найбідніших верств населення наразі відсутні. Перешкодою для звернення до суду для вразливих верств населення залишатиметься значне підвищення ставок судового збору. Суди можуть в окремих випадках знижувати тягар несення судових витрат, але це буває рідко.

📌 **Досяжність та амбітність цілей 2020 року:**

Цілі до 2020 року можуть бути досягнуті та водночас є досить амбітними. Втім, опираючись на поточну практику та досвід попередніх років, можна спрогнозувати, що рівень прогресу у реалізації вказаних завдань, швидше за все, не буде великим.

📝 **Коментарі та пропозиції:**

Ризиком є поширення бідності серед населення, що, з одного боку, перешкоджає доступу до суду, а з іншого - змушує державу збільшувати фінансування програм допомоги бідним особам у доступі до правосуддя, зокрема на правову допомогу, задля досягнення зазначених цілей.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Щонайменше у двох країнах СхП забезпечено навчання працівників судової системи шляхом наближення практик навчання працівників судової системи до стандартів ЄС через підсилення ресурсних спроможностей та програм.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Щонайменше у трьох країнах СхП відбувається повноцінне та ефективне навчання працівників судової системи щодо судових компетенцій та етики. Індикатором діяльності є, серед іншого, зростання обсягу бюджетних коштів, виділених на початкове навчання та підвищення професійного рівня за місцем роботи. Функціонування незалежних організацій, що надають послуги з проведення тренінгів для працівників судової системи на початкових та пізніших етапах їхньої роботи, відповідно до стандартів та кращих практик ЄС.

✓ **Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:**

В Україні функціонує Національна школа суддів, яка забезпечує підготовку суддів – початкову і впродовж кар'єри. Національна школа суддів України є бенефіціаром проектів міжнародної технічної допомоги. Аналогічний заклад для прокурорів є закладом вищої освіти, який в цьому плані не відповідає європейським стандартам. Тому зазначений результат буде досягнуто лише частково до кінця 2017 року.

📌 **Досяжність та амбітність цілей 2020 року:**

Реалістичність цілі може бути оцінена залежно від змісту терміну «незалежні організації, що надають послуги з проведення тренінгів». Якщо йдеться про інституції, які функціонують в рамках системи судустрою чи прокуратури, то вони існують. Якщо ж йдеться про незалежні інституції, які б на основі конкурсу залучалися до початкової підготовки і підготовки впродовж кар'єри, то реалістичність впровадження цього завдання в Україні поки виглядає сумнівною.

📝 **Коментарі та пропозиції:**

Заклад для підготовки прокурорів потрібно привести у відповідність до європейських стандартів, за потреби інтегрувавши його з Національною школою суддів.

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Поліпшення в щонайменше двох країнах СхП повсякденного адміністрування судів без зайвого втручання з боку виконавчої та законодавчої влади - зокрема, за допомогою ефективних електронних систем управління судовими справами, що зможуть забезпечити автоматизований розподіл справ та створення судової статистики.</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Істотне скорочення затримки розгляду цивільних та кримінальних справ та часу на прийняття рішення у справі у країнах СхП.</p> <p>Посилення виконання судових рішень у цивільних та адміністративних справах, а також виконання судових рішень у строки, передбачені для їх виконання та згідно з коефіцієнтами відшкодування принаймні в трьох країнах СхП.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Система електронного судочинства наразі не запроваджена (лише декілька судів апробують її в тестовому режимі). Проекти процесуальних кодексів передбачають впровадження електронного судочинства, але це станеться, ймовірно, не раніше наступного року. Автоматизований розподіл справ в судах запроваджено ще в 2010 р., але зафіксовано багато зловживань.

Стосовно судової статистики, то вона ведеться паралельно в паперовій та електронній формі, і оприлюднюється на порталі судової влади. Водночас відсутній зв'язок цієї статистики зі статистичними даними органів розслідування і прокуратури, а також зі статистикою виконання судових рішень. Тому можна вважати, що проміжні результати будуть лише частково досягнуті до Саміту Східного Партнерства.

↻ Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Амбітність цілей в українських реаліях дуже висока. Завдання є практично досяжними, хоч рівень прогресу до 2020 року, швидше за все, не буде великим. В Україні дуже погана ситуація із виконанням судових рішень, але поступове запровадження приватних виконавців з 2017 р. може пришвидшити вирішення цієї проблеми. Найбільшими ризиками для досягнення цілей є поширеність неформальних, зокрема, корупційних, практик впливів, які важко викоринити без значного оновлення суддівського і прокурорського корпусів.

✎ Коментарі та пропозиції:

Важливо забезпечити реформування прокуратури з метою деполітизації механізму призначення Генпрокурора (включаючи зміни до Конституції).

11

ПРОВЕДЕННЯ РЕФОРМИ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Купрій Володимир, БФ «Творчий центр ТЦК», Робоча група № 1 УНП ФГС СхП

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	«Принципи державного управління» представлено у всьому регіоні СхП.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Принаймні три країни СхП оновили або затвердили стратегії державного управління згідно з «Принципами державного управління».

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Станом на 2017 рік Кабінетом Міністрів України ухвалено Стратегію реформування державного управління, яка за своєю структурою відповідає принципам державного управління, розробленими *SIGMA* (*Support for Improvement in Governance and Management*: програма ЄС, спрямована на підтримку реформ систем державного управління – прим. ред.). Планом заходів з реалізації відповідної стратегії передбачається у першому кварталі 2018 року проведення повної та глибокої оцінки стану справ у системі державного управління відповідно до Принципів державного управління. Проведення такої вихідної оцінки дозволить отримати рекомендації для перегляду власне самої Стратегії реформування державного управління та оперативно відреагувати на поточні виклики. Отже, можна стверджувати, що визначене завдання зберігає свою актуальність та відповідає поточним потребам у здійсненні широкомасштабної реформи державного управління.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Цілком досяжним буде до 2020 року переглянути Стратегію реформування державного управління на основі результатів оцінки поточного стану державного управління експертами *SIGMA*. Уряд України демонструє готовність та зацікавленість у цьому.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Успішний старт головної програми державного управління в Україні. Закони щодо державної служби оцінено у 1-2 країнах СхП.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Наслідком законів про державну службу стала деполітизована державна служба принаймні у двох країнах СхП, в тому числі, завдяки вдосконаленим процедурам прозорого відбору та підвищення на посаді, які базуються на оцінці професійних якостей кандидатів.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

З травня 2016 року набрав чинності новий Закон України «Про державну службу», який був розроблений за активної участі експертів *SIGMA* та українського громадського і експертного середовища. У квітні 2017 року парламентом ухвалено новий закон про службу в органах місцевого самоврядування. Названі закони, за оцінкою експертів, в цілому відповідають Принципам державного управління. Реформа державного управління розпочалася, хоча темп її впровадження є незадовільним. Отже, можна констатувати, що, в цілому, поставлені проміжні результати досягнуто.

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

З головних досягнень Закону України «Про державну службу» можна відзначити те, що чітко розмежовано політичні та адміністративні посади, запроваджено посади державних секретарів в міністерствах, вступ на посади державної служби відбувається виключно на конкурсних засадах. Окрім того, державним службовцям вищого корпусу державної служби заборонено бути членами політичної партії, а іншим державним службовцям забороняється обіймати посади в керівних органах політичних партій. Такі заборони покликані забезпечити принцип політичної неупередженості державної служби. Водночас сталість досягнутого буде підтверджена під час формування наступного уряду за результатами чергових парламентських виборів. В цьому і полягатиме амбітність цілі.

Коментарі та пропозиції:

З огляду на вищезазначене, рекомендується уточнити для України цілі, що мають бути досягнуті до 2020 року, а саме: «підвищено стратегічну спроможність Кабінету Міністрів України, удосконалено методологію формування державної політики з урахуванням Принципів державного управління».

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Принаймні у двох країнах СхП зростає участь громадян з метою покращення державної політики та надання послуг відповідно до порядку денного «Відкритого партнерства».
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	<p>Підзвітність та відкритість системи державного управління зміцнено принаймні у трьох країнах СхП:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ закони про доступ до інформації схвалено/змінено та імплементовано щонайменше в 1-й країні; ▶ в 1-2х країнах наявні доступні та більш орієнтовані на надання послуг адміністративні органи, які надають послуги, зокрема, в рамках системи електронного урядування та за принципом єдиного вікна.

Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Завдяки впровадженню закону про доступ до публічної інформації в Україні створено всі необхідні умови для отримання громадянами інформації, володільцем якої є органи державної влади та місцевого самоврядування. Створено мінімальні правові рамки для участі громадян у формуванні та реалізації державної політики. Запроваджено систему відкритих даних, яка забезпечує вільний доступ громадян до ключових статистичних, фінансових показників. Разом з тим, значним викликом залишається питання прозорості та відкритості процесу формування державної політики. В межах реалізації ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» здійснюються заходи щодо розвитку електронної демократії.

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Існуючі форми та механізми залучення громадськості переважно є неефективними та не забезпечують реальну участь громадян. Впровадження публічних консультацій в процесі формування та реалізації державної політики, які б відповідали відповідним європейським та демократичним стандартам, є надзвичайно актуальним для України. Отже, враховуючи це, слід констатувати, що цілі, що мають бути досягнуті до 2020 року, хоч і є актуальними, але потребують уточнення.

Коментарі та пропозиції:

Пропонується зазначити, що стосовно України очікується ухвалення відповідного закону, який би створював належні правові рамки для запровадження публічних консультацій в процесі формування та реалізації державної політики та визначав мінімальні стандарти для організації та проведення таких консультацій з урахуванням відповідних європейських стандартів.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Покращена комунікація та діалог з недержавними гравцями (<i>non-state actors</i>); діалог спрямовано на зміцнення прозорості та підзвітності в економічному урядуванні, у тому числі за допомогою «бюджетів громадян», керування бюджетами, зовнішніми та внутрішніми аудитами діяльності – щонайменше у двох країнах.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Щонайменше у двох країнах прийнято рішення щодо змін, необхідних для наближення урядування у країнах СхП до стандартів ЄС, які стосуються економічного урядування, у тому числі, за допомогою активнішого спостереження за бюджетом, фіскальних правил та рад, а також середньотермінових бюджетів.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

В Україні набирає популярності запровадження бюджетів участі. З 2016 року в 47 містах та об'єднаних територіальних громадах запроваджено в практику механізм бюджету участі. Створено спеціальну онлайн-платформу «Громадський проект», яка використовується при впровадженні цього механізму. Також через Єдиний державний веб-портал відкритих даних, Офіційний портал публічних фінансів громадськість має доступ до інформації про використання публічних фінансів, можливість здійснювати моніторинг використання публічних фінансів на різних рівнях. То ж можна вказати, що проміжні результати частково досягнуті. Разом з тим, значним викликом залишається для державних органів та органів місцевого самоврядування запровадження саме *performance audit*.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Отже, враховуючи досягнуті результати, слід визнати актуальність та амбітність поставлених завдань на період до 2020 року в частині наближення урядування до стандартів ЄС щодо економічного урядування.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Щонайменше одна країна зробила перегляд власного закону про статистичні дані та схвалила його відповідно до «Модельного закону про офіційну статистику».
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Щонайменше чотири країни здійснили перегляд власних законів щодо статистичних даних відповідно до «Модельного закону про офіційну статистику». Підвищилась доступність і якість статистичної інформації з метою забезпечення більшої прозорості у процесі прийняття рішень.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Україна має власну Стратегію розвитку державної статистики на період до 2017 року, серед пріоритетів якої визначено гармонізувати законодавство у сфері державної статистики та суміжних з нею сферах діяльності з відповідними стандартами та правовими нормами ЄС. Урядом визначено план дій щодо імплементації низки Регламентів ЄС в сфері статистики, що передбачено в межах реалізації Угоди про асоціацію. На виконання Угоди про асоціацію Державна служба статистики розробила законопроект «Про внесення змін до деяких законів України, що регулюють державну статистичну діяльність», який у травні 2016 року внесено до Верховної Ради України та зареєстровано за № 4584. Законопроект наразі перебуває на стадії внесення до порядку денного для розгляду у першому читанні (останній раз була спроба внесення у березні 2017 року). При цьому слід зазначити, що Комітетом з питань європейської інтеграції у липні 2016 року встановлено, що цей законопроект не відповідає праву Європейського Союзу, зокрема порушує Принцип 1 «Професійна незалежність» Кодексу норм європейської статистики.

У 2016 році європейські експерти здійснили Глобальну оцінку статистичної системи України на її відповідність нормам та стандартам ЄС. Структура оцінки, зокрема, передбачає огляд системи відповідно до принципів Кодексу норм європейської статистики, організаційних, структурних та координаційних аспектів, а також узгодженість з галузевими та багатогалузевими сферами статистики.

З огляду на специфіку осінньої сесії парламенту у 2017 році, напевно слід розраховувати на ухвалення зако-

нопроекту № 4584 хоча б у першому читанні. Тому актуальність виконання завдання перегляду власної законодавчої бази залишається високою.

 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

У 2016 році Конференція європейських статистиків ухвалила «Модельний закон про офіційну статистику» за активної участі України. Наразі для України залишається пріоритетом приведення свого законодавства у відповідність до норм зазначеного модельного закону.

 Коментарі та пропозиції:

Рекомендується залишити серед цілей для реалізації роботу щодо модернізації вітчизняного законодавства про статистичну діяльність.

12

БЕЗПЕКА

Мартинюк Віталій, ГО «Центр глобалістики «Стратегія XXI», Робоча група № 1 УНП ФГС СхП

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Поглиблені можливості співпраці між ключовими агентствами ЄС по боротьбі з організованою злочинністю та країнами-партнерами.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Покращена здатність країн-партнерів протидіяти організованій злочинності.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Хоча «поглиблені можливості» є розмито сформульованим завданням, але його можна вважати вже виконаним Україною: з 2009 р. діє Угода про стратегічне співробітництво між Україною і Європолем (*Europol*), а з 2015 р. – Меморандум про встановлення захищеної лінії зв'язку, що дозволяє обмінюватись конфіденційною інформацією; з лютого 2017 р. вступила в силу Угода про співробітництво між Україною та Євроюстом (*Eurojust*), підписана 27 червня 2016 р., що дозволить посилити співробітництво у боротьбі з організованою злочинністю і тероризмом.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Ціль є досяжною завдяки зазначеним вимірам співпраці України з Європолем і Євроюстом, а також діяльності КМЕС в Україні, одним із пріоритетів якої є підвищення потенціалу держави із боротьби з організованою злочинністю.

📝 Коментарі та пропозиції:

Головним завдання у цьому контексті для України до 2020 року буде повноцінне виконання Угоди з Євроюстом та сприяння залученню інших країн-партнерів до співпраці з ЄС.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	<p>Принаймні в одній країні СхП схвалено операційний план дій, спрямований на розповсюдження розвідувальних даних та операційних відомостей щодо нелегальної торгівлі зброєю.</p> <p>Аташе ЄС зі зв'язку призначено принаймні до однієї країни СхП.</p>
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	<p>Принаймні у двох країнах-партнерах схвалено операційний план дій, спрямований на розповсюдження розвідувальних даних та операційних відомостей щодо нелегальної торгівлі зброєю.</p> <p>Перелік індикаторів ризику стосовно потенційно небезпечного транспортування вогнепальної зброї та гарячих точок принаймні в двох країнах-партнерах.</p> <p>Багатонаціональні спільні заходи відповідно до зібраної інформації.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Відсутні відомості щодо стану виконання завдання про схвалення в Україні операційного плану із обміну розвідувальними даними та оперативними відомостями щодо нелегальної торгівлі зброєю не дозволяють її оцінити, хоча вона стала однією із головних загроз безпеці людини. Водночас, призначення аташе ЄС зі зв'язку є реальним для виконання завданням і саме в Україні, як одній із країн-партнерів, де ця проблема загострилась останнім часом.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Вказані цілі до 2020 року є амбітними та актуальними для України. В ЄС зростає стурбованість перетворенням ОРДЛО на джерело нелегальної торгівлі зброї в Європі (для прикладу, у 2016 році на кордоні з Польщею СБУ затримало авто з нелегальною зброєю і боєприпасами). Тож, відповідно до статті 12 Угоди про асоціацію, Україна повинна однією з перших виконати це завдання, розробити (якщо не розроблений) й розпочати виконання операційного плану дій. Створення переліку індикаторів ризику є досяжною ціллю для України, оскільки такі індикатори вже напрацьовуються, але ще мають бути зведені в єдину систему в Україні.

📌 Коментарі та пропозиції:

Ціль щодо багатонаціональних спільних заходів визначена неконкретно. Більш доцільно замінити її на введення механізму (процедури) залучення правоохоронців із країн ЄС до операцій з протидії нелегальній торгівлі зброєю, якщо вони зачіпають інтереси країн-членів ЄС, шляхом спільного проведення розслідувань і операцій з перешкоджання таким діям, а також створення спільних робочих оперативних груп на цьому напрямку.

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Принаймні у двох країнах-партнерах схвалено Стратегію або Плани дій щодо вирішення проблем із кіберзлочинністю.</p> <p>Призначено операційні контактні структури для міжнародної співпраці органів внутрішніх справ та органів правосуддя у сфері кіберзлочинності та збору електронних доказів злочинів.</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>В усьому регіоні схвалено Стратегію або Плани дій щодо вирішення проблем із кіберзлочинністю.</p> <p>Створено повноцінні діючі підрозділи по боротьбі з кіберзлочинністю в органах правопорядку.</p> <p>Повністю імплементовано Будапештську конвенцію, особливо у форматі процедурного законодавства для проведення розслідувань у країнах, співробітництва між державним та приватним секторами і міжнародного співробітництва.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Проміжні завдання щодо протидії кіберзлочинності в Україні вже виконані. Розпорядженням КМУ від 10 березня 2017 р. затверджено план заходів на 2017 рік з реалізації Стратегії кібербезпеки України, який передбачає імплементацию Конвенції про кіберзлочинність і Директиви 2008/114/ЄК, а також наближення законодавства України до законодавства ЄС у цій сфері. Створено контактні структури: на вищому рівні - Національний координаційний центр кібербезпеки в РНБОУ; на оперативному рівні – Департамент кіберполіції Національної поліції України (з 2015 р.), також діють спеціалізований підрозділ з кібербезпеки СБУ і *CERT-UA* при Держспецзв'язку.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Відповідно, можна вважати досягнутими в Україні й цілі до 2020 року щодо створення повноцінних підрозділів і імплементации Будапештської конвенції, яка в Україні набула чинності у 2006 році. В умовах зовнішньої агресії Україна активно розвиває міжнародне співробітництво з ЄС, НАТО, Радою Європи, іншими міжнародними організаціями, а також співпрацює з недержавними інституціями (наприклад, приватним центром - *CYS-Centrum* і Українськими Кібервійськами).

Коментарі та пропозиції:

Враховуючи ціль до 2020 року про охоплення усього регіону, доцільно створити багатосторонній Центр кібербезпеки СхП з розміщенням його в Україні, що може бути додатковим завданням. Створення такого Центру було ініційоване МЗС України та підтримується експертною спільнотою.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	<p>Щонайменше в одній країні СхП на пілотній основі започатковано оцінку ризику гібридних загроз.</p> <p>Зобов'язання країн-партнерів розробити національні Групи комп'ютерного реагування на надзвичайні ситуації (<i>Computer Emergency Response Teams, CERT</i>) і Стратегії кібер-безпеки (якщо не існують), відповідно до кращих практик ЄС.</p>
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	<p>Посилений захист критичної інфраструктури.</p> <p>В усіх країнах-партнерах діють повністю дієздатні Групи <i>CERT</i>, пов'язані з Групами <i>CERT</i> в ЄС.</p> <p>Введені в дію в усіх країнах-партнерах дієздатні національні Стратегії з кібер-безпеки, основані на кращих практиках і рекомендаціях ЄС.</p> <p>Розвинуте державно-приватне співробітництво та міжнародне співробітництво у сфері кібербезпеки.</p>

Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Завдання щодо *CERT* (з 2007 року в Україні діє акредитований у *FIRST* підрозділ *CERT-UA*) та Стратегії кібербезпеки (схвалена у 2016 р.) виконані. Завдання про започаткування оцінки ризику гібридних загроз співпадає з задекларованими МЗС України намірами про створення міждержавної платформи з питань безпеки за участі країн ЄС і Східного Партнерства та може бути реалізоване за підтримки ЄС, враховуючи існуючу де-факто відповідну діяльність в Україні.

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Згадана вище ініціатива МЗС України про створення багатостороннього Центру кібербезпеки СхП може стати основою для виконання завдання щодо розвиненого міжнародного співробітництва у сфері кібербезпеки. Решта завдань вже є виконаними, включаючи й співпрацю з недержавними інституціями (наприклад, приватним центром - *CYS-Centrum* і Українськими Кібервійськами), але має й надалі розвиватись в перспективі 2020 р. Посилений захист критичної інфраструктури є завданням, на якому Україна вже акцентує увагу, враховуючи агресію та диверсійно-підривні дії з боку РФ.

Коментарі та пропозиції:

Задля гарантованого виконання завдань до 2020 р. у частині міжнародного співробітництва Україні й іншим країнам-партнерам слід нормативно зафіксувати співробітництво з Європейським центром протидії кіберзлочинності.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Посилена підтримка регіону СхП через Регіональний Секретаріат з нейтралізації хімічних, біологічних, радіобіологічних і ядерних ризиків Центру передового досвіду РХБЯ ЄС.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Посилена здатність відповідати на регіональні хімічні, біологічні, радіобіологічні і ядерні інциденти, у поєднанні з іншими загрозами, пов'язаними з кібербезпекою, протидією тероризму і управлінням кордонами.

Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Завдання є фактично реалізованим, оскільки Україна приєдналась до роботи Центру передового досвіду РХБЯ ЄС (через Регіональний Секретаріат) у 2011 році та бере активну участь у реалізації 14-ти проектів Центру.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Визначене завдання може бути виконане, якщо результат, за такого нечіткого формулювання завдання, визначати шляхом порівняння з 2017 р. Головну увагу Україна має приділити безпеці місць зберігання РХБЯ-речовин, враховуючи реальні виклики, пов'язані з низкою кібератак на українські комп'ютерні мережі та терористично-диверсійних нападів на бази і склади.

📝 Коментарі та пропозиції:

Для визначення ступеня «здатності відповідати на інциденти» українській стороні слід офіційно зафіксувати відповідний рівень 2017 р. і надати дані ЄС через Центр передового досвіду РХБЯ ЄС.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Участь принаймні трьох країн-партнерів в операціях спільної політики у галузі безпеки та оборони ЄС.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Надається підтримка концептуальній та операційній здатності підрозділів країн-партнерів діяти разом із ЄС, надаючи можливість систематично брати участь у місіях ЄС. Стабільна участь у бойових підрозділах ЄС.

✅ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Участь України в операціях і місіях СПБО ЄС є абсолютно досяжним завданням, оскільки це закріплено в Угоді про асоціацію (Стаття 10), Україна долучалась до операції ЄС «EU NAVFOR ATALANTA» (2014 р.) і бойових тактичних груп ЄС (2014, 2016 рр.), створено Литовсько-польсько-українську бригаду з миротворчою функцією.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

До 2020 року ціль щодо оперативної здатності підрозділів-партнерів та систематичної участі у місіях ЄС є досяжною, оскільки ГШ ЗСУ прийняв рішення щодо подальшого залучення ЗСУ до формування БТГ ЄС у I півріччі 2018 р. та у I півріччі 2020 р. Враховуючи висновки Ради ЄС щодо Глобальної стратегії ЄС від 6 березня 2017 р., її варто було б доповнити можливістю для партнерів брати участь у роботі МРСС (*Military Planning and Conduct Capability*) і СРСС (*Civilian Planning and Conduct Capability*).

📝 Коментарі та пропозиції:

Зараз Україна не бере участь в жодній із 15-ти цивільних і військових місій ЄС. Виправити ситуацію можливо за рахунок участі України в одній з поточних місій ЄС, наприклад: EU NAVFOR ATALANTA (бойовий корабель ВМСУ); EU NAVFOR MED (бойовий корабель ВМСУ); EUFOR ALTHEA BIH (спостерігачі, підрозділ у багатонаціональному батальйоні); EUTM Mali/EUTM Somalia (інструктори), що вимагатиме укладання рамкової угоди та угоди щодо конкретної місії.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Посилення тренувальних ініціатив, націлених на питання СБПО і СЗБП.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Включення елементів СБПО/СЗБП до програм оборонних коледжів, поліцейських і дипломатичних академій, університетів. Упорядкування СБПО/СЗБП в системах навчальної підготовки країн-партнерів.

✅ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Завдання можна вважати виконаним – представники Міністерства оборони України вже взяли участь в низці заходів: конференції високого рівня з питань СПБО під егідою Європейського безпекового та оборонного коледжу (18-19 січня 2017 р., Єреван); курсі навчальної програми з питань СПБО (23-26 січня 2017 р., Брюссель); підсумковому семінарі з питань СПБО (18-21 квітня 2017 р., Кишинів).

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Враховуючи переважну спрямованість оборонного сектору України на співпрацю з НАТО, цілі до 2020 року є амбітними і актуальними з огляду на зростаючу увагу ЄС до посилення власних оборонних і безпекових можливостей. Насамперед, задля досягнення цих цілей Національний університет оборони України має внести відповідні зміни у навчальні програми, оскільки Національна академія СБУ і Національна академія внутрішніх справ більш тісно співпрацюють з ЄС, зокрема завдяки діяльності КМЄС, а НАДУ має виокремлений напрям підготовки «національна безпека», де включені елементи СБПО/СЗБП.

Коментарі та пропозиції:

Враховуючи тенденції ЄС із посилення безпекових й оборонних можливостей, Україні доцільно приділяти більшу увагу тренуванням й навчанням за немілітарними напрямками СБПО.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Оцінка і створення карти ризиків інтегровані у національні, транскордонні та регіональні політики щодо попередження надзвичайних ситуацій.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Розроблена та впроваджена - на основі оцінки ризиків - комплексна національна та регіональна політики управління ризиками надзвичайних ситуацій, включно з промисловими ризиками.

Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Створення карти ризиків надзвичайних ситуацій на основі Електронного атласу регіональних ризиків (ERRA) є необхідним і реальним для досягнення завданням, але малоімовірним до саміту СхП 2017 р. В Україні створення Атласу розпочалось за підтримки ЄС (програма PPRD East 2) у 2015 р. із запланованим завершенням у 2018 році. Водночас, оцінка ризиків уже здійснюється створеною в Україні Робочою групою з оцінки ризиків катастроф (DRA).

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Ціль щодо розробки та впровадження комплексної національної політики управління ризиками надзвичайних ситуацій, включно з промисловими ризиками на основі оцінки ризиків є досяжною. Вона передбачена Національним планом дій щодо реалізації Концепції управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на 2015–2020 роки, а отже, залежатиме від успішності його виконання.

Коментарі та пропозиції:

Окрім розробки політики, слід додати ціль щодо введення в дію багатостороннього механізму координації і співпраці з попередження надзвичайних ситуацій (природного і техногенного характеру) в регіоні СхП, що можна реалізувати шляхом створення спільного (у складі представників країн ЄС і СхП) центру управління попередження і локалізації надзвичайних ситуацій з його розміщенням в Україні.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Щонайменше одна країна СхП налагодила тісні робочі стосунки з Механізмом цивільного захисту ЄС, включаючи спільні тренування і навчання.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Країни-партнери тісно співпрацюють з Механізмом цивільного захисту ЄС.

Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Результат у формі налагодження відносин з Механізмом цивільного захисту ЄС Україна заочно виконала – з 2008 р., на основі адміністративної домовленості між Міністерством надзвичайних ситуацій України та Генеральним директором «Навколишнє середовище» Єврокомісії, була налагоджена співпраця між Центром моніторингу та інформації Механізму та Оперативно-черговою службою МНС (зараз - ДСНС) України. ЄС зараз використовує цей механізм для надання допомоги постраждалим від конфлікту на сході України, також регулярно проводяться спільні тренування і навчання за стандартами ЄС.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

В запропонованому вигляді ціль виглядає актуальною, але не надто амбітною. Для більш тісної співпраці Україні слід приєднатися до Механізму за прикладом Македонії, Ісландії, Ліхтенштейну і Норвегії (офіційне звернення було направлене у серпні 2014 р.).

📝 Коментарі та пропозиції:

Ціль до 2020 року слід переформулювати у такому вигляді: «Країни СхП тісно співпрацюють та приєдналися (принаймні одна з них) до Механізму цивільного захисту ЄС». Перешкодою у досягненні цієї цілі може бути небажання окремих країн-партнерів (Білорусь) тісніше співпрацювати з ЄС у цьому вимірі. Тому процес приєднання на початковому етапі може поширюватись на Україну, Молдову і Грузію з подальшим поступовим залученням Азербайджану, Вірменії і Білорусі в рамках окремих сегментів і заходів.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Принаймні три країни-партнери посилили ініціативи з просування механізмів в інтересах зацікавлених сторін, включаючи місцевих гравців та громадянське суспільство.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	На національному і/або локальному рівні схвалені Стратегії зменшення ризику стихійних лих відповідно до Сендайської рамкової програми (Sendai Framework), таким чином, підвищуючи стійкість.

✅ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Зазначений проміжний результат є досяжним завдяки створенню і діяльності CIMIC, функціонуванню цивільно-військових адміністрацій, посиленню взаємодії безпекових служб з місцевими органами влади і громадами. Як результат можуть бути представлені напрацювання в рамках проектів пріоритетного напрямку КМЄС «Взаємодія поліції з громадою», налагоджена взаємодія рятувальних і саперних підрозділів з місцевими громадами та «перезавантажені» у 2017 році громадські ради при українських міністерствах, включаючи МОУ і МВСУ.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Відомості про українську стратегію зменшення ризику стихійних лих відсутні, що робить цю ціль амбітною для України, а активна участь у роботі Сендайської рамкової програми – досяжною. Зокрема, в рамках чергової сесії Глобальної платформи зі зменшення ризику лих (травень 2017 р., Мексика) заступник Голови ДСНСУ Р.Білошицький обговорив питання національної та локальної стратегій зі зниження ризику лих та приєднання України до проекту з впровадження Сендайської рамкової програми.

⊕ Додаткові цілі СхП:

В оновленому Спільному робочому документі, окрім протидії локальним загрозам життю і безпеці людини, була збільшена увага національній безпеці країн-партнерів та посиленню багатостороннього співробітництва у регіоні СхП і ЄС. Тому доцільно було б налагодити регулярні багатосторонні консультації на рівні рад національної безпеки з питань протидії сучасним, у т.ч. гібридним, загрозам та реформування національних секторів безпеки задля підвищення здатності протистояти їм.

Дотримуючись логіки підходів ЄС до сектору безпеки у регіоні СхП, видається за доцільне ініціювати щорічний перегляд/уточнення цілей до 2020 року та додати такі:

- ▶ відпрацювати і впровадити багатосторонній механізм захисту критично важливої інфраструктури в країнах-партнерах у транскордонному або регіональному сегментах;
- ▶ схвалити в країнах-партнерах, особливо з нерегульованими конфліктами, необхідні нормативно-правові акти для створення національних систем гуманітарного розмінування за міжнародними стандартами IMAS;
- ▶ створити міждержавну, в рамках СхП із залученням ЄС, безпекову платформу з протидії сучасним гібридним загрозам та врегулювання за давнених конфліктів.

ПРІОРИТЕТ III

«ВЗАЄМОПОВ'ЯЗАНІСТЬ,
ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ,
ДОВКІЛЛЯ ТА ЗМІНА
КЛІМАТУ»

13

ПРОГРЕС У РОЗШИРЕННІ ГОЛОВНИХ МЕРЕЖ TEN-T

Коссе Ірина, ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», Робоча група № 2 УНП ФГС СхП

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Досягнуто згоди про приєднання найпріоритетніших проектів до єдиного координованого портфолію, із застосуванням Інвестиційного інструменту сусідства (наприклад, швидкісна траса Схід-Захід, модернізація залізниці, реконструкція пунктів пересадки на перетинах мережі TEN-T (<i>Trans-European Transport Network</i>; Транс'європейські транспортні мережі) з іншими коридорними шляхами, у тому числі M1 та M5 (E95), M6 (E40), M7 (E373). <i>[Наразі відбувається дискусія в рамках Платформи та Комісії СхП; в окремому дослідженні було здійснено перший аналіз]</i></p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Триває робота над створенням шести відсутніх зв'язків в рамках розширеної мережі TEN-T при наявному портфолію погоджених проектів.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Виконання завдання у встановлені терміни є реалістичним, оскільки Україна вже визначила найбільш пріоритетні для себе інфраструктурні проекти. До них відносяться будівництво дороги Львів-Умань-Одеса, об'їзної дороги навколо Львова, будівництво та ремонт траси М-01 Київ-Чернігів-Нові Яриловичі та траси М-05 Київ-Одеса (відрізок Біла Церква-Умань). Крім цих проектів, є ще три проекти в залізничному сполученні: електрифікація відрізку Бердичів-Коростень-Бережест, реконструкція колії 1435 мм на відрізку Ковель-Ягодин-держкордон з подальшою електрифікацією та відновлення пасажирського сполучення Мукачево-Чоп-Захонь (Угорщина)/Черна-над-Тисой (Словаччина).

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Ціль, яку заплановано досягти до 2020 року, є досить амбітною та актуальною. Основною проблемою залишається відповідність проектів вимогам щодо попереднього схвалення проекту банком, що надаватиме фінансові кошти. Цю проблему покликаний вирішити Європейський план зовнішнього інвестування.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Фінансові механізми погоджено з країнами-партнерами та МФІ.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Усунуто перешкоди у логістичних ланцюгах завдяки проектам «швидких перемог».

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Основним фінансовим механізмом на даному етапі є Європейський план зовнішнього інвестування (*European External Investment Plan*). 6 липня 2017 р. Європейський Парламент прийняв положення, що регулює діяльність одного з головних «стовпів» Європейського плану зовнішнього інвестування - а саме, Європейського фонду сталого розвитку (*European Fund for Sustainable Development, EFSD*). Остаточне прийняття відповідного положення Європейською Радою відбудеться у вересні 2017 р. Тим не менше, повне погодження фінансових механізмів з країнами та МФІ до Саміту СхП 2017 року видається малоімовірним.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Ціль видається амбітною, втім, в процесі її досягнення основною проблемою буде напрацювання дієвих механізмів державно-приватного партнерства, бо наразі жодна угода ДПП в Україні не працює. Україні треба буде проаналізувати причини такої ситуації і, можливо, внести зміни в законодавство про ДПП з метою стимулювання приватних інвестицій. Тільки вирішення цих питань дозволить Україні виконати цілі до 2020 року – ефективно впровадити проекти «швидких перемог».

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Продовжуються та/або розпочаті переговори щодо Угоди про єдиний авіаційний простір за участі принаймні ще трьох країн СхП.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Підписані Угоди про єдиний авіаційний простір з шістьма країнами.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

У запропонованому формулюванні досягнення проміжного результату до Саміту СхП 2017 року є реалістичним, оскільки не передбачає фінального результату – підписання Угоди про єдиний авіаційний простір.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Підписати Угоду до 2020 року теж реалістично, враховуючи, що територіальна суперечка між Великобританією та Іспанією з приводу Гібралтару, яка заважає визначити територіальні межі дії угоди, вирішиться із документальним оформленням виходу Великобританії з ЄС. Але впровадження Угоди залежатиме від виконання Україною вимог відповідності європейським стандартам щодо безпеки польотів, авіаційної безпеки, організації повітряного руху, захисту прав споживачів, систем комп'ютерного бронювання тощо.

📝 Коментарі та пропозиції:

Україні потрібно напрацювати відповідні нормативні документи, а ті, що були розроблені, привести у відповідність до європейських директив. Тому ціль до 2020 року варто переформулювати наступним чином: «Підписані Угоди про єдиний авіаційний простір з шістьма країнами та створені умови для їх повноцінного застосування».

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Тривають переговори щодо включення внутрішніх водних шляхів в індикативну мережу <i>TEN-T</i> .
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Включення внутрішніх водних шляхів в індикативну мережу <i>TEN-T</i> .

✓ **Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:**

Включення внутрішніх водних шляхів в індикативну мережу *TEN-T* навряд чи будуть досягнуті до Саміту СхП 2017 року, оскільки Україна лише частково на це може вплинути. Досягнення проміжного результату залежить від імплементації Україною міжнародних природоохоронних конвенцій, насамперед Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному вимірі (Конвенція Еспо), яку Україна порушила, на думку Румунії, в проекті «Глибоководний судновий хід Дунай - Чорне море».

🔄 **Досяжність та амбітність цілей 2020 року:**

Прогрес України в імплементації міжнародних природоохоронних конвенцій був відзначений Радою асоціації Україна-ЄС, тому реалізувати поставлену ціль до 2020 року цілком реалістично.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Схвалено національні плани безпеки на автошляхах; там де це можливо, створено національні структури.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	<p>Знизилася кількість нещасних випадків на дорогах.</p> <p>Схвалено національні плани дій щодо безпеки на дорогах; національні агентства/платформи з дорожньої безпеки створено в усіх країнах СхП.</p> <p>Стандарти організації доріг відповідають стандартам ЄС, служби технічної інспекції транспортних засобів також функціонують згідно зі стандартами ЄС.</p>

✓ **Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:**

Завдання схвалити національний план безпеки на автошляхах до Саміту СхП 2017 року є цілком реалістичним, бо Стратегія підвищення рівня безпеки дорожнього руху на період до 2020 року якраз проходить стадію активного обговорення в Україні. Проте спеціальний міжвідомчий орган з безпеки дорожнього руху і Дорожній фонд, за чії кошти фінансуватимуться заходи з безпеки дорожнього руху, навряд чи будуть створені до цього часу. Питання їх необхідності сприймаються експертами неоднозначно.

🔄 **Досяжність та амбітність цілей 2020 року:**

Україні слід чітко визначити питання фінансування заходів безпеки на дорогах, щоб досягти цілей 2020 року. Крім того, Україні необхідно привести у відповідність зі стандартами ЄС свої стандарти організації доріг і функціонування служб технічної інспекції транспортних засобів, в чому допомагає дворічний проект ЄІБ.

✍️ **Коментарі та пропозиції:**

Національний план дій щодо безпеки на дорогах має бути всеохоплюючим і, з одного боку, уникати дублювання функцій різних органів, а з іншого, залучати поліцію, служби охорони здоров'я, громадськість тощо.

14

ЕНЕРГОПОСТАЧАННЯ

Чубик Андрій, ГО «Центр глобалістики «Стратегія XXI»,
Робоча група № 3 УНП ФГС СхП

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Розроблено національні робочі плани <i>EU4Energy</i> для новоствореної програми.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Визначення проектів, у яких братимуть участь країни СхП, які не є членами мережі Енергетичної спільноти.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Станом на березень 2017 року на сайті Енергетичного співтовариства не було оприлюднено національного робочого плану для України. Враховуючи те, що Україна відстає в імплементації за більшістю галузей, крім газової, то реалізація національного робочого плану потребує чітких індикаторів прогресу та реалістичних часових рамок для їх реалізації.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

До 2020 року цілком реальним є визначення проектів, в яких братимуть участь країни СхП, які не є членами мережі Енергетичної спільноти. Цілі наразі необхідно обговорювати та погоджувати, виходячи з формату допустимого рівня взаємовідносин між ЄС і відповідними партнерами (Угода про асоціацію чи Угода про партнерство).

📝 Коментарі та пропозиції:

Найбільш актуальним наразі є демонстрація солідарності між ЄС і країнами СхП в питанні розповсюдження єдиних правил енергетичного ринку, включаючи вимогу до зовнішніх постачальників – РФ – поважати відповідні правила на території країн-членів Енергетичного співтовариства.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Схвалення проектів стратегічної важливості: проектів інтересів Енергетичної спільноти (<i>Projects of Energy Community Interest, PEI</i>) та перелік проектів обопільних інтересів (<i>Projects of Mutual Interest, PMI</i>). <i>[Новий перелік проектів інтересів Енергетичної спільноти було схвалено у жовтні 2016 року; перший перелік проектів обопільних інтересів було теж схвалено у жовтні 2016 року]</i>
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Огляд виконання проектів; оновлення та огляд найпріоритетніших проектів, що стосуються країн СхП.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Орієнтовно в жовтні 2018 року перелік зазначених проектів може бути переглянуто чи доповнено. Заявлені до виконання проекти мають різний потенціал для реалізації – зокрема, очікується прогрес в реалізації проекту газопроводу Польща-Україна і дуже незначні перспективи реалізації нафтопроводу Броди-Адамово. Основним викликом для газопроводу є проект з будівництва газопроводу «Північний потік II», який здатний кардинально

переформатувати потоки газу в Центральній та Східній Європі. Перешкодою до реалізації нафтопроводу є політична позиція Польщі з огляду на зміну економічних умов функціонування нафтопереробки в цій країні.

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Пропоновані цілі до 2020 року носять формально-статистичний характер. Натомість варто було б запропонувати робочі зустрічі раз на півроку на рівні відповідальних міністрів та керівників задіяних компаній з метою обговорення стану справ, перешкод і погодження шляхів їх вирішення.

Коментарі та пропозиції:

Визначена мета щодо розбудови газопроводу Польща-Україна є дуже актуальною, забезпечуючи можливості для більш стабільного функціонування ринку газу в Польщі та Україні, а також створюючи можливості для фізичних і комерційних операцій з газом в регіоні. Від нафтопроводу доцільно відмовитися, якщо до 2018 року не буде прогресу в реалізації.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	<p>Молдова-Румунія: прогрес у розробці газового сполучення. <i>[З'єднувальний трубопровід діє з травня 2015 року, буде будуватися трубопровід Унгени-Кишинів; у липні 2016 року закінчено дослідження з технічного обґрунтування проекту; у грудні 2016 року очікуються рішення щодо фінансування]</i></p>
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Газове трубопровідне сполучення Унгени-Кишинів функціонує.

Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Газопровід Молдова-Румунія має важливе значення з огляду на імовірне загострення питання щодо продовження транзиту російського газу через Україну після 2019 року в напрямку на Румунію, Болгарію і Туреччину, а також постачання до Молдови.

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Ціль актуальна для України. Опосередковано вона може зміцнити позиції України в переговорному процесі з РФ, але, в разі зупинки транзиту, натомість виникне потреба у переформатуванні системи постачання газу в південно-західний регіон.

Коментарі та пропозиції:

Варто провести серію додаткових зустрічей у форматі Єврокомісія, Румунія, Молдова і Україна для оцінки перспектив газового ринку у цьому регіоні, необхідних заходів для мінімізації ризиків переривання постачання.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	<p>Досягнуто значного прогресу щодо продовження Південно-Кавказького газового трубопроводу на основі продовження співпраці з Азербайджаном. <i>[Станом на тепер більшість контрактів надано; розпочалося будівництво компресорної станції та секцій трубопроводу]</i></p>
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	<p>Південний газовий коридор функціонує і газ поступає до Туреччини та ЄС.</p> <p>Відчутний прогрес щодо подовження ПГК до Середньої Азії.</p>

Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Прогрес у реалізації Південного газового коридору залежить від планів міжнародних енергетичних компаній і, в першу чергу, від політичних рішень керівництва Туреччини, РФ та Азербайджану.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Пропоновані формулювання не відображають цілей і завдань, якими можна було б виміряти прогрес у просуванні інтересів ЄС і країн-партнерів щодо реалізації маршруту постачання природного газу з Каспійського регіону та Центральної Азії в Європу.

📌 Коментарі та пропозиції:

Для захисту інтересів ЄС і країн Східного Партнерства необхідно збільшити гарантії допомоги країнам вказаного регіону від тиску зі сторони РФ, та чітко сформулювати перелік імовірних засобів впливу, включаючи економічні (санкції, відмова від купівлі енергоносіїв) і воєнні (спільні з НАТО озброєні місії для захисту критичної інфраструктури).

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Встановлення сполучення між електричними мережами Грузії та Вірменії. <i>[Наразі не існує надійного електроенергетичного сполучення між Грузією та Вірменією]</i></p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Створення (за допомогою Інвестиційного інструменту сусідства) можливості зв'язку та обопільної підтримки між енергетичними мережами Грузії та Вірменії.</p>

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Розбудова електричних мереж між Грузією та Вірменією не гарантує безпеки постачання між вказаними країнами, оскільки фактичним власником більшості об'єктів генерації у Вірменії є російські компанії.

📌 Коментарі та пропозиції:

Україна може отримати опосередковану вигоду, якщо ЄС буде вимагати від РФ припинити втручання у внутрішні суверенні справи цих країн.

+ Додаткові цілі СхП:

Пропонований порядок співпраці до 2020 року не ґрунтується на оцінці реальних загроз безпеці енергопостачання ні до ЄС, ні до країн-учасників програми «Східне Партнерство». Ключовою загрозою для всіх без винятку сторін є і буде залишатися РФ, яка функціонує в системі координат тотального протистояння із навколишнім світом, в той час як всі вище названі сторони, за винятком України, залишаються в системі *business-as-usual*.

ЄС має сформулювати просту і чітку систему координат для своєї зовнішньої енергетичної політики. Її основним знаряддям має стати економічний тиск на РФ, перш за все, в контексті торгівлі енергоресурсами. По-перше, на всій території ЄС та в країнах-учасниках Енергетичного співтовариства пріоритетом має бути європейське енергетичне право без будь-яких винятків. По-друге, РФ має безапеляційно прийняти вимогу виконувати принципи європейського права щодо рівного доступу до енерготранспортної інфраструктури усіх без винятку зацікавлених сторін. По-третє, ЄС має бути готовим надати політичні гарантії усім країнам, через територію яких буде пролягати інфраструктура постачання енергоресурсів в Європу та мати наготові дієвий пакет санкцій проти порушників, перш за все РФ, включаючи повну відмову від придбання енергоносіїв. ЄС має погодити спільну політику захисту критичної інфраструктури з НАТО та забезпечити матеріально-технічні ресурси для відповідних спостережних місій збройних сил в цільових країнах, особливо Грузії.

15

УДОСКОНАЛЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ЕНЕРГІЇ, А ТАКОЖ ЗМЕНШЕННЯ ВИКИДІВ ПАРНИКОВОГО ГАЗУ

Назаренко Денис, ГО «DiXi Group», Робоча група № 3 УНП ФГС СхП

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Запущено «Угоду мерів – Схід II» (Єреван, жовтень 2016 року).</p> <p>Щонайменше 20 місцевих органів влади країн СхП зголосилися до підтримки завдань «Угода мерів-Схід 2030».</p> <p><i>[Станом на тепер – на початку процесу впровадження]</i></p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Щонайменше 100 органів місцевого самоврядування скоротили викиди CO₂ у містах на 20%.</p> <p>Щонайменше 50 органів місцевого самоврядування взяли на себе зобов'язання щодо досягнення амбітніших цілей.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Станом на зараз локальні плани дій зі сталого енергетичного розвитку (ПДСЕР), за допомогою яких учасники Угоди мерів беруть зобов'язання зі скорочення викидів ПГ, приймаються на добровільній основі. Якість планування залежить у кожному випадку від компетенції міської влади. Враховуючи це, досягти більшої ефективності можна шляхом якісної імплементації п. 7 ст. 5, а також ст. 7 Директиви 2012/27/ЄС, внаслідок чого заохочення ПДСЕР на локальному рівні стане державною політикою. З 2014 р. по сьогодні в рамках Угоди мерів були подані 67 ПДСЕР, з яких 49 були прийняті секретаріатом, і лише 2 передбачають зобов'язання до 2030 р. Таким чином, збільшити цей показник з 2-х до 20-ти до листопада 2017 є практично неможливим. Водночас приблизно половина з них вже зараз передбачає більший, ніж 20%, рівень скорочення викидів.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Ціль ухвалити 100 ПДСЕР виглядає цілком амбітно та реалістично, так само як той факт, що половина з них передбачатиме амбітніші обсяги скорочення викидів. Однак, їх імплементація (фактичне скорочення викидів) не буде можливою без значного поліпшення правового та регуляторного середовища у секторі. Іншим бар'єром буде відсутність національної системи моніторингу та фіксації скорочення викидів, необхідної для підтвердження досягнення поставленої цілі.

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Підвищений рівень політичної відповідальності за енергетичну ефективність як результат неформального діалогу з питань політики та інвестиційних пріоритетів, встановлених разом із МФІ згідно з Ініціативою з енергоефективності на високому рівні МФІ.</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Покращені темпи надання підтримки внаслідок реформ у країнах-партнерах.</p> <p>Прогрес проектів, що отримали підтримку у вигляді інвестицій, досягається за планом.</p> <p>Інвестиції з ЄС надаються відповідно до екологічних вимог ЄС та/або міжнародних екологічних вимог.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Значною мірою завдяки жорсткій прив'язці макроекономічної допомоги з боку МВФ до реальних реформ у сфері енергоефективності, закріпленій у всіх нещодавніх меморандумах (останній – у лютому 2017 року), енергозбереження та енергетична ефективність дійсно стали частиною порядку денного політичної влади, і у червні 2017 року була прийнята принципова частина «пакету енергоефективності». За умови продовження такого формату співпраці, подальша робота з його імплементації також буде ефективною. Втім, варто зауважити, що локальні програми фінансування на рівні Інструменту європейського сусідства і партнерства відіграють лише номінальну роль у піднятті теми енергоефективності вище у порядку денному уряду та ВРУ. Тим не менше, проміжний результат варто вважати досягнутим.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Із задовільними успіхами у нещодавньому впровадженні рамкового профільного законодавства з енергоефективності та помірним покращенням загального бізнес-клімату, темпи надання та освоєння відповідної фінансової підтримки очікувано зростатимуть. Тому ціль є досяжною, причому без серйозних додаткових зусиль з боку України. Водночас у цілі цього компоненту відсутній чіткий очікуваний рівень зростання обсягів допомоги, що заважає оцінити амбітність. На даному етапі реформування Україна все ще потребує значного покращення регуляторного середовища для залучення більших та довших інвестицій та успішнішої реалізації проектів.

📌 Коментарі та пропозиції:

Рекомендацією може стати продовження та розширення проектів технічної допомоги органам центральної влади та регуляторним агентствам, як, наприклад, *Twinning (ENI East)*.

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Розроблено Національно визначені внески (<i>Nationally determined contributions, NDC</i>) до Паризької угоди. <i>[Наразі дві країни розробили власні пакети внесків відповідно до ратифікації Паризької угоди]</i></p> <p>Розроблено інструкції для секторальних політик з метою впровадження Паризької угоди. <i>[Наразі таких інструкцій немає в наявності]</i></p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Країни СхП вчасно виконують Паризьку угоду і можуть розповісти про власні національні довготермінові (на період до половини століття) стратегії щодо низьких викидів парникового газу.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Україна була однією з перших країн, що ратифікували Паризьку угоду, подавши свій національно визначений внесок (НВВ) ще 19 вересня 2016 р. Але з того часу український уряд не виявив значної активності в її імплементації. З одного боку, Паризька угода поки що не покладає фактичних зобов'язань зі скорочення викидів (імплементація починається у 2021 р.), а визначення 1990 року як базового і слабка економічна активність створює певне послаблення у період імплементації. Однак необхідна нормативна робота обмежується прийняттям вкрай загальних концептуальних документів. Ніщо не вказує на те, що секторальні правила з імплементації Паризької угоди будуть прийняті до листопада 2017 року.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Прийняття якісної низьковуглецевої стратегії розвитку країни є оптимальною та цілком актуальною ціллю до 2020 року. Втім, підготовка Енергетичної стратегії до 2035 р., яка має лягти в основу Стратегії низьковуглецевого розвитку до 2050 р., призупинена внаслідок низької якості та критики з боку інституцій ЄС. Наразі єдиний проект концепції низьковуглецевого розвитку країни розроблений німецькими консультантами за підтримки ПРООН і не має офіційної підтримки з боку уряду. В поточному темпі та без значного прискорення нормотворчої роботи досягти поставленої цілі із завершення розробки такої концепції до 2020 р. буде неможливо.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Розпочати удосконалення діяльності (на національному рівні) щодо моніторингу, звітування та перевірки викидів ПГ відповідно до Паризької угоди.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Країни СхП своєчасно виконують вимоги прозорості Паризької угоди.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Станом на зараз будь-які значні зусилля задля унормування порядку моніторингу викидів ПГ в Україні відсутні. Попри порушення термінів, зазначених у Плані імплементації Директиви 2003/87/ЄС, та у відповідній концепції, затвердженій робочою групою при Мінприроди ще у 2015 р., проект рамкового закону так і не був розроблений. Головною проблемою є пасивність відповідальних державних органів.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Початок удосконалення системи моніторингу до листопада 2017 р. є не надто амбітною, але достатньо актуальною для України ціллю, з огляду на вкрай низький стартовий рівень. Поставлена мета до 2020 р. є цілком обґрунтованою, хоч і недостатньо детальною. Втім, зміни до ст. 13 Договору про заснування Енергетичного Співтовариства мають потенціал допомогти Україні досягти ціль шляхом приведення національної політики з виконання зобов'язань за Паризькою угодою у відповідність із актуальною політикою та правом ЄС. За умови активної позиції Мінприроди та результативного голосування ВРУ Україна цілком реалістично зможе досягти таку ціль.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Запуск інвестиційних інструментів щодо зміни клімату погоджено з країнами та МФІ. <i>[Наразі не погоджено конкретних інвестиційних інструментів щодо фінансування діяльності у сфері клімату]</i>
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	У кожній країні СхП є в наявності хоча б один масштабний інвестиційний інструмент для діяльності у сфері клімату.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

У червні парламент України прийняв закон «Про Фонд енергоефективності», а також пакет супутніх законопроектів, що було умовою фінансування Фонду з боку ЄС. Поки що це єдиний масштабний інструмент для зменшення споживання енергії і задля боротьби зі зміною клімату. Фінансування Фонду з державного бюджету на цей рік складає 400 млн грн., очікуване зовнішнє фінансування складе до 100 млн євро. Водночас, за підрахунками фахівців, для досягнення цілей низьковуглецевого розвитку до 2030 року Україні необхідно залучити 75-100 млрд євро інвестицій, тільки 30% з яких припадають на житловий фонд. З огляду на це, запровадження нових інвестиційних інструментів у кліматичній сфері є нагальною необхідністю, а успіх є дуже вірогідним.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

За умови кваліфікації Фонду енергоефективності як фінансового інструменту кліматичної політики, досягнення мети до Саміту СхП 2017 р. є можливим за умови швидкої імплементації прийнятого закону «Про Фонд енергоефективності». При цьому формулювання цілі до 2020 року принципово не відрізняється від досягнення до Саміту СхП 2017 р. Раціональніше було б зафіксувати мінімальну суму, що буде надана в рамках усіх діючих механізмів до цього граничного терміну, наприклад, не менше 10 млрд євро інвестицій.

⊕ Додаткові цілі СхП:

З п'яти запропонованих три пункти цього розділу фактично стосуються викидів парникових газів і тільки два перших опосередковано сфокусовані на енергоефективності. Складається враження, що це порядок денний не сусідів ЄС, а самого ЄС, де базові системи з енергоефективності вже давно усталені і працюють.

Загалом, найбільша результативність у скороченні споживання енергії для України може бути отримана від належної і швидкої імплементації Директив 2012/27/ЄС (про енергетичну ефективність) та 2010/31/ЄС (про енергетичні характеристики будівель). Для країн СхП, які є Договірними Сторонами Енергетичного Співтовариства (Україна, Молдова, Грузія), юридично обов'язкові зобов'язання з імплементації ключового законодавства ЄС в енергетиці (включаючи ці дві Директиви) є вирішальними факторами, і сприяння та прискорення їхнього виконання у пріоритетах програм Східного Партнерства значно посилює б продуктивність таких програм.

16

ДОВКІЛЛЯ ТА АДАПТАЦІЯ ДО ЗМІНИ КЛІМАТУ

Голубовська-Онісімова Ганна, ВЕГО «МАМА-86»,
Робоча група № 3 УНП ФГС СхП

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Готові національні та регіональні робочі плани, покликані покращити управління водними ресурсами.</p> <p>Країнами СхП прийнято 2-3 пілотні плани управління басейнами річок, що відповідають вимогам Водної рамкової директиви ЄС.</p> <p>Проведено дослідження якості води, у тому числі два «Спільні дослідження Чорного моря».</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Розроблено щонайменше 30% планів управління басейнами річок, розпочався процес забезпечення відповідності з Водною рамковою директивою.</p> <p>Визначено ризики щодо погіршення стану Чорного моря і запроваджено заходи із збирання сміття у морі в Грузії і Україні, з активним залученням громадськості.</p>

✓ **Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:**

Що стосується планів мати готові національні та регіональні робочі плани, покликані покращити управління водними ресурсами, у 2017 році нереалістично чекати на розробку національного робочого плану покращення управління водними ресурсами, враховуючи те, що лише у березні 2017 р. відбулося перше засідання Керівного комітету з підготовки Національного діалогу з водної політики (НДВП) у співпраці із ОЕСР та ЄЕК ООН та за сприяння проекту ЄС «Водна ініціатива плюс» (*EU Water Initiative+*) і поки обговорювалися питання взаємодії і узгодження ролей різних секторів у сфері водної політики. Можна очікувати на початок розробки Водної стратегії, відповідно до зобов'язань за Угодою про Асоціацію між Україною та ЄС і планів Мінприроди.

Плани щодо виконання у 2017 році завдання із затвердження планів управління річковими басейнами (ПУРБ) є нереалістичними, оскільки для цього відсутня щонайменше нормативно-правова база. Реально очікувати у 2017 році затвердження підзаконних правових актів щодо структури плану управління річковим басейном та методології його розробки. Водночас станом на 2017 рік експертами розроблені проекти ПУРБ для верхнього Дніпра і Пруту, Південного Бугу та окремих суббасейнів. Найбільш амбітним є завдання до 2024 року розробити ПУРБ Дніпра, допомога в розробці якого має бути надана проектом ЄС «Водна ініціатива плюс».

Поставлені завдання щодо проведення дослідження якості води, у тому числі щодо «Спільних досліджень Чорного моря» є актуальними для України. Враховуючи налагоджену систему моніторингу та роботу, яка нині впроваджується за підтримки проекту ЄС *EMBEAS II*, а також визначення ризиків деградації Чорного моря та запровадження дій на вирішення проблем засмічення Чорного моря (грантова підтримка теми програмою *ENI CBC «Black Sea Basin Joint Operational Programme 2014-2020»*) виконати завдання щодо «Спільного дослідження якості води Чорного моря» вбачається реалістичним.

📌 **Досяжність та амбітність цілей 2020 року:**

За умов виконання завдань у галузі гармонізації водного законодавства України до кінця 2017 року, досягнен-

ня у 2020 році щодо запровадження управління річковими басейнами відповідно до вимог Водної рамкової директиви (ВРД) ЄС щонайменше у 30% басейнів річок виглядає більш реалістично, ніж 50%. Проте, за графіком імплементації ВРД ЄС в Україні на підготовку ПУРБ, проведення консультацій з громадськістю та публікацію цих планів відведено 10 років. Це означає, що лише у 2024 році такі плани мають бути затверджені для впровадження.

Враховуючи суттєві проблеми із налагодженням моніторингу водних ресурсів, відсутністю початку фахової необхідної роботи над підготовкою глав ПУРБ, є значний ризик щодо досягнення затвердження ПУРБ у 2020 році навіть для 30% річкових басейнів (не кажучи вже про імплементацію). В Україні зараз виділено 9 основних річкових басейнів.

Коментарі та пропозиції:

Що стосується затвердження планів управління річковими басейнами, пропонується викласти проміжний результат в 2017 р. у такій редакції: «Підготовлено проекти планів управління не менше ніж для 4х суббасейнів річок відповідно до ВРД» (для України). Також пропонується додати наступний проміжний результат у 2017 році: «Почалася розробка Водної стратегії для поліпшення управління водними ресурсами».

Актуально затвердити на законодавчому рівні інструмент забезпечення безпеки води та санітарії – «Плани забезпечення безпеки води та санітарії», відповідно до рекомендацій ВООЗ - *Water and Sanitation safety plan (WSSP WHO)*. Виходячи з цього, пропонується додати наступну ціль до 2020 року: «Затверджена законодавча база для впровадження Планів забезпечення безпеки води та санітарії».

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>У всіх країнах СхП створено Клуби ресурсоефективного та чистішого виробництва (РЕЧВ) підприємств МСБ.</p> <p>Законодавство щодо оцінки впливу на довкілля (ОВД) та стратегічної екологічної оцінки (СЕО) прийняте; розпочато його впровадження.</p> <p>У двох-трьох країнах СхП розроблені і прийняті плани «зеленої економіки».</p> <p>Сформульовано нову програму «зеленої економіки».</p> <p>Відповідно до положень Міністерської декларації про співробітництво та зміну клімату розроблено план дій.</p> <p>Визначені адаптаційні заходи як частина галузевих планів дій.</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Частка секторів «зеленої економіки», і вигоди від них зросли.</p> <p>Пройшли навчання 200 підприємств МСБ.</p> <p>Завдяки чистішому виробництву 60 пілотних підприємств скоротили свої витрати на 10%.</p> <p>Законодавство щодо оцінки впливу на навколишнє середовище та стратегічної екологічної оцінки повністю відповідає та застосовується наскрізно в усіх секторах відповідно до належних конвенцій та стандартів ЄС.</p> <p>1 000 підприємств МСБ знайомі з перевагами, які надає «зелена економіка».</p> <p>Зростання частки «зеленої економіки», адаптаційні заходи визначені як частина галузевих планів дій.</p>

✓ **Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:**

Проміжний результат щодо створення Клубів ресурсоефективного та чистішого виробництва (РЕЧВ) підприємств МСБ є реалістичним і вже впроваджується ЮНІДО - партнером програми *EaP GREEN*. Наразі у двох регіонах України (Чернігівській і Харківській областях) вже створено такі клуби, які об'єднали 35 підприємств МСБ. В 2017 році планується створити такі клуби у Миколаївській, Одеській та Полтавській областях.

Ситуація в сфері законодавства щодо ОВД та СЕО складається таким чином, що в разі неприйняття найближчим часом відповідного законодавства, Україна вже в 2017 році отримає численні санкції від міжнародних організацій та конвенцій ЄЕК ООН, що можна вважати зовнішнім стимулом. Наразі ВРУ прийняла ЗУ № 2009 а-д «Про оцінку впливу на довкілля» (від 22 лютого 2016 р.). Що стосується законопроекту про стратегічну екологічну оцінку (№6106), то він пройшов перше читання 23 травня 2017 р. Однак, якщо говорити про впровадження законодавства з 2017 року, то це нереалістичне завдання, оскільки навіть за найоптимістичнішого сценарію після прийняття законів про ОВД та СЕО, знадобиться до 6-ти місяців для підготовки та затвердження підзаконних актів, хоча у разі прийняття закони вступають в силу з дати опублікування.

Процеси озеленення економіки в Україні вже розпочалися і підтримуються програмою *EaP GREEN* та іншими програмами і партнерами. Розробка і прийняття плану «зеленої економіки» є актуальним і реалістичним проміжним результатом для України, проте залежить від наявності політичної волі. Формулювання цього проміжного результату не стосується жорстко саме України, однак задовільний рівень готовності України робить можливим (але не обов'язковим) сценарій прийняття такого плану до Саміту.

Формулювання нової програми «зеленої економіки» - це, здебільшого, адміністративний результат, який заплановано отримати в рамках проекту технічної допомоги ЄС *EaP GREEN II*, що впроваджується ОЕСР, ЄЕК ООН, ЮНЕП та ЮНІДО. Для наочності проміжний результат варто залишити, оскільки йдеться про вкрай інноваційну сферу діяльності, що, безумовно, зустрічає багато перешкод. Реалістичність та амбітність – задовільні. Розробка плану дій відповідно до положень Міністерської декларації про співробітництво та зміну клімату є важливим результатом для планування діяльності в регіоні. Наразі відбувається опрацювання третьої редакції проекту плану. РГЗ ФГС СхП наполягає на тому, щоб у плані було пріоритезовано тематику реформи екологічного врядування, де ключовим заходом для 2017 року, на думку ОГС, має стати «Огляд стану екологічного врядування в 6 країнах СхП», що буде містити аналіз та рекомендації для вдосконалення.

📌 **Досяжність та амбітність цілей 2020 року:**

Тому, виходячи з вже досягнутих проміжних результатів, можна очікувати, що навчання представників 200 підприємств МСБ та отримання екологічного і економічного ефекту на 60-ти підприємствах до 2020 року є реалістичним завданням, якщо сприймати 10% зниження витрат як орієнтир.

Оновлена редакція цілі щодо зеленої економіки вже містить цільовий вимірювальний показник, що відповідає очікуванням, а саме: «частка сектору та дохід від сектору зеленої економіки збільшилися». В такому формулюванні ціль є досяжною та достатньо амбітною.

Ціль, що стосується законодавства щодо ОВД та СЕО, є цілком досяжною за умови прийняття відповідних законів у 2017 році. Враховуючи те, що процес приведення законодавства України у цій царині у відповідність з багатосторонніми міжнародними договорами вже триває щонайменше 10 років, можна вважати поставлені цілі достатньо амбітними.

📝 **Коментарі та пропозиції:**

Окремі проміжні результати 2017 року пропонується викласти у наступній редакції:

- ▶ Законодавство щодо оцінки впливу на навколишнє середовище та стратегічної екологічної оцінки схвалено.
- ▶ Відповідно до положень Міністерської декларації про співробітництво та зміну клімату, розроблено план дій. Підготовлено «Огляд щодо екологічного врядування в 6 країнах СхП».

До переліку цілей 2020 р. пропонується додати такі:

- ▶ У всіх областях (адміністративних регіонах) кожної з країн СхП створено і функціонують Клуби ефективності ресурсів та чистішого виробництва (РЕЧВ);
- ▶ На основі висновків та рекомендацій «Огляду щодо екологічного врядування в 6 країнах СхП», підготовлено і виконуються регіональний та національні плани досягнення належного екологічного врядування.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Прогрес у розробці законів та їх застосуванні щодо сталого управління лісами; зміцнення інститутів, що в підсумку створить основу для подолання нелегального вирубування лісів та сприятиме сталій торгівлі.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Проблема нелегальних вирубок лісів розв'язана, здійснюються заходи з метою запобігання експорту нелегальної деревини. Удосконалене та прозоре урядування в лісовій галузі. Покращений стан лісових господарств для людей у громадах, які залежні від лісів.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

В Україні ситуація в лісовій галузі є дуже напруженою. За висновками експертів програми *FLEG (Forest Law Enforcement and Governance Programme, «Правозастосування й управління в лісовому секторі»)*, 2014-2016 роки були втрачені для реформи. Запропонована ціль є дуже актуальною, нагальною, і мусить стати реалістичною. З іншого боку, за підтримки програми *FLEG (II)* деякий прогрес досягається, бодай поки що недостатній.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Логіка реформ згідно з Угодою про асоціацію також робить цілі 2020 року у запропонованих формулюваннях «обов'язково досяжними», тим більше, що за 15 років фахівцями напрацьовано повний пакет рекомендацій. Наразі визначальним фактором для прискорення реформ залишається політична воля. Важливим стимулом є необхідність відповідати новому «деревному» регламенту ЄС щодо розміщення деревини та продуктів її обробки на ринках ЄС, що насамперед вимагає створення законодавчо-організаційних умов для встановлення легальності походження деревини на всіх ланцюжках постачання.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Початок підготовки національних та секторальних планів з адаптації. <i>[Наразі немає у наявності]</i>
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Наявні національні та секторальні плани адаптації.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Ці досягнення достатньо амбітні, з огляду на те, що підготовка для впровадження тільки почалася (за підтримки проекту технічної допомоги ЄС *CLIMA East II*). Також, за умови наявності політичної волі вони видаються реалістичними (для мінімального рівня виконання достатньо затвердити у 2017 році рішення про підготовку національного та секторальних планів з адаптації).

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Ціль до 2020 року у такому формулюванні є цілком досяжною та амбітною.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Розроблені та схвалені національні та регіональні робочі плани для поширення інформації з питань довкілля.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Удосконалений онлайн-доступ до даних та стану аналізу навколишнього середовища.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Розроблення та схвалення національних та регіональних робочих планів для поширення інформації з питань довкілля - це, здебільшого, адміністративний результат. Такі проміжні результати заплановано отримати в рамках проекту технічної допомоги ЄС *SEIS II («Shared Environmental Information System» Project, «Система поширення інформації з питань довкілля»)*, що впроваджується ЄЕА.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Реалістичність та амбітність досягнення цілі можна оцінити задовільно.

📝 Коментарі та пропозиції:

Ціль до 2020 року пропонується викласти у такій редакції: «Вдосконалений онлайн-доступ до даних та стану аналізу навколишнього середовища відповідно до уніфікованого переліку екологічних індикаторів ЄЕК ООН».

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Охорона природи зміцнена шляхом прогресу в ідентифікації спільних мереж територій особливого природоохоронного значення (ТОПЗ).
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Збільшена частка офіційно відведених під охорону територій в складі «Смарагдової мережі». Вдосконалене управління існуючими ТОПЗ.

✅ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Україна є стороною Бернської конвенції, а також, згідно з Угодою про асоціацію, мусить впровадити Директиву ЄС щодо птахів та Оселищну директиву. З метою їх виконання Україна реалізує заходи щодо формування системи природних і напівприродних територій, природні комплекси яких відіграють ключове значення для виживання найважливіших складових біорізноманіття Європи на видовому та екосистемному рівнях – *Natura-2000* та *Emerald Network* («Смарагдова мережа»). Наприкінці 2016 року в рамках Бернської конвенції був затверджений перелік об'єктів «Смарагдової мережі» Європи для України, який складається з 271 природоохоронного об'єкта площею 6,2 млн га, що становлять близько 10% площі держави. Її більша частина збігається з територією ПЗФ. Офіційне затвердження надає цим територіям міжнародний статус особливого природоохоронного значення. Надалі має бути створена система управління та моніторингу щодо рідкісних та зникаючих видів рослин і тварин, а також природних оселищ, які потребують заходів для збереження. Збільшення площі ПЗФ до середньоевропейського рівня – стратегічне завдання державної політики. Тут основні перешкоди та ускладнення виникають з боку місцевих органів самоврядування у погодженні територій для утворення нових об'єктів ПЗФ. Оскільки результат окреслено без конкретизації кількісних чи якісних показників, з огляду на постійну роботу України в цьому напрямку, реалістично очікувати досягнення зазначених завдань.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Всі запропоновані цілі реалістичні та досяжні. Водночас, розширення «Смарагдової мережі» саме по собі є достатньо амбітним завданням, оскільки частина таких територій потребує зміни режиму господарювання на відведених під заповідання територіях.

ПРІОРИТЕТ IV

«МОБІЛЬНІСТЬ ТА КОНТАКТИ МІЖ ЛЮДЬМИ»

17

ВІЗОВА ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ ТА ПАРТНЕРСТВА З МОБІЛЬНОСТІ

Сушко Ірина, ГО «Європа без бар'єрів», Робоча група
№ 1 УНП ФГС СхП

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Безвізовий режим для України та Грузії.</p> <p>Продовження виконання вимог, передбачених планами дій з візової лібералізації (ПДВЛ) для Грузії, Молдови і України.</p> <p>Започаткування діалогу щодо візової лібералізації між ЄС та Вірменією, якщо є відповідні підстави.</p> <p>Запровадження та фіналізація Угоди про спрощення оформлення віз та Угоди про реадмісію між ЄС та Білоруссю.</p> <p>Проведення першої зустрічі на високому державному рівні в рамках партнерства з мобільності з Білоруссю.</p> <p>Проведення першої зустрічі на високому державному рівні в рамках партнерства з мобільності з Азербайджаном.</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Продовження імплементації критеріїв, передбачених ПДВЛ для Грузії, Молдови, та України, та щорічне звітування Комісії.</p> <p>Ефективне впровадження всіх партнерств з мобільності з дотриманням балансу між 4 стовпами: легальна міграція, незаконна міграція і розвиток, міжнародний захист, в тому числі маятникова міграція, процедури повернення та реінтеграції.</p> <p>Значний прогрес на шляху до можливого завершення виконання критеріїв Плану дій з візової лібералізації з Вірменією та подальший безвізовий режим для її громадян, якщо всі вимоги будуть виконані.</p> <p>Початок (відповідно до планованих термінів) діалогу з візової лібералізації з Азербайджаном, якщо дозволяють підстави.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Що стосується запровадження безвізового режиму для України і Грузії, проміжний результат досягнуто. Зокрема, безвізовий режим у відносинах між Грузією та ЄС діє з березня 2017 року, а для України скасування візового режиму відбулося 11 червня 2017 року. Рішення про скасування віз зроблене на підставі висновків Європейської Комісії, Європейського Парламенту та Ради ЄС, що визнали критерії, передбачені відповідними планами дій з візової лібералізації, виконаними. При цьому після скасування візового режиму запроваджується в дію постлібералізаційний моніторинг, спрямований на визначення ступеню прогресу реформ, розпочатих в рамках процесу візової лібералізації. Таким чином, продовжуватиметься імплементація критеріїв трьома країнами СхП, які передбачені ПДВЛ. До Саміту СхП 2017 р. можна отримати попередні результати незалежного моніторингу дії безвізового режиму (перші два-три тестових місяці) з виявленням тенденцій та можливістю коригування недоліків, якщо такі будуть виявлені.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Реалізація компонентів Східного Партнерства, що стосується перспектив візової лібералізації станом на першу половину 2017 року, частково досягнута. Молдова, Грузія та Україна – три з шести країн СхП, що отримали безвізовий режим у відносинах з ЄС. Однак скасування віз буде супроводжуватись іншим викликом – необхідністю втримати безвізовий режим та зберегти стійкість реформ, що були запроваджені в рамках процесу візової лібералізації. Ще одним викликом для країн-партнерів, що отримали безвізовий режим у відносинах з ЄС, стане дотримання критеріїв «механізму призупинення», що був запроваджений Європейським Союзом з метою попередження міграційних та безпекових викликів. Критерії стосуються контролю у сфері управління міграцією та кордонами.

📝 Коментарі та пропозиції:

Доцільно запровадити незалежний постлібералізаційний моніторинг в країнах Східного Партнерства. Інструментами для здійснення можуть частково стати Індекс європейської інтеграції або/та Індекс поствізової лібералізації для країн СхП.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Інтегроване управління кордонами (ІУК), принаймні на семи пунктах пропуску кордону триває реконструкція.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Модернізована мережа пунктів перетину кордону між країнами-партнерами, а також між ними та країнами ЄС. Внесок до посилення торгівлі і мобільності між країнами СхП, а також між ними та ЄС.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

До 2017 року завдяки ІУК має бути забезпечено гармонійний рух через кордон за умов безвізового режиму з ЄС двох країн-партнерів - Грузії та України. Для інших країн-партнерів мають стати завданням готовність до викликів у сфері безпеки (міграційні ризики, оргзлочинність, боротьба з корупцією, тероризм), що долається/мінімізується за рахунок тіснішої співпраці, обміну інформації та досвіду прикордонних відомств на двосторонньому та багатосторонньому рівнях.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Завершення реконструкції пунктів пропуску є амбітною ціллю, яка потребує не лише технічної підтримки, але і погоджених дій на двосторонніх рівнях та може бути виконаною до 2020 року.

📝 Коментарі та пропозиції:

Панель країн Східного Партнерства з питань міграції та політики притулку, а також відповідна панель з управління кордонами повинна розширити можливості залучення представників фахових експертів з НУО країн СхП та залучати їх до спільних проєктів.

Для продовження активної роботи в рамках Форуму, перезавантаження потребує «візова» підгрупа в рамках РГ1, що фактично призупинила свою роботу у зв'язку із завершенням візової лібералізації трьома найбільш зацікавленими країнами-партнерами. Наразі робота має бути сконцентрована на громадському моніторингу кордонів та впровадження ідеї «розумних кордонів» (*smart borders*), як об'єднуючої цілі для країн-партнерів.

18

МОЛОДЬ, ОСВІТА, РОЗВИТОК НАВИЧОК ТА КУЛЬТУРА

Симонова Марія, Антикорупційна кампанія «Чисті Виші», Робоча група № 4 УНП ФГС СхП

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Створено 1-шу групу багатосторонніх партнерств на підтримку підприємництва, освіти та соціального підприємництва (див. також Стипендії громадянського суспільства; ч.1). [Реалізація програми EU4Youth («ЄС для молоді») розпочинається у 2017 році]</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Окрім Стипендії громадянського суспільства, реалізуються партнерства для підприємництва і проекти транснаціонального співробітництва; підтримано 100 молодіжних організацій та зменшено розбіжності між навичками і попитом на ринку праці.</p>

✓ **Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:**

Процес впровадження багатостороннього партнерства для підтримки підприємницької освіти та соціального підприємництва досі триває. Соціологічні опитування показують, що економічний добробут та можливості працевлаштування досі є пріоритетом для населення України. Зокрема, 54% молоді України вважає працевлаштування пріоритетом сьогодні та на перспективу в 3 роки для власного життя (результати опитування молоді в 2016 році).

📌 **Досяжність та амбітність цілей 2020 року:**

Ціль, яку очікується досягнути до 2020 р., є амбітною та досяжною у випадку своєчасного старту партнерства для підтримки підприємницької освіти та соціального підприємництва в 2017 році.

📝 **Коментарі та пропозиції:**

Для створення умов для молодих людей та для застосування ними нових знань і навичок необхідним є залучення бізнес-асоціацій, представників МСБ та місцевої влади до впровадження партнерств.

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Реалізовано 800 двосторонніх проектів серед вищих навчальних закладів (ВНЗ) та 60 проектів з розбудови спроможності. <i>[У 2015-2016 році: здійснено 613 проектів ВНЗ та 47 проектів з посилення спроможності]</i></p> <p>Профінансовано 10 000 індивідуальних академічних поїздок з країн СхП. <i>[В 2015-2016: профінансовано 7500 індивідуальних академічних поїздок з країн СхП]</i></p> <p>Надано 200 повних стипендій для програми Erasmus Mundus з отримання спільних магістерських ступенів. <i>[В 2014-2016 роках: 164 повних стипендій для програми Erasmus Mundus з отримання спільного магістерського ступеню]</i></p> <p>2000 проектів, 1 300 вчителів та 800 шкіл встановили контакти за допомогою програми eTwinning Plus. <i>[У 2014-2016 роках: налагодили зв'язок 1546 проектів, 938 вчителів та 426 шкіл]</i></p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Здійснено понад 1200 двосторонніх проектів серед вищих навчальних закладів (ВНЗ) та 110 проектів з посилення спроможності.</p> <p>Профінансовано понад 20 000 індивідуальних поїздок з метою навчання і обміну у сфері освіти.</p> <p>Надано близько 350 повних стипендій у рамках програми Erasmus Mundus з отримання спільних магістерських ступенів.</p> <p>Понад 3 000 проектів, 2 600 вчителів і 1000 шкіл налагодили контакти за допомогою eTwinning Plus.</p> <p>Підвищено якість та релевантність освітніх систем, модернізовано навчальні підходи та посилено здатність випускників знайти роботу.</p> <p>Прогрес у прийнятті та ефективному впровадженні законодавства і політик відповідно до вимог Європейського простору вищої освіти (the European Higher Education Area, EHEA) і принципів Болонського процесу.</p> <p>Посилена інтернаціоналізація і удосконалення якості систем вищої освіти в країнах СхП.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Реалізацію двосторонніх проектів серед вищих освітніх навчальних закладів та програм індивідуальних поїздок з метою навчання і обміну у сфері освіти ще не розпочато, що може призвести до недовикористання наданих можливостей, передбачених в 2017 році. Комунікацію щодо посиленої підтримки спільних магістерських ступенів ще не розпочато (з огляду на аналіз медіа-активності ТЕМПУС-офісу в Україні). Водночас актуальність зазначених цілей не викликає сумніву: молодь України вважає отримання освіти головною запорукою успішного професійного життя та умовою особистісного росту (47,3% в 2016 році). Запропоновані проміжні результати є важливими для розвитку суспільства та інституцій вищої освіти України (зважаючи на нові виклики в умовах автономізації ВНЗ України).

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Визначення цілей є комплексним, чітким, вимірним (показники ефективності легко досліджуються та аналізуються); досягнення їх високою мірою залежить від ініціативи та спроможностей ВНЗ, студентських та професійних спільнот на національному рівні. За показниками використаних квот двосторонніх проектів та проектів з розбудови спроможності, Україна повністю використовує надані можливості (116 проектів було підтримано та 330 було подано у 2016 році), таку ж тенденцію має показник наданих стипендій за програмами спільних магістерських ступенів (в 2016 році 36 студентів отримали стипендії). Водночас показники індивідуальних ака-

демичних поїздок (1583 - у 2016 році), з урахуванням відсотку диверсифікації серед шести країн СхП, вказують на проблему недовикористання цих квот Україною, що ставить під питання продовження надання допомоги у зазначених обсягах до 2020 року.

Коментарі та пропозиції:

Інституції України (ВНЗ, Міністерство освіти та науки України, агентства при Міністерстві - зокрема, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти) зможуть скористатися можливістю квот проектів за умови розробки та впровадження комплексної стратегії інформування студентських та наукових спільнот про нові можливості, що пропонуються. З цієї метою критично важливою є співпраця з ОГС (на регіональному та місцевому рівнях), асоціаціями ВНЗ (спілками ректорів національних та приватних ВНЗ), студентськими колами та профільними ЗМІ. Варто відзначити, що переміщені ВНЗ в Україні (серед тих, що отримали проекти підтримки та проекти з розбудови спроможностей) представлені позитивно в проектній активності. Зокрема, у 2014-2016 роках з загального числа 184-х проектів в Україні фінансову підтримку для 5-ти проектів отримали переміщені ВНЗ.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	<p>Більше 20 000 молодих людей/працівників по роботі з молоддю з країн СхП залучено до програми Erasmus+. <i>[У 2014-2015 роках: залучено 14.000 молодих людей/молодих працівників]</i></p>
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	<p>Понад 60 000 молодих людей та працівників по роботі з молоддю з країн СхП взяли участь у програмі Erasmus+.</p> <p>Молодь з країн СхП отримує користь від міжкультурного діалогу та кращої адаптованості до пошуку праці, а також громадських вмінь.</p> <p>Більша відкритість/інклюзивність у співпраці ЄС-СхП.</p>

Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Визначення проміжного результату для досягнення у 2017 р. досить амбітне, чітке, вимірне (зазначені показники ефективності легко досліджуються та аналізуються). Кількість молоді/працівників по роботі з молоддю, що візьмуть участь у програмах обмінів у 2017 році запропоновано збільшити майже на 30% (з 14 тис. у 2015 році до 20 тис. у 2017 відповідно). Наявна мережа молодіжних центрів, працівників по роботі з молоддю та організацій громадянського суспільства, що професійно долучаються до роботи в рамках програми *Erasmus+*, дозволяє повноцінно скористатися можливостями, наданими рамковим документом в 2017 році.

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Зважаючи на показники проміжного результату до 2017 року ціль щодо участі 60 000 молодих людей та працівників по роботі з молоддю з країн СхП у програмі *Erasmus+* є цілком досяжною та амбітною. Головним викликом на шляху до успішного впровадження цілі Україною/українськими зацікавленими сторонами є рівень поінформованості молоді про можливості програми (станом на 2015 рік лише 10% молоді України коли-небудь чули про цю програму і лише 1% молоді скористалися програмою). Це може призвести до недовикористання запропонованих квот та відповідне зменшення обсягу підтримки і можливостей програми для України та регіону СхП зокрема (лідером у залученні кількості молоді до програми є Грузія).

Коментарі та пропозиції:

Проблемною сферою в реалізації цього блоку цілей є обмеження технічних спроможностей ОГС (які зареєстровані в Україні) щодо міжнародних фінансових операцій та фінансового менеджменту проектів, що реалізуються спільно з іншими країнами.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	<p>Щонайменше у двох чи більше країнах схвалено стратегії та плани дій/дорожні карти щодо працевлаштування молоді та переходу до робочої діяльності. <i>[Робота триває]</i></p>
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	<p>Країни СхП знижують рівень безробіття серед молоді та показники кількості молоді, що ані навчається, ані працює.</p> <p>Країни СхП розробляють стратегії працевлаштування та переходу до робочої діяльності, а також заходи щодо розвитку навичок.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Досягнення проміжного результату є актуальним з огляду на світові тенденції (збільшення відсотка непрацевлаштованої молоді) та національний контекст. Залучення молодих людей до соціально-економічного життя країни є критичним в реформуванні держави, що відбувається в умовах війни та політичної нестабільності. Програмний або стратегічний підходи до вирішення цієї проблеми в Україні відсутні. Можливість досягнення результату Україною викликає сумніви у зв'язку зі слабкою нормативно-правовою базою у питаннях працевлаштування молоді як соціальної групи. Чинним документом, що фрагментарно включає питання працевлаштування молоді, є «План заходів на 2016-2017 роки з реалізації Стратегії подолання бідності» (Розпорядження КМУ від 8 серпня 2016 р., №573-р, Київ). Ним передбачено рекомендації щодо налагодження механізмів співпраці ВНЗ з представниками роботодавців (покращення умов проведення навчально-виробничих практик), здійснення компенсації витрат роботодавцям на сплату єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування в разі працевлаштування молоді та сприяння діяльності молодіжних центрів праці і громадських організацій, спрямованої на забезпечення зайнятості молоді (інформаційно-просвітницькі заходи у співпраці з органами місцевого самоврядування).

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Амбітність цілі до 2020 року дещо знижується відсутністю кількісних показників для вимірності. Втім, якщо Україна зможе підготувати відповідну стратегію щодо працевлаштування молоді, це може стати амбітним завданням до 2020 року.

📝 Коментарі та пропозиції:

З метою реалізації проміжного результату, який заплановано досягнути до Саміту СхП 2017 р., необхідна мобілізація зусиль та розробка комплексної стратегії, яка, насамперед, надасть нові можливості молоді через:

- 1) лібералізацію законодавства у питаннях молодіжного підприємництва,
- 2) координацію роботи бізнес-асоціацій в Україні (що провадять самостійну роботу по залученню інвестицій для молодіжних стартапів).

У викладеній редакції ціль на 2020 р. можлива до впровадження за наявності політичної волі уряду виконати ці зобов'язання. Україна має запропонувати чіткий перелік відповідальних гравців на національному рівні (та закріпити це у відповідному стратегічному документі). До переліку основних виконавців з числа органів влади країн СхП (у випадку України – МОН та Мінсоцполітики) варто ще додати МЕРТ та Мінмолодьспорту.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Підвищено якість та привабливість професійно-технічної освіти та навчання, і, зокрема, її чутливість до потреб ринку праці. <i>[Існують двосторонні програми та програми, підтримані в рамках Туринського процесу]</i>
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Зросла кількість тих, хто навчається у закладах професійно-технічної освіти. Зріс відсоток випускників закладів професійно-технічної освіти, які знайшли роботу або продовжили навчання через 6 місяців.

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Визначення проміжного результату для досягнення у 2017 р. є нечітким, оскільки не зазначено, на який відсоток планується підвищити кількість залучених учнів та випускників закладів профтехосвіти.

Система Vocational Education & Training (далі - *VET*) є успішним інструментом якісної та швидкої допомоги громадянам в набутті знань і навичок для професійної зайнятості. Зважаючи на додаткові умови (ВПО та воїни АТО, що повернулися з фронту та в окремих випадках мають особливі фізичні потреби), інструменти *VET* в Україні набувають особливої уваги.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

За своїм змістом цілі, що їх заплановано досягнути до 2020 р., є актуальними та важливими для впровадження. Однак, знову ж таки, визначення цілі є нечітким, оскільки не зазначено чітких критеріїв успішності виконання цілі.

Коментарі та пропозиції:

Наразі Україна - єдина з 25-ти країн консорціуму VET, що запровадила субрегіональну стратегію VET. Це можна відзначити як позитив і прогрес, при цьому підвищується ступінь відповідальності за впровадження цілей з боку навчальних закладів та місцевих органів влади, а не лише ЦОБВ (як визначено Спільним робочим документом). Додатковими викликами для реалізації поставлених цілей можна назвати низьку ефективність комунікації можливостей професійно-технічної освіти та їх низьку привабливість, низьку інновативність програм та матеріально-технічної бази закладів професійно-технічної освіти. Разом з тим, розвиток професійно-технічної освіти в Україні активно підтримується урядом (беручи до уваги офіційні заяви В.Гройсмана та інших представників уряду, в тому числі, що стосується ухвалення відповідних законопроектів).

Додаткові цілі СхП:

До переліку цілей до 2020 р. до розділу «Молодь, освіта, розвиток навичок і культура» рекомендується додати наступну: «Підвищення рівня участі молоді в прийнятті рішень на локальному, національному та міжнародному рівнях щодо питань, що впливають на життя молодих людей СхП». Адже, як свідчать дані соціологічних опитувань, у 2016 році лише 11% молоді України зазначили, що вважають реальним власний вплив на прийняття рішень в процесі вироблення державних чи місцевих політик. При цьому маргіналізація молоді призводить до їх апатичного ставлення до соціально-політичного життя регіону/країни/громади. Пакет пропозицій щодо інституційних інструментів та рішень для вирішення зазначеної проблеми вже існує, виклик полягає у впровадженні та виконанні, до прикладу, Європейської хартії участі молоді (документ, ініційований Радою Європи та ратифікований Україною).

Мінкін Ярослав, ГО «Молодіжна організація «СТАН», Робоча група № 4 УНП ФГС СхП

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Три країни СхП беруть участь у програмі «Креативна Європа» та ще принаймні одна країна посилено готується до участі у програмі. <i>[Наразі вже беруть участь три країни СхП]</i>
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Посилення співпраці в рамках мережі «Креативна Європа» у країнах СхП.

Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Можливість участі у програмі “Креативна Європа” активізувала всіх ключових гравців культурного поля та стимулювала формування нових міжнародних зв’язків. Апліканти програми налагоджують нові партнерства з організаціями в ЄС з метою отримання можливості взяти участь у програмі. Тривають переговорні процеси, використовуються допоміжні грантові програми для налагодження мобільності між аплікантами.

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Цілі сформульовані недостатньо амбітно. Через те, що організації з України не можуть бути головними аплікантами програми, вони не мають можливості повною мірою просувати власні ідеї та інновації. Після першої хвилі подачі грантових аплікацій деякі організації перестають бути активними у цій глобальній програмі.

Коментарі та пропозиції:

Викликом є недостатня демократизація процесів та відсутність прозорості щодо програми “Креативна Європа” в Україні. Програма не впливає на формування політики Міністерства культури України. Слабкий зв’язок національного офісу програми з регіонами не сприяє активізації низових культурних ініціатив.

Важливішою ціллю є розширення мережі “Креативна Європа” в Україні та підтримка проектів, що ініційовані саме українськими організаціями.

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Зросла участь у міжнародних ініціативах культурного співробітництва та синергія між державними та приватними учасниками процесу. <i>[Робота триває; протягом квітня-жовтня 2016 року було проведено 66 заходів, які відвідали 6709 учасників]</i></p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Культурні та креативні сектори інтегровано у реформи культурної політики та стратегічний документ країн СхП.</p> <p>Громадянське суспільство та інші релевантні недержавні гравці в країнах СхП беруть активну участь у виробленні культурної політики та діяльності щодо посилення спроможності.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Програма надасть можливість взяти участь у міжнародних ініціативах культурного співробітництва та синергії між державними та приватними учасниками процесу для близько 10 000 локальних гравців культурного поля.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Прикладаючи суттєві зусилля з боку громадськості та влади, досягти завдання реалістично. В попередні роки програма культури ЄС-СхП I сприяла розробці культурних політик на локальному та національному рівнях, а також формувала запит країн СхП на спільну культурну політику в регіоні. Програма культури ЄС-СхП II сфокусувалася на національному рівні.

Однак спостерігається низький вплив програми на культурну політику як на локальному рівні, так і на рівні країни в цілому. Майже не задіяні зацікавлені сторони («стейкхолдери») на рівні регіонів країни. Слабкі зв'язки програми з державним сектором культури (на всіх рівнях) є ще однією перепорою на шляху до виконання поставленої мети.

📝 Коментарі та пропозиції:

Потрібно на всіх рівнях об'єднати зусилля бенефіціаріїв програми, ключових гравців державного сектору та органів місцевого самоврядування задля вироблення культурних політик в Україні на національному, регіональному та локальному рівнях.

⊕ Додаткові цілі СхП:

Рекомендується додати таку ціль до переліку цілей на 2020 р.: «підвищити рівень інклюзії програми та сприяти включенню етнічних, соціальних, релігійних та сексуальних меншин у культурний та креативний сектори на всіх рівнях».

👤 Кульчицький Іван, ГО «Агенція європейських інновацій», Робоча група № 4 УНП ФГС СхП

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Активна участь країн СхП в обмінах дослідників та академічній мобільності. <i>[У 2014-2015 роках: 129 дослідницьких стипендій для представників країн СхП; 43 інституції, що взяли участь]</i></p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Зросла кількість дослідників з країн СхП і дослідницьких організацій, які використовують можливості мобільності, навчання та співпраці в рамках програми ім. Марі Склодовської-Кюрі.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Українські дослідники мають найбільшу кількість успішних проектів у «Горизонт 2020» саме в рамках підпрограми ім. Марі Склодовської-Кюрі (19 проектів з 61 та 28 організацій-учасників з 79). Завдяки достатньо активній діяльності національних контактних пунктів та партнерських організацій з ЄС, зростає кількість дослідників, які використовують можливості «Горизонт 2020».

Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Цілі та очікувані досягнення до 2020 року сформульовані надто загально. Зазначена ціль може бути доповнена ще однією ціллю про створення національних центрів та порталів *EURAXESS*, в задачі яких входить надання інформації про поточні пропозиції вітчизняних та зарубіжних грантів і стипендій; про правила, які пов'язані з прибуттям і зайнятістю в країні СхП вченого з-за кордону, а також всі необхідні поради для науковців, які виїжджають за кордон. Центри *EURAXESS* допомагають адаптуватись зарубіжним науковцям в країні перебування. Ця ціль є актуальною для тих країн СхП, які підписали Угоду про асоціацію у програмі «Горизонт 2020». Прикладом може бути Молдова, яка уже створила національний портал *EURAXESS* та номінувала 25 центрів *EURAXESS*.

Коментарі та пропозиції:

Необхідно розвивати спроможність українських університетів, дослідницьких інститутів та інноваційних компаній приймати у себе зацікавлених дослідників з країн ЄС та третіх країн. Для цього, окрім розвитку науково-технічного рівня наших організацій, необхідно вирішити ряд питань, пов'язаних з регулюванням оплати зарубіжних фахівців, які перебувають і працюють тривалий час в українських організаціях у рамках проектів за підтримки Програми ім. Марі Склодовської-Кюрі. Пропонується визначити наступні очікувані результати для України:

- ▶ Підвищення спроможності українських організацій щодо прийому зарубіжних дослідників в рамках програм обміну;
- ▶ Створення національного порталу *EURAXESS* та центрів *EURAXESS*.

19

ЄВРОПЕЙСЬКА ШКОЛА СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА

Симонова Марія, Антикорупційна кампанія «Чисті Виші», Робоча група № 4 УНП ФГС СхП

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Завершено дослідження щодо заснування школи; розроблено план створення школи.</p> <p>Запропоновано дидактичну програму, здійснено заходи для забезпечення управління та фінансування школи.</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Засновано Європейську школу Східного Партнерства.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Програма розвитку та плани навчання школи - на етапі формування. Рішення щодо локації школи - Тбілісі (Грузія), що є досягненням переговорів Європейської Комісії та Уряду Грузії у 2017 році. Започаткування такого механізму приверне міжнародну увагу до регіону СхП. Україна мала можливість (але не скористалася нею) переосмислити свою роль в політиці сусідства та запропонувати нові моделі лідерства в регіоні, спираючись на науково-дослідний потенціал школи Східного Партнерства.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

З урахуванням запланованих темпів реалізації підготовки відкриття школи, є велика вірогідність того, що ціль на 2020 р. буде досягнута.

📝 Коментарі та пропозиції:

Оскільки Україна не є країною-виконавцем відповідної цілі, пропонується українським зацікавленим сторонам (МОН, МЗС і ВНЗ України) надати якісні пропозиції щодо наповнення програми школи та експертно підтримати роботу проекту на етапі його підготовки та реалізації.

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Триває заснування мережі університетів країн СхП, які викладають курси щодо діяльності ЄС.</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Мережа університетів країн СхП існує та функціонує, фокусуючись на європейських студіях (вивченні діяльності ЄС) та найкращих практиках викладання.</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Започаткування такої мережі акумулює зусилля науково-дослідних інституцій всього регіону з метою підготовки професіоналів з питань європейської інтеграції та співпраці з ЄС, а також з метою кращого вивчення і закріплення наративу європейської інтеграції країн Східного Партнерства як пріоритетного та перспективного шляху розвитку.

 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Зазначена ціль є досяжною та достатньо амбітною. Рекомендується запропонувати кількісні показники вимірювання успішності цілей та наповнення роботи дослідницької мережі (зокрема, через підтримку порядку денного розробки політик урядами країн СхП, в тому числі Україною).

 Коментарі та пропозиції:

Формулювання цілей на 2017 і 2020 рр. є досить чіткими, вимірними та реалістичними. Ключовим викликом досягнення є експертна та управлінська спроможність ВНЗ і програм навчання в Україні скористатися цим вікном можливостей та запропонувати порядок денний роботи мережі. Рекомендовано провести серію підготовчих комунікаційних заходів та консультацій з представниками відповідних ВНЗ з метою вивчення їхньої готовності взяти участь в цій мережі, отримати зворотній зв'язок щодо очікувань, побажань та побоювань профільних навчальних інституцій в Україні.

20

ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ІННОВАЦІЇ

Кульчицький Іван, ГО «Агенція європейських інновацій», Робоча група № 4 УНП ФГС СхП

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Щонайменше чотири країни є повністю асоційованими членами програми «Горизонт 2020».</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Представники спільноти досліджень та інновацій з країн-асоційованих членів інтегровані у відповідні мережі/платформи ЄС; стратегії щодо досліджень та інновацій асоційованих країн узгоджено зі стратегіями ЄС.</p> <p>Повний доступ країн СхП до усіх схем фінансування для індивідуальних дослідників/інноваторів в рамках програми «Горизонт 2020».</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Наразі Україна та ще три країни СхП (Молдова, Грузія, Вірменія) уже підписали угоди про асоціацію в програмі «Горизонт 2020». Відповідно до цієї угоди, індивідуальні дослідники та інноватори отримали повний доступ до усіх схем фінансування у рамках програми.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Цілі та очікувані досягнення до 2020 року сформульовано достатньо амбітно і вони є актуальними для інших країн СхП. Найбільшим викликом є спроможність спільнот науковців і бізнесу з країн СхП налагодити ефективну співпрацю з відповідними європейськими мережами і форумами, наприклад з Європейськими технологічними платформами.

📝 Коментарі та пропозиції:

Найбільшим викликом для України є спроможність сформувати національну стратегію досліджень та інновацій відповідно до кращих європейських зразків. В Україні відсутнє цілісне системне бачення розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності, а діалог з представниками громадянського суспільства та експертного середовища проводиться в значній мірі дуже формально. Плани і пропозиції Міністерства освіти і науки та Міністерства економічного розвитку і торгівлі потребують узгодження між собою. Ця неузгодженість дій урядових структур відображається і на якості та термінах прийняття нових законодавчих актів у Верховній Раді, в якій доцільно покращити співпрацю принаймні між трьома комітетами, а саме: Комітетом з питань освіти і науки, Комітетом з питань промислової політики та підприємництва і Комітетом з питань інформатизації та зв'язку.

<p>Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року</p>	<p>Успішна реалізація асоційованого членства України у дослідницькій програмі «Євратом» (2014-2018).</p>
<p>Ціль, що має бути досягнута до 2020 року</p>	<p>Посилено співробітництво у сфері ядерних досліджень (розщеплення – прямі та непрямі дії - синтез).</p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Певні результати будуть досягнуті, оскільки Україна має добрі традиції співпраці з програмою Євратом у попередні роки. Україна має у цій сфері значний науково-технічний та виробничий потенціал і тому європейські організації також зацікавлені у розвитку співпраці з Україною.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Зазначена ціль є надзвичайно актуальною для України, оскільки очікувані результати можуть мати прямий вплив на підвищення рівня безпеки атомної енергетики, яка займає значну частину в енергобалансі України. Іншим важливим результатом може стати зменшення залежності від Росії у сфері атомної енергетики.

Однак важко охарактеризувати рівень амбітності цієї цілі, оскільки вона сформульована надто загально і не містить конкретних індикаторів. Ціль доцільно перефразувати наступним чином: «Посилення співробітництва у сфері ядерних досліджень (розщеплення – прямі та непрямі дії - синтез) та збільшення кількості проектів за участю українських організацій у програмі Євратом».

📌 Коментарі та пропозиції:

Основний виклик полягає в необхідності організувати ефективну роботу координаційних комітетів “Україна-Євратом з питань термоядерного синтезу” та “Україна-Євратом з питань ядерної безпеки”.

Іншим викликом є мала кількість підтриманих проектів за участю України. На даний момент є тільки один такий проект з сумою фінансування української організації у розмірі 112750 євро.

Необхідно розробити і прийняти на рівні Постанови КМУ план імплементації угоди про асоціацію України у програмі «Євратом». На даний момент часу значну активність проявляє у цьому питанні Національна академія наук України. Прикладом може бути консультативний проект щодо зміцнення співробітництва між Україною та ЄС в галузі ядерних технологій, який координується НАН України, що отримав підтримку Європейської комісії в контексті набуття Україною статусу асоційованого члена дослідницьких та тренувальних програм Євратом (*Euratom Research and Training Programme*).

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	<p>Підтримано новий проект з координації та підтримки в рамках програми «Горизонт 2020», посилилась роль EaP Plus; координаційна платформа функціонує повною мірою. <i>[Платформу запущено у вересні 2016 р.]</i></p>
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	<p>Значно зросла участь з боку країн СхП у програмі «Горизонт 2020». <i>[наразі 103 учасники беруть участь у H2020]</i></p> <p>Рекомендації щодо політики у сфері наукових технологій та інновацій «ЄС-СхП після 2020 року» на основі документальних звітів від країн СхП. <i>[наразі такі рекомендації відсутні]</i></p> <p>Створено 6 нових ЄС-СхП інноваційних кластерів (по одному у кожній країні СхП; менеджери з інновацій з країн СхП пройшли навчання. <i>[Наразі таких кластерів не існує]</i></p>

✓ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Проект розпочався 1 вересня 2016 року і поки важко очікувати суттєвих результатів. У програмі «Горизонт 2020» - дуже велика конкуренція, при цьому процент успішності є меншим, ніж у 7-й Рамковій програмі. Тим не менше, значно збільшилась кількість організацій з країн СхП, які беруть участь у конкурсах програми «Горизонт 2020». Тому великим викликом є спроможність організацій з України та країн СхП стати членами сильних успішних консорціумів, в тому числі спроможність самим організувати такі консорціуми та виконувати роль координатора.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Цілі та очікувані досягнення до 2020 року сформульовано дуже амбітно і тому необхідно прикласти багато зусиль для їх досягнення.

Наприклад, нині концепція створення нових ЄС-СхП інноваційних кластерів ще не розроблена і тому, швидше за все, це питання буде обговорюватись у найближчому майбутньому.

Що стосується рекомендацій стосовно політики у сфері наукових технологій та інновацій, то, звичайно, такі рекомендації будуть підготовлені у проекті *EaP Plus*, але при цьому викликом є реалістичність і практична корисність таких рекомендацій. Особливо важливим це є для України, адже досвід попередніх проектів показує, що подібні рекомендації мали формальний характер і не брались до уваги урядовими структурами України.

📝 Коментарі та пропозиції:

Концепція створення інноваційних кластерів знайшла своє відображення в новій ініціативі *EU4Innovation*, яка була оголошена 17 листопада 2016 року. Ця ініціатива скерована на поліпшення можливостей працевлаштування та кар'єрних перспектив дослідників; фінансування досліджень та інновацій на конкурентній основі; збільшення відкритості національних програм досліджень, інновацій та інфраструктури; підтримку розбудови інституційної спроможності для визначення та впровадження належних регулятивних правил у сфері досліджень та інновацій; а також сприяння партнерству дослідників і промисловості.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Незалежна оцінка (<i>peer-review</i>) систем досліджень та інновацій у принаймні чотирьох країнах СхП. <i>[Наразі триває процес щодо чотирьох країн]</i>
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Реформовано національні державні системи досліджень та інновацій з метою покращення діяльності та конкурентоздатності.

✅ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Україна отримала результати європейського аудиту національної системи досліджень та інновацій, який був публічно представлений 19 грудня 2016 р. Всі рекомендації аудиту є реалістичними для України і переважно відповідають положенням Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність». Процес реформування національної державної системи досліджень та інновацій розпочато, обрано Ідентифікаційний комітет з питань науки, який наприкінці травня 2017 р. сформував Науковий комітет Національної ради з питань розвитку науки і технологій.

🔄 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Цілі та очікувані досягнення до 2020 року сформульовані трохи загально. Разом з тим, цілком реалістично провести протягом 2017-2018 рр. основні реформи національної системи досліджень та інновацій України, щоб більш ефективно використати можливості останніх конкурсів програми «Горизонт 2020» та краще підготуватись до участі у новій 9-й Рамковій програмі ЄС, яка прийде на зміну «Горизонт 2020».

Наразі основними викликами є процедури імплементації рекомендацій аудиту щодо реформування національної системи досліджень та інновацій України. Іншим викликом є розбіжності у підходах у двох ключових міністерствах (в МОН та в МЕРТ) щодо інструментів фінансування інноваційних проектів.

📝 Коментарі та пропозиції:

До зазначеної основної цілі доцільно додати уточнюючі підцілі, наприклад, такі, які окреслено в результатах аудиту національної системи досліджень та інновацій:

- ▶ Розробити Стратегію розвитку системи науково-технічної та інноваційної діяльності;
- ▶ Досягнути до 2020 року розподілу 25% усіх наявних державних коштів на дослідження та технологічний розвиток (дослідження та розробки) через конкурентне проектне фінансування.

Проміжний результат до Саміту СхП 2017 року	Створено високопотужну дослідницько-освітню інтернет-мережу для досліджень та освіти у країнах СхП.
Ціль, що має бути досягнута до 2020 року	Шість національних дослідницько-освітніх мереж регіону інтегровані в пан-європейську мережу GÉANT, зменшуючи цифровий розрив. Дислоковано мережу Eduroam (роумінгова мережа для дослідників) і стимулюється інтеграція з послугами GÉANT.

✔ Досяжність проміжних результатів до Саміту СхП 2017 року:

Зазначений проміжний результат є цілком реалістичним та частково досягнутим. Україна, поряд з іншими країнами СхП, приєдналась до пан-європейської мережі *GEANT* за підтримки європейського проекту *EaP Connect*. Також країни регіону знаходяться в процесі під'єднання до *Eduroam* (створено точки входу). Хоча на веб-сторінці *Eduroam* Україна та Грузія ще не вказані як країни, де можна підключитись до *Eduroam*, такі точки входу вже створені в рамках проекту *EaP Connect*.

Основними викликами є підвищення спроможності українських дослідників використовувати сучасні цифрові сервіси у своїй роботі та приєднання до сервісу *Eduroam* ширшого кола університетів та дослідних інститутів.

📌 Досяжність та амбітність цілей 2020 року:

Цілі є дуже актуальними для України, особливо в контексті зростання зацікавленості України та Європи розвитком співпраці у сфері цифрової економіки. Очікувані досягнення до 2020 року наразі сформульовані достатньо амбітно, але, швидше за все, будуть переглянуті наступного року у зв'язку з прийняттям цифрового порядку денного для України. На його основі цілі будуть доповнені новими цілями і завданнями.

📝 Коментарі та пропозиції:

Сформульовані цілі та очікувані досягнення слід гармонізувати та/або узгодити з цілями, передбаченими напрямком «Гармонізація цифрових ринків» (*HDM initiative*), яка просувається країнами СхП з 2014 року за підтримки *DG Connect* і *DG DEVCO*.

ДОДАТКИ

I. СКОРОЧЕННЯ ТЕРМІНІВ:

АТО – Антитерористична операція на сході України
ВНЗ – вищі навчальні заклади
ВПО – внутрішньо переміщені особи
ВРД – Водна рамкова директива ЄС
ДСНСУ – Державна служба України з надзвичайних ситуацій
ДПП – державно-приватне партнерство
ГШ ЗСУ - Генеральний штаб Збройних Сил України
ЄДР – Єдиний державний реєстр
ЄЕА – Європейське екологічне агентство
ЄЕК ООН – Європейська економічна комісія ООН
ЄІБ – Європейський інвестиційний банк
ЄК – Європейська Комісія
ЄС – Європейський Союз
ЄСЗД – Європейська служба зовнішньої дії
ІКТ – інформаційно-комп'ютерні технології
ІУК – інтегроване управління кордонами
КМЕС – Консультативна місія Європейського Союзу
КМУ – Кабінет Міністрів України
МЕРТ – Міністерство економічного розвитку і торгівлі України
МСБ – малий та середній бізнес
МВСУ – Міністерство внутрішніх справ України
МВФ – Міжнародний валютний фонд
МОН – Міністерство освіти і науки України
МОУ – Міністерство оборони України
МФІ – міжнародні фінансові інституції
НАБУ – Національне антикорупційне бюро України
НАДУ – Національна академія державного управління при Президентові України
НАЗК – Національне агентство з питань запобігання корупції
НАН України - Національна академія наук України
НУО – неурядові організації
ОГС – організації громадянського суспільства
ОЕСР – Організація економічного співробітництва та розвитку
ОРДЛО – Окремі райони Донецької та Луганської областей
ПВЗВТ – Поглиблена і всеосяжна зона вільної торгівлі
ПДВЛ – План дій з візової лібералізації
ПДСЕР – План дій зі сталого енергетичного розвитку
ПГ – парникові гази
ПІІ – прямі іноземні інвестиції
ППД – публічно-приватний діалог
ПРООН – Програма розвитку ООН
ПУРБ – план управління річковим басейном
РЕЧВ – ресурсоефективне і чистіше виробництво
РХБЯ-безпека – радіаційна, хімічна, біологічна та ядерна безпека
САП – Спеціалізована антикорупційна прокуратура
СЗБП – Спільна зовнішня та безпекова політика
СІМІС – Цивільно-військове співробітництво Збройних Сил України
СПБО – Спільна політика безпеки і оборони
СхП – Східне Партнерство
СФЗ – санітарні та фітосанітарні заходи
УЕО – уповноважений економічний оператор
УНП ФГС СхП – Українська національна платформа Форуму громадянського суспільства Східного Партнерства
ТОПЗ – територія особливого природоохоронного значення
ТПП – Торгово-промислова палата
ЦОВВ – центральні органи виконавчої влади
ЮНЕП – Програма ООН з навколишнього середовища
ЮНІДО – Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Вдовенко Юрій - закінчив Чернігівський національний технологічний університет за спеціальністю «фінанси». Кандидат економічних наук, автор більше 90 наукових, аналітичних і популярних праць. Сфера інтересів: європейська інтеграція, транскордонне співробітництво, місцевий економічний розвиток, публічно-приватне партнерство. У громадському секторі - з 2004 р., в роботі УНП бере участь з 2010 р., у 2016-2017 рр. - Координатор РГ2 «Економічна інтеграція та зближення з політиками ЄС» і член Керівного комітету ФГС СхП.

Голубовська-Онісімова Ганна - є співзасновницею (1990 р.) та наразі головою координаційної ради Всеукраїнської екологічної громадської організації «МАМА-86», що просуває екологічну реформу в рамках процесу європейської інтеграції з метою переходу України до сталого розвитку. Магістр архітектури (Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури, Київ, 1987 р.), магістр екологічного управління (Вільний університет, Амстердам, 2004). Працює позаштатним консультантом з питань екологічної політики та управління. Раніше працювала консультантом в екологічному директораті ОЕСР (відділ країн-не членів). В 2001-2002 рр. працювала заступником директора департаменту екологічної політики Міністерства екології та природних ресурсів України та очолювала Робочу групу старших посадових осіб ЄЕК ООН «Довкілля для Європи», яка відповідала за підготовку 5-ї Міністерської конференції (Київ, 21-23 травня 2003 р.) ВЕГО «МАМА-86» є одним з членів-засновників ФГС СхП.

Жих Віктор - у 1985 р. закінчив Дніпропетровський державний університет (спеціальність «математика»). З 1992 р. - приватний підприємець. З 2010 р. займається громадською діяльністю, є регіональним координатором громадської організації малого та середнього бізнесу «Фортеця» у Дніпропетровську регіоні. Головний напрямок діяльності - розвиток малого та середнього бізнесу України. ГО «Фортеця» - член РГ 2 УНП «Економічна інтеграція і узгодження з політиками ЄС» з 2011 р.; обраний Координатором підгрупи «Регуляторне середовище та розвиток малого і середнього бізнесу» у 2017 р..

Іваніна Тетяна - експертка з гендерної політики та гендерного бюджетування. Закінчила Полтавський педагогічний університет ім. В.Короленка, здобувачка кафедри політології Східноєвропейського національного університету ім. Л. Українки. Сфери інтересів - гендерна політика, гендерне бюджетування, права жінок, розвиток громад. Голова правління ГО «Бюро гендерних стратегій і бюджетування» (організація є членом УНП з 2016 року, РГ 1 «Демократія, права людини, належне урядування і стабільність»). Член правління ВГО «Жіночий консорціум України».

Корявець Максим - закінчив Чернігівський державний технологічний університет (ступінь магістра, спеціальність «фінанси»). З 2010 до 2016 року працював у ГО «Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень» на посадах менеджера та віце-президента організації. У 2012-2014 рр. - головний спеціаліст Державної бюджетної установи «Чернігівський регіональний центр з інвестицій та розвитку». З 2016 року є Головою Ради ГО «Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень». Сфери інтересів: цифрова економіка, цифрові ринки, малий та середній бізнес. У 2017 р. є Координатором РГ 2 УНП «Економічна інтеграція та зближення з політиками ЄС».

Коссе Ірина - закінчила Донецьку державну Академію управління (1998 р.), магістерські програми з економіки Національного Університету «Києво-Могилянська Академія» (2002) та Університету Ратгерс (*Rutgers, The State University of New Jersey*) - у 2004 році. Працювала викладачем економіки в університетах США, редактором та менеджером продукту в «Інтернет Сек'юрітіз, Інк.» (київський офіс), зараз працює аналітиком та координатором проектів в Інституті економічних досліджень та політичних консультацій. Сфери інтересів - впровадження Угоди про асоціацію Україна-ЄС, економіка енергетичного, транспортного сектору, охорони здоров'я. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій є членом УНП в рамках РГ 2 «Економічна інтеграція та зближення з політиками ЄС» з 2011 року.

Куйбіда Роман - закінчив магістратуру та аспірантуру юридичного факультету Київського національного університету імені Т. Шевченка; продовжує викладати на цьому факультеті. Є заступником голови правління Центру політико-правових реформ. Сфери інтересів - конституційне право, правосуддя, адміністративна юстиція.

Кулаков Андрій - програмний директор «Інтерньюз-Україна», медіа-експерт зі значним управлінським досвідом у сфері ЗМІ і неурядових організацій. Закінчив Національний університет «Києво-Могилянська академія». Працював журналістом і редактором у друкованих виданнях, на радіостанціях і в телепроектах, у Міжнародному фонді «Відродження». Як програмний директор «Інтерньюз-Україна», відповідальний за керування всіма проектами «Інтерньюз-Україна», в тому числі проектами, здійснюваних за підтримки Представництва ЄС в Україні, USAID, Світового Банку, посольств країн-членів ЄС. Андрій Кулаков представляє «Інтерньюз-Україна» в міжнародних платформах неурядових організацій, в тому числі, в рамках Форуму громадянського суспільства Східного Партнерства. У 2017 р. виконує обов'язки Координатора РГ 1 УНП «Демократія, права людини, належне урядування і стабільність».

Кульчицький Іван - закінчив у 1977 році Львівський національний університет ім. І.Франка. Тривалий час працював на викладацьких та наукових посадах у Львівському національному університеті. З 2004 року є одним із провідних експертів щодо підготовки науково-технічних та інноваційних проектів на конкурси Рамкових програм ЄС. Поточна позиція – керівник національного контактного пункту програми «Горизонт 2020» за напрямком «Інформаційно-комунікаційні технології» та Президент ГО «Агенція європейських інновацій», яка є членом РГ4 УНП з 2011 року.

Купрій Володимир - здобув вищу освіту в Херсонському державному педагогічному інституті (магістр української мови та літератури, зарубіжної літератури) та Національній академії державного управління при Президентові України (магістр державного управління). Кандидат наук з державного управління (захистив дисертацію на тему «Організації громадянського суспільства як учасники процесу формування державної політики»). Працював на посадах державної служби, в неурядових організаціях; викладає у вищих навчальних закладах України (курси «Аналіз державної політики», «Стратегічне планування», «Основи демократії»). Має досвід тренерської та експертної роботи в різних програмах міжнародної технічної допомоги. Член Комісії з питань вищого корпусу державної служби, виконавчий директор Творчого центру ТЦК. Протягом 2013 року - співкоординатор РГ 1 ФГС СхП. Творчий центр ТЦК - член РГ 1 УНП («Демократія, права людини, належне урядування і стабільність»).

Максак Геннадій - голова правління Ради зовнішньої політики «Українська призма». Вивчав фінанси в Чернігівському державному інституті економіки та управління, а також політичні науки в Центрі досліджень Східної Європи Варшавського університету. З 2006 по 2015 рік очолював Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень. В 2017 р. обраний Національним координатором УНП, а також співголовою Керівного комітету Форуму громадянського суспільства Східного Партнерства.

Мартинюк Віталій - керівник міжнародних програм Центру глобалістики «Стратегія XXI», асоційований експерт Ради зовнішньої політики «Українська призма» та Українського незалежного центру політичних досліджень. Закінчив Інститут міжнародних відносин Київського міжнародного університету (магістр міжнародних відносин). Працював експертом з питань зовнішньої політики, регіональної і міжнародної безпеки в неурядових, державних і приватних організаціях, заступником директора з міжнародних питань Міжнародного інституту гуманітарних технологій, першим секретарем з політичних питань Посольства України у Сербії, аналітиком із зовнішньої і безпекової політики Українського незалежного центру політичних досліджень. Автор низки аналітичних статей, в тому числі з тематики трансформації НАТО, європейської і євроатлантичної інтеграції України, регіональної та енергетичної безпеки, відносин України з міжнародними організаціями, Балканських країн, зовнішньої політики Франції.

Машталер Ольга - закінчила Національний університет «Києво-Могилянська академія» (магістр політології) і Львівський національний університет ім. І. Франка (спеціаліст з права), а також аспірантуру Національного університету «Києво-Могилянська академія» (політологія). Близько шести років працювала у громадських організаціях, в тому числі - у Національній контактній групі Transparency International (2006-2008). Під керівництвом Ольги було втілено ряд виборчих та антикорупційних проектів. Також має досвід роботи у Верховній Раді України (помічник народного депутата). У 2011-2015 рр. переважно займалася дослідницькою діяльністю, брала участь у дослідницьких проектах в Швеції, Польщі, Фінляндії, Австрії. З осені 2016 р. – Секретар УНП в рамках проекту «Громадська синергія».

Мінкін Ярослав – громадський діяч, засновник Молодіжної організації «СТАН». Фахівець з розбудови міжкультурного діалогу в Україні, організатор мистецьких акцій прямої дії та кампаній на захист суспільних інтересів. Пропагандист культурного розмаїття і поваги до прав людини. За освітою - вчитель, закінчив фізико-математичний факультет Луганського педагогічного університету. Тривалий час Ярослав працював над демократизацією культурної політики на Донбасі, однак у березні 2014 р. був змушений покинути Луганськ та розпочати громадську діяльність у Івано-Франківську. З 2015 року Ярослав Мінкін координує освітні, культурні та дослідницькі ініціативи в Івано-Франківську та по всій Україні, створює віртуальний музей соціокультурних рухів Луганська початку XXI століття, працює незалежним експертом та тренером з неформальної освіти.

Мовчан Вероніка - навчалась у Національному університеті «Києво-Могилянська Академія» за спеціальністю «економіка» (у 1997 р. отримала ступінь бакалавра з відзнакою, у 1999 р. – ступінь магістра з відзнакою). Працювала в місії Світового банку в Києві (1998-1999 рр.), Гарвардському інституті міжнародного розвитку (1999-2000 рр.), стажувалась у Стенфордському університеті (2000-2001 рр.). Починаючи з 2001 року, працює в Інституті економічних досліджень та політичних консультацій, спочатку як дослідник, а з 2005 року – на посаді директора з наукової роботи. Також, як незалежний короткостроковий консультант, бере участь у проектах на замовлення Світового банку, ЄС, ПРООН, USAID тощо в країнах Східного Партнерства та інших країнах регіону. З 2014 року – член Редакційної колегії *VoxUkraine*. Сфера інтересів – макроекономіка, в першу чергу міжнародна торгівля, у тому числі питання регіональної інтеграції, СОТ, оцінки нетарифних обмежень торгівлі, моделювання наслідків змін економічної політики за допомогою моделей загальної рівноваги. Останнім часом у фокусі досліджень – питання реалізації Угоди про асоціацію між ЄС та Україною, а також аналогічних угод з Грузією та Молдовою.

Назаренко Денис - закінчив Інститут міжнародних відносин Київського міжнародного університету за спеціальністю «міжнародне право», також отримав ступінь магістра за спеціальністю «право та регулювання у сфері енергетики» Центру дослідження права та регулювання енергетики, палива та мінеральних ресурсів Університету м. Данді (Великобританія). З 2016 року працює у громадській організації «Діксі Груп» на посаді старшого аналітика з юридичних питань. Сфера інтересів - реформи енергетичного сектору, європейська інтеграція, питання енергоефективності. Організація є учасником Робочої групи 3 «Довкілля, зміна клімату та енергетична безпека» УНП від часу створення Платформи.

Савельєва Юлія - експертка з гендерних питань. Закінчила аспірантуру Сумського державного університету за спеціальністю «Соціальна філософія та філософія історії», кандидатка філософських наук. Працювала у громадському секторі у сфері захисту прав жінок, наразі - у Сумському державному університеті. Також є координаторкою Всеукраїнської мережі осередків гендерної освіти ВНЗ, бере участь у роботі ВГО «Жіночий консорціум України», ГО «Бюро гендерних стратегій і бюджетування». Сфери інтересів - гендерна рівність, гендерне бюджетування, права жінок, права дитини. Всеукраїнська громадська організація «Жіночий консорціум України», яку представляє Юлія Савельєва, є членом УНП з 2016 року (РГ 1 «Демократія, права людини, належне урядування і стабільність»; у 2017 р. Юлія Савельєва обрана Координаторкою підгрупи «Права людини і гендерна рівність» в рамках РГ1 УНП).

Симонова Марія – фахівець з питань міжнародних комунікацій та GR. Закінчила Одеський національний морський університет, у 2014 р. отримавши ступінь бакалавра за спеціальністю «транспортні технології та системи, міжнародний морський бізнес». Загальний професійний досвід - 3 роки, з них досвід менеджменту - 2 роки (третьої сектор та міжнародні інституції громадянського суспільства). Сфера досліджень та спеціалізація: політики Сусідства ЄС та співпраця з країнами Чорноморського регіону. З 2015 року - Координатор РГ4 «Контакти між людьми» УНП (менеджер та делегат від Антикорупційної кампанії «Чисті Виші»). Окрім того, у 2015-2016 рр. - менеджер групи з питань реформування молодіжної політики «Реанімаційного пакету реформ» (РПР).

Сушко Ірина - керівник ГО «Європа без бар'єрів» (з 2009 року). З 2006 по 2011 рік Ірина працювала викладачем історії у Київському університеті економіки та права «КРОК» та Київському ліцеї бізнесу. Паралельно з викладацькою роботою була задіяна як керівник проектів та експерт Центру миру, конверсії та зовнішньої політики України. Ірина Сушко була керівником багатьох міжнародних і всеукраїнських проектів, присвячених дослідницькій і адвокаційній діяльності, націлених на підтримку європейської інтеграції України. Автор та співавтор інформаційно-аналітичних публікацій, присвячених розвитку руху на підтримку громадських свобод, зокрема, свободи пересування та міжлюдських контактів. З 2011 року є експертом міжнародних досліджень «Індекс європейської інтеграції» та «Індекс візової лібералізації країн Східного Партнерства» (за напрямком юстиції, свободи та безпеки). Діяльність організації, яку вона очолює, головним чином спрямована на усунення адміністративних бар'єрів, що заважають свободі спілкування та пересування громадян України та інших країн Європи. У 2016 р. Ірина Сушко обіймала посаду Національного координатора УНП.

Таран Віктор - громадський діяч, політолог, голова та засновник Центру політичних студій та аналітики «Ейдос». 1999 році закінчив з відзнакою Київський національний університет ім. Т. Шевченка. Кандидат наук з державного управління. Понад 13 років працював у органах державної влади та місцевого самоврядування. З 2010 року працює в громадському секторі. Співзасновник ініціатив «Чесно» та «Реанімаційного пакету реформ» (РПР), член Ради РПР. З 2015 по 2016 р. був Національним координатором УНП. З квітня 2017 р. - голова громадської ради при «Національному агентстві з питань запобігання корупції». Автор Закону України «Про відкритість використання публічних коштів».

Тищенко Юлія - керівник програми демократичних перетворень і співзасновник Українського незалежного центру політичних досліджень (УНЦПД), членкиня коаліції з протидії дискримінації, консультантка СМІ (*The Crisis Management Initiative*, Центр Мартті Ахтісаарі). Закінчила філософський факультет Київського національного університету ім. Т. Шевченка, аспірантуру Інституту філософії НАН України. Працювала в Адміністрації Президента, апараті РНБО, Національному інституті стратегічних досліджень при Президентові України. Реалізувала понад 30 проектів, спрямованих на становлення і розвиток демократичних інститутів в Україні, організацій громадянського суспільства, а також пов'язаних з такими темами як аналіз виборчих процесів, політика ідентичності, міжкультурні комунікації, європейська інтеграція. Координатор та експерт проектів «Громадський моніторинг виконання Україною Порядку денного асоціації між Україною і ЄС», «Національний конвент України». УНЦПД є членом РГ 1 УНП з моменту заснування Платформи.

Чубик Андрій - виконавчий директор Центру «Стратегія XXI» (з 2009 року). Вищу освіту здобув у Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу за спеціальністю «економіка підприємств енергетичного комплексу». Експерт і координатор проектів в сфері енергетики за напрямками: розвиток енергетичного сектору в Україні, Європі і світі, міжнародна енергетична політика і відносини, нетрадиційні вуглеводні, прозорість, енергетична безпека, енергоефективність і відновлювальна енергетика. У 2016 р. – Координатор РГ3 УНП «Довкілля, зміна клімату та енергетична безпека».

